

TALOTEKNIikka-ALAN

LVI-toimialan työehtosopimus työntekijöille

1.3.2022–29.2.2024

LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry
Rakennusliitto ry

LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry:n
ja
Rakennusliitto ry:n

TALOTEKNIikka-ALAN
LVI-toimialan
TYÖEHTOSOPIMUS

2022–2024
(1.3.2022–29.2.2024)

**Talotekniikka-alan LVI-toimialan
työehtosopimus 2022–2024**

LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry
Aleksanterinkatu 19, 00100 Helsinki
Puh. 020 743 5750
www.lvi-tu.fi

Rakennusliitto ry
Siltasaarenkatu 4, 00530 Helsinki
Puh. 020 774 003
www.rakennusliitto.fi

Jakelu ja myynti:
Rakennustieto Oy
www.rakennustietokauppa.fi

ISBN 978-952-267-413-5
ISBN 978-952-267-414-2 (pdf)

Taitto: DTPage Oy
Painopaikka: Waasa Graphics, Vaasa 2022

SISÄLLYSLUETTELO

TALOTEKNIikka-ALAN LVI-TOIMIALAN TYÖEHTOSOPIMUKSEN ALLEKIRJOITUSPÖYTÄKIRJA	11
1 VOIMASSAOLO JA MUUTOKSET	11
2 PALKANKOROTUKSET	12
3 TYÖEHTOSOPIMUKSEN TEKSTIMUUTOKSET	14
4 TYÖRYHMÄT	18
5 LIITTOJEN YHTEINEN KANNANOTTO KEVYTYRITTÄJYYDESTÄ	19
6 RAKENNUSTEOLLISUUDEN JA RAKENNUSLIITON VÄLILLE SOVITUT TYÖRYHMÄT	20
7 TUOTTAVAA JA KANNUSTAVAA PALKKAUSTA KOSKEVA PAIKALLINEN SOPIMINEN	20
8 KULUNSEURANTA JA -VALVONTA	21
9 KÄYTÄNNÖSTÄ POIKKEAVAT TYÖAJAT	22
10 TYÖPAIKKAOHJAAJIEN KOULUTUS	22
11 MUITA SOVITTUJA ASIOITA	22
12 PÖYTÄKIRJAN PÄTEVYYS JA ALLEKIRJOITTAMINEN	22
TYÖEHTOSOPIMUS 2022–2024	23
1 § SOPIMUKSEN SOVELTAMISALA	23
2 § TYÖEHTOSOPIMUKSEN LIITTEIDEN NOUDATTAMINEN	23
3 § TYÖRAUHAVELVOITE	24
4 § PAIKALLINEN SOPIMINEN	24
5 § TYÖSUHDE	25
6 § TYÖAIKAA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET	28
7 § ERITYISTILANTEISSA MAKSETTAVIA KORVAUKSIA	33
8 § YLITYÖLISÄT	34
9 § TYÖAJAN LYHENNYS (PEKKASPÄIVÄT)	37
10 § TYÖPALKAT	39
10.1 Palkkaustavat	39
10.2 Henkilökohtainen aikapalkka	39
10.3 Henkilökohtainen kokonaisansio	39
10.4 Henkilökohtaisen aikapalkan perusteena olevat perustuntipalkat	39
10.5 Kuukausipalkka	40
10.6 Nuoret työntekijät	40
10.7 Työntekijän työkyvyn vaikutus vähimmäispalkkoihin	40

11 §	TALOTEKNIikka-ALAN AIKAPALKKAUSJÄRJESTELMÄ.....	41
11.1	Työntekijän palkkaryhmän määräytyminen	41
11.2	Tehtävien vaativuusryhmittelyn ja palkkaryhmittelyn käytännön toteutus.....	41
11.3	Tehtävien vaativuusryhmittelyn määritelmät.....	42
11.4	Henkilökohtaisen palkanosan määrittäminen	44
11.5	Arviointimatriisin soveltaminen	45
11.6	Eryityisiä määräyksiä	46
11.7	Ulkomaalaisen LVI-asentajan palkkaryhmittely	46
12 §	KESKITUNTIANSIO	47
13 §	ODOTUSAIKA JA SEN KORVAUS	47
14 §	LISÄT JA NIIDEN MAKSUPERUSTEET	47
14.1	Näyttötutkintolisät.....	47
14.2	Eryistyölisä.....	48
14.3	Etumieslisä aikapalkkauksella tehtävissä töissä.....	49
15 §	MATKAKUSTANNUKSET.....	49
15.1	Päivittaiset matkakustannukset.....	49
15.2	Matkatyöt ja päivärahat	51
16 §	TYÖ ULKOMAILLA	52
17 §	TUNTIKORTIT	54
18 §	PALKANMAKSUPÄIVÄ	55
19 §	VUOSILOMA	56
19.1	Vuosiloman alkaminen ja päättyminen	56
19.2	Vuosilomapalkka	56
19.3	Eryityisiä säännöksiä työssäolon veroiseksi luettavasta ajasta.....	56
19.4	Vuosiloma ja keskeneräinen työkomennus.....	57
19.5	Vuosilomalain mukaiset lisävapaapäivät.....	57
19.6	Lomaraha.....	57
LOMAPALKKASOPIMUS, Liite 1		59
20 §	SAIRAUSAJAN PALKKAA KOSKEVIA MÄÄRÄYKSIÄ.....	61
20.1	Sairausajalta maksettava palkka.....	61
20.2	Sairausajalta maksettavan palkan edellytykset	61
20.3	Sairausajan palkanmaksun karenssi	61
20.4	Sairaudesta ilmoittaminen.....	62
20.5	Todistus sairaudesta.....	62
20.6	Sairauspoissaolo työntekijän ilmoituksella	62
20.7	Sairauden uusiutuminen	63
20.8	Äitiys- ja isyysloman palkanmaksu sekä adoptio	63
20.9	Väärinkäytösten ehkäisy	63

20.10	Sairauspoissaolojen seuranta	64
20.11	Lääkärintarkastukset	64
20.12	Kvartsiopölylle altistuneiden työntekijöiden terveystarkastukset.....	65
20.13	Lapsen sairaus	65
21 §	ERINÄISIÄ KORVAUKSIA	66
21.1	Kunnallisista tehtävistä aiheutuneen ansion menetyksen korvaaminen.....	66
21.2	Henkilökohtaisten merkkipäivien viettäminen palkallisina vapaapäivinä	66
21.3	Kutsunnasta aiheutuneen ansion menetyksen korvaaminen	66
21.4	Reserviharjoitusajan palkka.....	66
21.5	Omaisten kuolemantapaukset	66
21.6	Korvausten määrä ja korvausten saajat	67
21.7	Harjannostajaisuudet	67
22 §	TYÖTURVALLISUUSMÄÄRÄYKSET	67
23 §	SUOJAVAADETUS JA TYÖVÄLINEET	68
24 §	SOSIAALITILAT	69
25 §	RYHMÄHENKIVAKUUTUS.....	69
26 §	AMMATTIYHDISTYSJÄSENMAKSUJEN PERIMINEN	70
27 §	TYÖEHTOSOPIMUKSEN KEHITTÄMINEN SOPIMUSKAUDEN AIKANA	70
28 §	MENETTELYTAPAMÄÄRÄYKSIÄ	70
29 §	SOPIMUKSEN VOIMASSAOLOAIKA	70
	YLEISSOPIMUS, Liite 2	71
	YLEISIÄ MÄÄRÄYKSIÄ	71
	Lähtökohtia	71
	Perusoikeudet	71
	Työnjohto-oikeus	71
	Ennakoilmoitus työtaisteluista	71
	Organisaatio- yms. muutokset.....	71
	Lakiviittaukset.....	71
	SOPIMUS TYÖNTEKIJÖIDEN EDUSTAJISTA SEKÄ TYÖNTEKIJÖIDEN JA TYÖNANTAJAN VÄLISESTÄ YHTEISTOIMINNASTA TALOTEKNIikka-ALAN YIRTYKSISSÄ.....	72
	Yleisiä määräyksiä	72
1 §	Työnantajan edustajat	72
2 §	Työntekijöiden edustajat.....	73
3 §	Työntekijöiden edustajien kelpoisuusvaatimukset	73
4 §	Työntekijöiden edustajien alueellinen toimivalta ja toimikauden kesto.....	74
5 §	Työntekijöiden edustajan valinta	74
6 §	Työntekijöiden edustajan tehtävät	75

7 §	Työntekijöiden edustajien vapautus ja ansionmenetyksen korvaus	75
8 §	Toimitilat ja tarvikkeet	76
9 §	Työmaakäynnit.....	77
10 §	Oikeus osallistua koulutukseen	77
11 §	Ammattitaidon kehittäminen	77
12 §	Palkka ja siirtosuoja	77
13 §	Luottamusmiehen töihin sijoittaminen	78
14 §	Työsuhdeturva	78
15 §	Työnantajan tiedottamisveloitteet.....	80
16 §	Pääluottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun vastuu.....	83
17 §	Oikeudet ja velvollisuudet.....	83
18 §	Neuvottelujärjestys	83
19 §	Sopijapuolten vastuu	83
20 §	Ammatillinen koulutus.....	83
21 §	Yhteinen koulutus.....	84
22 §	Ay-koulutus	84
23 §	Korvaukset.....	85
24 §	Sosiaaliset edut	85
25 §	Ulkopuolisen työvoiman käyttö	86
26 §	Voimassaolo	87
SUORITUSPALKKAUSTYÖMÄÄRÄYKSET, Liite 3		88
PUTKIALA		88
1 §	SUORITUSPALKAT.....	88
	1. Suora urakka.....	88
	2. Suora palkkio	88
	3. Muut palkkiot.....	88
	4. Ulosmaksu- ja takuupalkat.....	88
2 §	SUORITUSPALKKAUSTYÖMÄÄRÄYKSET	89
	Putkiala	89
	A. Suorituspalkkaustyötä koskevat yleiset määräykset	89
	B. Normiajoitettuja urakkatöitä koskevat lisämääräykset	91
3 §	ETUMIESLISÄ	93
	Etumiehen tehtävät työmaalla	94
	Erikoisetumies	95
PUTKIASENNUSALAN URAKKAHINNOITTELU 2020–2022		96
PUTKIALAN NORMIAJAT RAKENNUSTYÖMAIDEN PUTKITÖILLE		96
1 §	YHTEISET MÄÄRÄYKSET	96
	Mom. 1. URAKKASUMMA SUORASSA URAKKAPALKKKAUKSESSA	96
	Mom. 2. YLEISET NORMIAIKARAJAT.....	96

	Kohta 1 Normiaikoihin sisältyvät työt	96
	Kohta 2 Normiaikoihin eivät sisälly seuraavat työt	97
Mom. 3.	YLEISET MÄÄRÄYKSET	98
	Kohta 1 Uudet ja vanhat rakennukset.....	98
	Kohta 2 Vaativuus- ja olosuhteelliset	98
	Kohta 3 Kytkenät	99
	Kohta 4 *Purkutyöt.....	100
	Kohta 5 Sarjatyöt	100
	Kohta 6 Esivalmistelut	101
	Kohta 7 Muut työt ja haittatekijät	101
	Kohta 8 Normiaikalisän valinta.....	102
Mom. 4.	MITTAUS	103
	Kohta 1 Putkien mittaus	103
	Kohta 2 Kojeiden mittaus	103
2 §	PUTKIASENNUS	103
Mom. 1.	METALLIPUTKET JA HITSATTAVAT TERÄSPUTKET	104
Mom. 2.	KUPARIPUTKET JA KOMPOSIITTIPUTKET	104
Mom. 3.	TAIPUISAT PUTKET (KIEPPEINÄ TOIMITETUT)	105
Mom. 4.	VALURAUTAISET VIEMÄRIPUTKET JA PAINEMUHVIPUTKET	105
Mom. 5.	ERISTYSELEMENTIT JA SISÄPUTKET	106
	Eristyskaivot	106
	*Avattavien elementtien asennus (AS-elementit tai vast.).....	107
Mom. 6.	HST- JA RST-VIEMÄRIT MUHVILIITOKSIN SEKÄ MUOVISET VIEMÄRILIITOSTAVASTA RIIPPUMATTA, PAINEMUHVIPUTKET JA *PÖLYNIMURIPUTKISTOT.....	108
Mom. 7.	*MUOVIPUTKET EI VIEMÄRIKÄYTTÖÖN EIKÄ PÖLYNIMURI- KÄYTTÖÖN	109
Mom. 8.	RAUTARAKENNETYÖT.....	109
	Kiinto- ja ohjauspisteet	110
3 §	KOJEIDEN ASENNUS	110
Mom. 1.	*LÄMMINVESI- JA HÖYRYKATTILAT, LÄMMINILMAKEHITTIMET SEKÄ LAUHDUTTIMIT	110
Mom. 2.	LÄMMÖNSIIRTIMET JA VALMIIT LÄMMÖNJAKOKESKUKSET ...	111
Mom. 3.	PAISUNTA-ASTIAT	112
Mom. 4.	LÄMMITYSPATTERIT, KIERTOILMAKOJEET JA LATTIELÄMMITYS.....	112
	*Normiajat lattialämmityspotkistoille	112
Mom. 5.	PANEELIT (SÄTEILIJÄT) JA PALKIT	113
Mom. 6.	PUMPUT, *KOMPRESSORIT JA *KESKUSPÖLYNIMURI- LAITTEET	114
Mom. 7.	SÄÄTÖJÄRJESTELMÄT (SEKOITUSRYHMÄT)	114

Mom. 8.	*LAUHDEVESISÄILIÖT, LÄMMINVESISÄILIÖT, LÄMMINVESI- VARAAJAT, LÄMMINVESIKOJEET, SUURTEHOVARAAJAT, KYLÄVESISÄILIÖT, VEDEN SUODATTIMET, PAINESÄILIÖT	115
Mom. 9.	KAATOALTAAT	116
Mom. 10.	ASTIANPESUPÖYDÄT	116
Mom. 11.	PESUALTAAT	116
Mom. 12.	WC-LAITTEET JA KAATOKULHOT	116
Mom. 13.	KYLPPYAMMEET JA SUIHKUALTAAT	116
Mom. 14.	PESUISTUIMET	116
Mom. 15.	VIRTSALOT	117
Mom. 16.	JUOMA-ALTAAT	117
Mom. 17.	PESUKONEHANAT	117
Mom. 18.	SEKOITTAJAT	117
Mom. 19.	VESIMITTARIT, ENERGIAMITTARIT, VUODON ILMAISIMET, VESI JA PALOPOSTIT SEKÄ VARUSTEET	117
Mom. 20.	"ALCUTERM" TAI VASTAAVA	117
Mom. 21.	SAIRAALAKAASURASIOIDEN ULOSOTTOPISTEET JA PIKASULKULAATIKKO	118
Mom. 22.	*EROTUS- JA VENTTIILIKAIVOT, PUMPPAAMOT KAIVOINEEN, SAKOKAIVOT JA LOKASÄILIÖT	118
Mom. 23.	ÖLJYLÄMMITYSLAITTEET	118
	Öljypolttimet	118
	*Öljysäiliöt	119

PUTKIERISTYSALA, Liite 4

1 §	SUORITUSPALKAT	120
	Ulosmaksu ja takuupalkat	120
	Normiajoitetut putkieristysalan urakkatyöt	120
	Muut työt (huolto- ja korjaustyöt, varastotyöt yms.)	120
	Putkieristysalan urakkayksikön rahakerroin	120
PUTKIERISTYSALA		121
	Urakkatyömääräykset	121
PUTKIERISTYSALAN URAKKAHINNOITTELU		122
I	LVI-alan lämpöeristystyöt	122
I Y	Yleiset määräykset	122
	Mineraalivillakouruilla tehdyt eristystyöt	124
I A 1	Valmiiksi päällystettyjen kourujen kiinnitys langalla ja teippaamalla	124
I A 2	Mineraalikourut, päällystettynä ohuella (enintään 0,7 mm) muovilevyllä, julkiset- ja teollisuusrakennukset	125
I B	Mineraalivillamatoilla tehdyt eristystyöt	126
I B Y	Yleiset määräykset	126
I B 2	Mineraalivillaverkkomaton kiinnitys Bb/Bc, kuutiopaino 100 kg/m ³ saakka	126

I B 3	Ilmastointialumiinifoliomaton kiinnitys Ba/Be.....	127
I C a	Eri pintakäsittelystä maksettavat yksiköt	128
I D	Erillishintoja.....	128
I D a	Laippaventtiin eristys	128
II	Jäähdytuseristystyöt	129
II Y	Yleiset määräykset.....	129
II A 1	Solukumieristys suljetuissa kuiluissa ja konehuoneissa letkusta tai levystä liimattuna	129
II A 1	-taulukon solueristystä koskevat lisähinnoittelut.....	130
II A 2	Solukumieristys suljettujen kuilujen ja konehuoneiden ulkopuolella	130
II B	II A 1- ja II A 2 -taulukoiden solueristystä koskevat lisähinnoittelut	131
	Laippojen ja venttiilien eristys	131
	LVI-TOIMIALAN IV-ALA, Liite 5	132
1 §	Suorituspalkat	132
	1. Suora urakka.....	132
	2. Suora palkkio	132
	3. Muut palkkiot.....	132
	4. Ulosmaksu- ja takuupalkka.....	132
2 §	Suorituspalkkaustyömääräykset	133
	IV-ala	133
	A. Suorituspalkkaustyötä koskevat yleiset määräykset	133
	B. Normiajoitettuja urakatöitä koskevat lisämääräykset	135
3 §	Etumieslisä	137
	IV-ala	137
	Etumiehen tehtävät työmaalla	137
	Erikoisetumies	138
	IV-ALAN NORMIAJAT RAKENNUSTYÖMAIDEN IV-TÖILLE	139
1 §	Yhteiset määräykset	139
	Mom. 1. URAKKASUMMA SUORASSA URAKKAPALKKAUKSESSA	139
	Mom. 2. YLEISET NORMIAIKARAJAT.....	139
	Kohta 1 Normiaikoihin sisältyvät työt	139
	Kohta 2 Normiaikoihin eivät sisälly seuraavat työt.....	140
	Mom. 3. YLEISET MÄÄRÄYKSET	141
	Kohta 1 Uudet ja vanhat rakennukset.....	141
	Kohta 2 Vaativuus- ja olosuhteelliset	141
	IV-URAKAN NORMITUNTITÄULUKKO	142
	Mom. 1. PYÖREÄT KANAVAT JA OSAT	142
	Mom. 2. SUORAKAIDEKANAVAT	144
	Mom. 3. VENTTIILIT	146

Mom. 4.	ILMANVAIHTOKONEET	147
	Koneosien normituntitaulukko	147
Mom. 5.	PIENKOJEET	148
	*Kiertoilmakojeet, jäähdytyspalkit, talotekniikkapalkit ja passiivipaneelit	149
Mom. 6.	AKSIAALIPUHALTIMET	150
Mom. 7.	OSIEN TEKO	152
IV-LYHENTEET		153
LVI-TOIMIALAN SPRINKLERASENNUSALA, Liite 6		154
1 §	Suorituspalkat	154
1.	Suora urakka	154
2.	Suora palkkio	154
3.	Muut palkkiot	155
4.	Ulosmaksu- ja takuupalkat	155
2 §	Suorituspalkkausmääräykset, sprinklerala	155
A.	Suorituspalkkaustyötä koskevat yleiset määräykset	155
B.	Normiajoitettuja urakkatöitä koskevat lisämääräykset	157
3 §	Etumieslisä	159
	Etumiehen tehtävät työmaalla	160
	Erikoisetumies	161
SPRINKLERASENNUSALAN URAKKAHINNOITTELU		162
SPRINKLERALAN NORMIAJAT RAKENNUSTYÖMAIDEN SPRINKLERTÖILLE		162
1 §	Yhteiset määräykset	162
Mom. 1.	URAKKASUMMA SUORASSA URAKKAPALKKKAUKSESSA	162
Mom. 2.	YLEISET NORMIAIKARAJAT	162
	Kohta 1 Normiaikoihin sisältyvät työt	162
	Kohta 2 Normiaikoihin eivät sisälly seuraavat työt	162
Mom. 3.	YLEISET MÄÄRÄYKSET	163
	Kohta 1 Uudet ja vanhat rakennukset	163
	Kohta 2 Vaativuus- ja olosuhdelisät	163
	Kohta 3 Esivalmistelut	164
SPRINKLERURAKAN NORMIAJAT		164
Mom. 1.	SUUTTIMIT	164
Mom. 2.	SYÖTTÖRUNKOPUTKET	165
Mom. 3.	KOJEET JA VARUSTEET	165
PAIKKAKUNTAKOHTAISET NOLLAPISTEET, Liite 7		167
LVI-ALAN AAKKOSELLINEN ASIAHAKEMISTO		168

TALOTEKNIikka-ALAN LVI-TOIMIALAN TYÖEHTOSOPIMUKSEN ALLEKIRJOITUSPÖYTÄKIRJA

Aika	2.3.2022
Paikka	LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry:n toimisto, Helsinki
Läsnä	
Mika Nikula	LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry
Mika Hokkanen	LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry
Eeva Salmi	LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry
Kimmo Nurmela	LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry
Juha-Ville Mäkinen	LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry
Matti Harjuniemi	Rakennusliitto ry
Kimmo Palonen	Rakennusliitto ry
Niko Räsänen	Rakennusliitto ry
Mia Sinda	Rakennusliitto ry

1 VOIMASSAOLO JA MUUTOKSET

Työehtosopimusneuvottelujen lähtökohtana on ollut 14.4.2020 allekirjoitettu Talotekniikka-alan LVI-toimialan työehtosopimus, siinä liitteenä olevat putkialan suorituspalkkausmääräykset, iv-alan suorituspalkkausmääräykset, putkieristysalan suorituspalkkausmääräykset ja sprinkler-alan suorituspalkkausmääräykset.

Putki-, ilmastointi-, sprinkler-, putkieristysalojen normiaikahinnoittelujärjestelmään tehdyt muutokset tulevat voimaan kunkin työn osalta niissä työkohteissa, joissa tilaajan ja urakoitsijan välillä solmittu urakkasopimus perustuu 1.5.2022 jälkeen annettuun ensimmäiseen urakkatarjoukseen.

Työehtosopimus tulee voimaan 1.3.2022 ja on voimassa 29.2.2024 asti. Mikäli vuoden 2023 palkankorotuksista ei päästä sopimukseen 30.11.2022 mennessä, työehtosopimus voidaan irtisanoa päättymään 28.2.2023.

Muutokset on sisällytetty Talotekniikka-alan LVI-toimialan työehtosopimukseen ja sen liitteenä oleviin putkialan suorituspalkkaustyöt määräykseen, iv-alan suorituspalkkaustyöt määräykseen, sprinklerasennusalan suorituspalkkaustyöt ja putkieristysalan suorituspalkkaustyöt määräykseen.

2 PALKANKOROTUKSET

2.1 Ensimmäinen korotusvaihe 2022

Aikapalkat

Henkilökohtaisia aikapalkkoja (PTP + HPO) korotetaan 1.6.2022 tai lähinnä jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta 2,0 %:lla.

Perustuntipalkat

Perustuntipalkat 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta.

Pr	€/h
S	11,62
1	14,00
2	16,56
3	17,41
4	18,37

Henkilökohtainen palkanosa muodostuu siten, että työntekijän korotetusta aikapalkasta (PTP + HPO) vähennetään uusi perustuntipalkka. Jäljelle jäänyt erotus on työntekijän uusi henkilökohtainen palkanosa.

Kuukausipalkat

Sovittuja kuukausipalkkoja korotetaan 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta lukien 2,0 %:lla.

Kuukausipalkat tarkistetaan korotusten jälkeen niin, että täyttävät työehtosopimuksen 10.5 kohdan määräykset.

Keskituntiansio

Vuosiloman keskituntiansion korotusprosentti lomanmääräytymisvuodelle 1.4.2022–31.3.2023 on seuraava:

– 1.4.2022–31.3.2023 välisenä aikana 1,67 %.

Työehtosopimuksen suoritusdonnaiset palkat

Palkankorotus toteutetaan 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta.

Urakka- ja palkkiopalkkaustyöt

Putki-, ilmastointi- ja sprinklerasennusalojen normituntikerroin 17,56 €/NH.

Putkieristysalan urakkahinnoittelun rahakerroin 3,89 €/yks.

Putki-, ilmastointi- ja sprinkleriasennusalojen normituntikerroin ja putkieristysalan rahakertoimet otetaan käyttöön siten, että korotuksen vaikutus otetaan huomioon tehtyjen työtuntien suhteessa.

Palkkiopalkkaustyöt

Työt, joista palkkiopalkkaussopimus on tehty ennen 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alkua, maksetaan tehdyille tunneille erillisenä lisänä 0,34 €/h tilikausittain seuraavan palkankorotusvaiheen alkuun saakka. Tätä erillistä lisää ei vähennetä suorituspalkkaussummasta.

Lisä	€/h
Iltavuorolisä	1,09
Yövuorolisä	2,20
Iltatyölisä	1,09
Yötyölisä	2,20
Työvuoron siirtoilmoituksen myöhästymislisä	2,57
Ammattitutkintolisä	0,54
Erikoisammattitutkintolisä	0,99

Putkieristysalan työkalukorvaus

Työkalukorvaus 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta: 1,89 €/päivä

Etumieslisä putki-, ilmastointi- ja sprinklerialat

Etumieslisän taattu osa on 0,39 €/h

Etumieslisä aikapalkkauksella tehtävissä töissä on 0,61 €/h

Pääluottamusmiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle maksettava erilliskorvaus

Edustettavien työntekijöiden määrä	Euroa/kahden viikon tilijakso
10–50 työntekijää	34,94
51–100 työntekijää	43,68
yli 100 työntekijää	65,47

2.2 Toinen korotusvaihe 2023

Vuoden 2023 korotuksista sovitaan erikseen. Mikäli palkankorotuksista ei päästä sopimukseen 30.11.2022 mennessä, työehtosopimus voidaan irtisanoa päättymään 28.2.2023 mennessä.

3 TYÖEHTOSOPIMUKSEN TEKSTIMUUTOKSET

20 § SAIRAUSAJANPALKKAA KOSKEVIA MÄÄRÄYKSIÄ

20.1 Sairausajalta maksettava palkka

Työsuhde on jatkunut yhtäjaksoisesti ajanjakso

Lisätään olemassa olevan tekstiin uusi rivi

2 viikkoa mutta alle 1 kuukausi Sairausvakuutuksen karenssiajalta

20.11 Lääkärintarkastukset

Korvataan pykälän teksti

– syöpäsairauden edellyttämän hoitotoimenpiteen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta.

23 § SUOJAAATETUS JA TYÖVÄLINEET

23.1 Suojavaatetus

Poistetaan kohdasta yliviivattu teksti

Työsuhteessa olevalle työntekijälle annetaan omaksi tai käyttöön suoja-pukuja ja turvajalkineet. Suojapukuja annetaan keskimäärin kaksi ja turvajalkineita yksi pari vuodessa, elleivät olosuhteet tai käyttötarve muuta edellytä. Yrityksessä voidaan sopia muusta vastaavasta menettelystä sekä työvaatehuollosta.

Lisätään olemassa olevan tekstin kohtaan vihreällä korostettu

Työnantaja vastaa suojavaatteiden ja suojavälineiden puhtaanapidosta, huollosta ja mahdollisista tarkastuksista. Toteutustapa sovitaan paikallisesti 28.2.2023 mennessä.

Suojavaatteilla tarkoitetaan valtioneuvoston asetuksen 427/2021 mukaisia kehon suojaukseen tarkoitettuja vaatteita ja muita vastaavia varusteita.

Suojavaatetuksen järjestämisessä tulee lisäksi ottaa huomioon:

- työvaatetuksen paloturvallisuus
- kylmät sääolosuhteet, jolloin annetaan käyttöön tai omaksi asianmu-kainen lämpöhaalari tai vastaava sekä
- muut työvaatetukselle asetettavat erityisvaatimukset.

23.2 Optiset suojalasit

Lisätään olemassa olevan tekstin alle uusi kohta

Työnantaja hankkii optisesti hiotut häikäisyn estävät suojalasit niitä työsään tarvitseville, ellei häikäisyvaaraa muutoin voida torjua, kun työterveyshuolto on todennut ne tarpeellisiksi.

26 § AMMATTIYHDISTYSJÄSENMAKSUJEN PERIMINEN

Lisätään olemassa olevaan tekstiin vihreällä korostettu teksti

Työnantaja pidättää, mikäli työntekijä on antanut siihen valtuutuksen, ammattiliitoille tulevat ammattiyhdistysjäsenmaksut ja tilittää ne palkanmaksukausittain liittojen määräämille tileille. Työntekijä on viimekädessä itse vastuussa, että vuotuista jäsenmaksua kertyy vaadittu määrä.

SOPIMUS TYÖNTEKIJÖIDEN EDUSTAJISTA SEKÄ TYÖNTEKIJÖIDEN JA TYÖNANTAJAN VÄLISESTÄ YHTEISTOIMINNASTA TALOTEKNIikkaALAN YRITYKSISSÄ

5 § Työntekijöiden edustajan valinta

Lisätään olemassa olevan tekstin loppuun vihreällä korostettu uusi teksti

1. Työntekijöiden edustajien vaalin toimittamista varten työnantajan on annettava käytettäväksi luettelo yrityksessä tai pysyväisluontoisessa toimipaikassa työskentelevistä työntekijöistä sekä heidän yhteystietonsa (puhelinnumero, sähköposti). Vaihtoehtoisesti työnantaja voi luovuttaa tiedot suoraan sähköiseen vaalijärjestelmään.

15 § Työnantajan tiedottamisveloitteet

Lisätään olemassa olevan tekstiin vihreällä korotettu uusi kohta

Palkkatilasto- ja henkilötiedot

Ellei alakohtaisesti tai paikallisesti toisin sovita, on pääluottamusmiehellä oikeus tehtäviensä hoitoa varten saada EK:n neljännesvuosittilastoa vastaavat tiedot toimialueensa työntekijöiden ansiotasosta ja rakenteesta välittömästi EK:n palkkatilaston valmistuttua edellyttäen, että yrityksestä kerättävistä palkkatiedoista on alan tilaston ryhmittelyt tehtävissä. Ansiotietoja, jotka koskevat kuutta henkilöä pienempiä työntekijäryhmiä ei anneta.

Jos alalla tai työpaikalla ei ole edellä edellytetyn sisältöistä palkkatilastoa, on pääluottamusmiehelle annettavista palkkatiedoista sovittava erikseen.

Päälouottamusmiehellä ja työsuojeluvaltuutetulla on oikeus kirjallisesti saada tieto toimialueensa työntekijöiden nimistä, palkkaryhmistä tai vastaavista sekä työsuhteen alkamisajankohdista, ellei paikallisesti toisin sovita. Tiedot annetaan heille aina pyydettyäessä. Uusista työntekijöistä edellä mainitut tiedot ja työmaasoite annetaan viikon kuluessa työsuhteen alkamisesta.

Uusien työntekijöiden perehdytyksen yhteydessä työntekijöille on annettava henkilöstön edustajien yhteystiedot (puhelinnumero, sähköposti). YT-lain mukaisessa vuoropuhelussa tulee lisäksi käsitellä se, miten henkilöstön edustajien ja heidän edustamiensa työntekijöiden välinen yhteydenpito käytännössä varmistetaan.

Päälouottamusmiehelle annetaan palkkausjärjestelmästä tiedot yritys- tai toimipaikkakohtaisesti työntekijöiden palkkaryhmiin jakautumisesta, perustuntipalkan ja henkilökohtaisen palkanosan (PTP + HPO) suuruuden palkkaryhmäkohtaisesta jakautumisesta keskimäärin ja mahdollisen pistepohjaisen järjestelmän muodostumisesta.

Päälouottamusmiehellä on oikeus perehtyä toimialueellaan yrityksessä kulloinkin voimassa oleviin työhinnittelujärjestelmiin ja eri palkkausmuodoissa käytettävien olosuhdelisien määräytymis- ja laskentasääntöihin.

20 § Ammatillinen koulutus

Lisätään olemassa olevan tekstiin vihreällä korostettu uusi teksti

Työnantajan antaessa työntekijälle ammatillista koulutusta tai lähettäessä työntekijän hänen ammattiinsa liittyviin koulutustilaisuuksiin, korvataan koulutuksen aiheuttamat suoranaiset kustannukset, korvaus matka-ajasta päivittäisten matkakustannusten korvausten (15.1) mukaisesti ja säännöllisen työajan ansionmenetyksen keskituntiansion mukaan.

25 § Ulkopuolisen työvoiman käyttö

Poistetaan kohdasta punaisella korostettu yliviivattu teksti

Lisätään poistetun tilalle vihreällä korostettu teksti

Tilaaajan selvitysvelvollisuus ja vastuu

Mikäli tilaaja on täyttänyt laissa tilaaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006; jäljempänä ”tilaajavastuulaki”) tilaajalle asetetun selvitysvelvollisuuden lain edellyttämällä tavalla, määräytyy tilaaajan vastuu tilaajavastuulain mukaisesti. Palkkasaatavan synnyttyä, tilaaajan on osoitettava, mitä selvityksiä ali-

hankkijalta tai aliurakoitsijalta on hankittu tai millä tilaajanvastuulaissa mainitulla perustellulla syyllä tilaajan ei ole tarvinnut niitä pyytää.

Mikäli tilaaja on laiminlyönyt tilaajavastuulain mukaisen selvitysvelvollisuutensa, vastaa tilaaja siitä, että lvi-työn toteuttamiseen liittyvän aliurakoitsijan tai -hankkijan työntekijän palkka, jonka työntekijä on ansainnut tilaajan työmaalla, tulee maksetuksi.

Tilaaja vastaa niin ikään tilaajavastuulain laiminlyöntitilanteessa siitä, että aliurakoitsijan tai -hankkijan työntekijän tilaajan työmaalla ansaitsema lomakorvaus ja mahdolliset urakan pohjarahat tulevat maksetuiksi.

Tilaaja vastaa vain sellaisista saatavista, joista työntekijä tai luottamusmies ilmoittaa tilaajalle tai tämän edustajalle viimeistään ~~seitsemäntenä kalenteripäivänä~~ siitä, kun saatava olisi työehtosopimuksen mukaan pitänyt työntekijälle maksaa. 14. kalenteripäivänä sen jälkeen, kun saatava on erääntynyt maksettavaksi. Ennen maksua tilaajalle on esitettävä saatavan peruste ja määrä selkeästi.

Vuokrattujen työntekijöiden työsuhteissa sovellettavat työehtosopimukseen perustuvat vähimmäisehdot määräytyvät työsopimuslain 2. luvun 9 §:n 1. momentin mukaisesti. Käyttäjäritysten tulee vastata siitä, että vuokratyöntekijän työolot työmailla ovat tasa-arvoiset yrityksen omien työntekijöiden kanssa. Työmaaperehdytys, työmaan turvallisuuskäytäntöjen ohjeistus ja valvonta, työnjohdon toteuttama opastus sekä sosiaalityötilojen käyttö ja saatavuus on järjestettävä tasapuolisesti työmaan kaikille työntekijöille.

Putkiasennusalan urakkahinnoittelu

Sopijaosapuolet toteavat, että 2 § Putkiasennus, Mom. 6 viemäritaulukon normiajat ovat voimassa vain, kun asennus tehdään valmistajan antamien ohjeiden ja takuehtojen mukaisesti. Esimerkiksi muovisten, sadevesiviemäri käyttöön asennettavien ns. HT muhviiliitosputkien osalta tilaajan mahdollisesti vaatima painekoe ei kuulu normiaikaan.

LVI-TOIMIALAN SPRINKLERASENNUSALA liite 6

Urakkahinnoittelun kokeilu päätetään ja sovittu hinnoittelu liitetään työehtosopimuksen osaksi.

4 TYÖRYHMÄT

HPO

Sopijaosapuolet ovat yhdessä todenneet, että TES:n mukaisia kehityskeskusteluja ei kaikilta osin käydä asianmukaisesti. Syynä pidetään TES määräysten paikoin heikkoa tunnettuutta. Tilanteen parantamiseksi sovittiin yhdessä järjestettävästä koulutustilaisuuksien sarjasta, joihin molempien liittojen jäseniä kannustetaan vahvasti osallistumaan. Koulutuksen ja sen ohessa tapahtuvan ohjaamisen vaikuttavuutta arvioidaan sopimuskauden lopussa tehtävällä selvityksellä LVI-TU:n jäsenyrytyksissä toteutettujen kehityskeskustelujen kattavuudesta.

Sopijaosapuolet on sopineet sopimuskauden aikana tehtävästä työryhmätyöskentelystä, jonka tavoitteena on tuottaa arvio Talotekniikka-alan aikapalkkausjärjestelmän toimivuudesta ja sen perusteella tehdä ehdotuksia aikapalkkajärjestelmän parantamiseksi.

HUOLTOASENTAJAT

Työryhmään: Huoltoasentajille omat määräykset

- a. Perustetaan työryhmä, jossa mukana, huollon ja ylläpidon työnantajan ja työntekijöiden yritysedustajat.
- b. Työryhmä määrittelee työehtosopimuksen käsiteltävät kohdat.

YHTEISTOIMINTAMENETTELY

Yhteistoimintamenettelyä koskevan työryhmän perustaminen

Työryhmä selvittää sopimuskauden aikana eri toimintamalleja yhteistoimintaprosessiin liittyen ja arvioi niiden toimivuutta ja käytännön hyötyjä sekä haittoja. Eri toimintamalleilla tarkoitetaan erityisesti talotekniikassa ja rakennusteollisuudessa käytössä olevia yhteistoimintamalleja.

LOMAPALKKA

Perustetaan työryhmä selvittämään LVI-TU:n työehtosopimusneuvottelujen yhteydessä esiin nostamat vuosilomapalkkaan liittyvät ongelmat. Työryhmän tavoitteena on tehdä esitys lomapalkan laskentaa koskevaksi uudeksi työehtosopimusmääräykseksi.

Mom. 3. YLEISET MÄÄRÄYKSET

KOHTA 7 Muut työt ja haittatekijät

Kohta 8 Normiaikalisän valinta

Selkeyttäminen sekä haittalisätaulukko vastaamaan nykyistä rakennustyyppiluokitusta.

YLEISSOPIMUS

Muutetaan teksti alla olevan mukaiseksi

Lakiviittaukset

Siltä osin kuin tässä sopimuksessa ei ole toisin sovittu, noudatetaan yhteistoimintalakia (1333/2021) ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan yhteistoiminnasta annettua lakia (44/06), jotka eivät ole tämän sopimuksen osia.

15 § Työnantajan tiedottamisveloitteet

Lakiviittauskorjaus

Yritystä koskevat tiedot

Niissä yrityksissä, joissa henkilöstömäärä on säännöllisesti vähintään 20, annetaan yhteistoimintalain § 1 mom. 3 kohdan tarkoittamat yrityksen tilinpäätöstiedot henkilöstön edustajille pyydettyä kirjallisena.

5 LIITTOJEN YHTEINEN KANNANOTTO KEVYTYRITTÄJYYDESTÄ

UTS-sopimuksen mukaan ulkopuolisen työvoiman käyttöä tapahtuu kahdessa muodossa: alihankintatyönä ja työvoiman vuokrauksena. Työmarkkinoille on leviämässä kevytyrittäjyyden konsepti. Kyse on työsuhteessa tehtävän työn ja aidon yrittäjätoiminnan väliin luodusta järjestelystä, jossa mm. tapaturma-, työttömyys- ja eläkevakuutusmaksut siirtyvät kevytyrittäjän itsensä hoidettavaksi. Kevytyrittäjyydestä aiheutuu lisäksi kustannuksia laskutus- ja maksupalveluista ja yrittäjävoiton mahdollisuus on usein epärealistinen.

Tilaaajayrityksen kannalta kevytyrittäjyyteen liittyy ongelmia mm. sosiaalivakuutusmaksujen suorittamisen, tapaturmavakuuttamisen sekä työehtojen toteutumisen näkökulmasta.

LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-Tu ry ja Rakennusliitto ry katsovat, että toimittaessa yhteisellä työmaalla vastuusuhteiden selkeys on ensiarvoisen tärkeää. Kevytyrittäjyys on ristiriidassa alan yritysten yhteiskunnallisen vastuun ja sosiaalisesti kestävä työelämän tavoitteiden kanssa. Tilaaajien asemassa toimivien yritysten on syytä varmistua siitä, että ulkopuolisen työvoiman käyttö tapahtuu työehtosopimuksen ja tämän suosituksen mukaisesti. Se tarkoittaa, että alihankkijan ja vuokratyövoimayrityksen henkilöstön asema on järjestetty työsuhteiseksi.

6 RAKENNUSTEOLLISUUDEN JA RAKENNUSLIITON VÄLILLE SOVITUT TYÖRYHMÄT

Tämän työehtosopimuksen osapuolet sitoutuvat osallistumaan Rakennusteollisuuden ja Rakennusliiton välille perustettaviin työryhmiin:

Perhevapaat

Perustetaan työryhmä arvioimaan perhevapaaudistuksen vaikutuksia olemassa oleviin työehtosopimusmääräyksiin.

Tuottavuuskokeilujen jatkaminen

Osapuolet sopivat tuottavuuskokeilujen jatkamisesta myöhemmin sovitavalla tavalla. Osapuolet sitoutuvat osallistumaan yhteiseen projektiin, jonka tavoitteena on selvittää keinoja alan tuottavuuden parantamiseksi.

7 TUOTTAVAA JA KANNUSTAVAA PALKKAUSTA KOSKEVA PAIKALLINEN SOPIMINEN

LVI-toimialalla voidaan työntekijän tai työntekijäryhmän kanssa sopia tuottavasta ja kannustavasta palkkauksesta. Sopimuksessa voidaan sopia mm. seuraavista asioista:

- Sopimuksen kohteena olevan työn tavoiteaikataulu
- Työtä koskevista työaikajärjestelyistä;
 - Työn sujuvuuden ja tuottavuuden parantamiseksi voidaan keskelle viikkoa osuvana arkipyhänä tehdä töitä. Pitämätön arkipyhä korvataan vapaa-aikana tai rahana työaikalain mukaisesti eikä erillistä arkipyhäkorvausta makseta.
 - Tuottavaa ja kannustavaa palkkausta koskevassa sopimuksessa voidaan sopia työehtosopimuksen ja työaikalain mahdollistamista työajan joustoista kuten liukuvasta työajasta ja keskimääräisestä työajasta.
- Työn lopputulokselta edellytettävä laatu
- Työssä käytettävän materiaalin määrästä ja laadusta
- Palkkion suuruus ja em. tekijöiden vaikutus palkkion suuruuteen
- Palkkion maksamisen ajankohta
- Takuupalkasta, joka maksetaan siinäkin tapauksessa, että sovitut tavoitteet tai työ ei valmistunut työntekijästä tai työntekijöistä riippumattomista syistä johtuen.

Työehtosopimusosapuolet ovat valmiita parantamaan alan tuottavuutta yhteisin toimenpitein, esimerkiksi yhteisin koulutustilaisuuksin, joissa opastetaan tuottavien ja kannustavien palkkausjärjestelmien sekä joustavien työaikojen käyttöön.

Sähköinen kulunvalvonta ja palkanmaksu urakointialoilla

Päätoteuttaja on velvollinen pitämään yhteisellä rakennustyömaalla (työmaa) työskentelevistä henkilöistä kirjallista luetteloja ja ilmoittamaan kuukausittain työntekijöiden tiedot verohallinnolle. Kulunvalvonta- ja seurantatietojen käytöstä työntekijöiden palkanmaksuun ovat Rakennusteollisuus ja Rakennusliitto sopineet seuraavaa:

Järjestelmän käyttöönoton ja sen mahdollistamien työaikajousten käyttöönoton kannalta osapuolet suosittelivat, että päätoteuttajat luovuttaisivat hallinnassaan olevat aliurakoitsijoiden ja sivu-urakoitsijoiden työntekijöiden kulunvalvontatiedot / työajan seurantatiedot aliurakoitsijoille ja sivu-urakoitsijoille näiden työntekijöitä koskien.

- a) Työnantaja voi yhteistoimintalakia noudattaen järjestää työajan seurannan käyttämällä kulunvalvontaan tai kulunseurantaan soveltuvia laitteita/teknisiä ratkaisuja. Mikäli yrityksen ei kokonsa puolesta tarvitse noudattaa YT-lakia, on käyttöönotosta keskusteltava luottamusmiehen tai tämän puuttuessa kaikkien työntekijöiden kanssa. Työntekijän omaa puhelinta ei ole mahdollista käyttää ilman työntekijän suostumusta. Käytöstä aiheutuvista kuluista vastaa työnantaja.
- b) Rakennusteollisuus RT:n jäsenyhdistyksiin järjestäytyneissä yrityksissä voidaan kulunvalvonnasta ja kulunseurannasta saatavia tulo- ja lähtöaikoja käyttää palkanmaksun perusteena. Järjestelmää käyttöön otettaessa on keskusteltava luottamusmiehen tai tämän puuttuessa kaikkien työntekijöiden kanssa ja yksilöitävä menettelytavat vikatilanteessa, käytännöt työajan ylitysten ja alitusten osalta sekä menettelyistä suorituspalkkauksessa. Kaikille kulunvalvonnan ja kulunseurannan piirissä oleville työntekijöille on järjestettävä tietojensa tarkistamiseen yksinkertainen ja viivytyksetön keino.
- c) Kulunseurantatietoja ei saa käyttää epäasiallisiin tarkoituksiin, eikä seuranta saa käyttää työntekijän työsuorituksen eikä henkilön jatkuvaan seurantaan. Laitteisiin ja koneisiin yhdistetty jatkuva kulunseuranta on kuitenkin mahdollista.
- d) Järjestelmän käyttöönotossa ja käytössä noudatetaan EU:n tietosuoja-asetusta sekä tietosuojavaltuutetun ohjeita koskien yksityisyyden suojaa työelämässä.

9 KÄYTÄNNÖSTÄ POIKKEAVAT TYÖAJAT

Alalla toimivien yritysten palveluksessa olevien työntekijöiden työsopimuksissa työpäivät ja työtunnit määritellään siten, että työntekijä tietää etukäteen kuluvan ja seuraavan tilikauden työpäivät ja työtunnit.

10 TYÖPAIKKAOHJAAJIEN KOULUTUS

Aikaisempi suositus koulutukseen osallistumisesta pidetään voimassa.

11 MUITA SOVITTUJA ASIOITA

Harjoittelijat ja opiskelijat

Hyväksytään ohjeistukseksi RT:n ja RL:n välillä 26.3.2009 allekirjoitettu koulutus- ja harjoittelupaikkoja koskeva ohje.

Tutustu työelämään ja tienaa -suositukset

Hyväksytään noudatettavaksi viimeistä keskusjärjestöjen allekirjoittama Tutustu työelämään ja tienaa -suositusta.

12 PÖYTÄKIRJAN PÄTEVYYS JA ALLEKIRJOITTAMINEN

Todettiin, että tällä pöytäkirjalla on sama voima kuin varsinaisella työehtosopimuksella.

Helsingissä 2 maaliskuuta 2022

LVI-TEKNISET URAKOITSIJAT LVI-TU ry

Mika Nikula

Mika Hokkanen

RAKENNUSLIITTO ry

Matti Harjuniemi

Niko Räsänen

TYÖEHTOSOPIMUS 2022–2024

1 § SOPIMUKSEN SOVELTAMISALA

Tämän työehtosopimuksen määräyksiä sovelletaan LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry:n talotekniikka- tai rakennusalalla toimiviin jäsenyrityksiin ja niiden työntekijöihin, jotka suorittavat lämpö-, vesi-, ilmastointi- ja sprinklerasennustöitä sekä teknisiä eristystöitä edellä mainituissa töissä asennettujen laitteiden ja tarvikkeiden huoltoa ja kunnossapitoa sekä kunnostusta eri teknisin menetelmin.

LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry:llä on työehtosopimuslain 8 §:n mukainen valvontavelvollisuus edellä tarkoitettujen, tämän työehtosopimuksen työehtosopimuslain mukaisessa sidottuuspiirissä olevien jäsenyritystensä osalta.

Tähän työehtosopimukseen lain mukaan sidotut ovat velvolliset tarkoin noudattamaan kaikkia tämän työehtosopimuksen määräyksiä sellaisinaan.

2 § TYÖEHTOSOPIMUKSEN LIITTEIDEN NOUDATTAMINEN

Liitteenä olevat sopimukset ja sitovat asiakirjat ovat tämän työehtosopimuksen osia.

Liite 1	Lomapalkkasopimus
Liite 2	Yleissopimus
Liite 3	Putkialan urakkahinnoittelu ja urakkatyömääräykset
Liite 4	Putkieristysalan urakkahinnoittelu ja urakkamääräykset
Liite 5	IV-alan urakkahinnoittelu ja urakkatyömääräykset
Liite 6	Sprinklerialan urakkahinnoittelu ja urakkatyömääräykset
Liite 7	Matka-aika- ja matkalippukorvausten paikkakuntakohtaiset nollapistet

3 § TYÖRAUHAVELVOITE

3.1 Sitovuus

Tämä työehtosopimus sitoo LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry:tä ja niitä sen jäsenyrityksiä, jotka ovat tai sopimuksen voimassaoloaikana ovat olleet liiton jäseniä.

Tämä työehtosopimus sitoo Rakennusliitto ry:tä ja sen alayhdistyksiä sekä työntekijöitä, jotka ovat tai sopimuksen voimassaoloaikana ovat olleet liiton jäseniä.

Tämän sopimuksen voimassa ollessa ei saa toimeenpanna työehtosopimuksen määräyksiin kohdistuvia työehtosopimuslain tarkoittamia työtaistelutoimenpiteitä.

3.2 Työrauhavelvoite

Liitot ja niiden alayhdistykset ovat velvolliset huolehtimaan siitä, etteivät niiden jäseninä olevat yhdistykset, työnantajat tai työntekijät, joita sopimus koskee, ryhdy työtaistelutoimenpiteisiin, eivätkä muutoinkaan riko työehtosopimuksen määräyksiä.

Liitot ja niiden alayhdistykset ovat velvollisia välittömästi ryhtymään kaikkiin käytettävissä olevin keinoin toimenpiteisiin uhkaavan työtaistelun estämiseksi tai rikkoutuneen työrauhan palauttamiseksi.

Liitot ovat velvollisia ryhtymään heti työehtosopimusrikkomuksesta tai alkavasta rikkomisesta tiedon saatuaan kaikkiin käytettävissä olevin keinoin toimenpiteisiin rikkomisen estämiseksi tai lopettamiseksi.

Rakennusliitto ry:n mahdollisesti hyväksymä lakko jollakin toisella sen toiminta-alalla ei koske allekirjoittaneiden työnantajajärjestöjen jäsenyritysten tämän työehtosopimuksen soveltamispiirissä olevia työntekijöitä.

4 § PAIKALLINEN SOPIMINEN

4.1 Sovittavat asiat

Tähän työehtosopimukseen sidotuissa järjestäytyneissä yrityksissä on mahdollista sopia paikallisesti asioista, joista työehtosopimukseen on otettu erillinen maininta ja viitattu tähän paikallisen sopimisen pykälään (4 §).

4.2 Sopimusosapuolet

Työntekijöitä yleisesti koskevista asioista sovitaan työehtosopimuksen neuvottelujärjestelmän mukaisesti työnantajan ja pääluottamusmiehen kesken. Yksittäistä työntekijää tai työryhmää koskevista asioista sovitaan työnantajan ja asianomaisen työntekijän tai työryhmän kesken.

Päälouottamusmiehen tekemä sopimus sitoo kaikkia niitä työntekijöitä, joita päälouottamusmiehen on katsottava edustavan. Yksittäisen työntekijän tai työryhmän tekemä sopimus ei voi olla ristiriidassa päälouottamusmiehen tekemän samaa asiaa koskevan sopimuksen kanssa

4.3 Sopimuksen muoto

Paikallinen sopimus on tehtävä kirjallisesti.

4.4 Voimassaolo

Sopimus voidaan solmia määräajaksi tai olemaan voimassa toistaiseksi. Toistaiseksi voimassa oleva paikallinen sopimus voidaan irtisanoa kolmen kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen, ellei irtisanomisajasta ole muuta sovittu. Määräajaksi solmittu paikallinen sopimus voidaan työehtosopimuksen lakattua irtisanoa kuukauden kuluessa uuden työehtosopimuksen voimaantulon jälkeen kolmen kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen.

Paikallinen sopimus on työehtosopimuksen osa ja sitä sovelletaan senkin jälkeen, kun työehtosopimuksen voimassaolo on muutoin lakannut.

5 § TYÖSUHDE

Työnantajalla on oikeus ottaa ja erottaa työntekijä sekä määrätä työn johtamisesta.

5.1 Työsopimus

Työhönoton yhteydessä on osapuolten laadittava kahtena kappaleena kirjallinen työsopimus, josta selviävät työsopimuslaissa tarkoitetut työsuhteen ehdot, kuten:

- työntekijän henkilötiedot ja työnantajan tiedot
- työsuhteen alkamisajankohta
- työsuhteen luonne:
 - toistaiseksi voimassa oleva
 - määräaikainen (sopimuksessa mainittava määräaikaisen sopimuksen kesto ja sen peruste)
- koeaika
- työhönottopaikka
- tehtävä
- noudatettava työehtosopimus
- palkan määräytymisen peruste ja palkanmaksukausi
- säännöllinen työaika
- vuosiloman määräytyminen
- irtisanomisaika tai sen määräytymisen peruste

5.2 Koeaika

Koeajan pituus on toistaiseksi voimassaolevissa tai vähintään kuusi kuukautta kestävässä määräaikaisissa työsuhteissa enintään kolme kuukautta ellei työnantaja järjestä työntekijälle työ sopimuslain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettua koulutusta. Kuusi kuukautta lyhyemmissä määräaikaisissa työsuhteissa koeaika saa olla enintään puolet työ sopimuksen kestoajasta.

Jos työntekijä on koeaikana ollut työkyvyttömyyden tai perhevapaan vuoksi poissa työstä, työnantajalla on oikeus pidentää koeaikaa kuukaudella kutakin työkyvyttömyys- tai perhevapaajaksoihin sisältyvää 30 kalenteripäivää kohden. Työnantaja on ilmoitettava koeajan pidentämisestä ennen koeajan päättymistä.

5.3 Annettavat tiedot

Työhön otettaessa työnantaja ilmoittaa työntekijälle päaluottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun nimet sekä tarvittavat yhteystiedot.

5.4 Työsuhdeturva

Allekirjoittaneet liitot ovat sopineet, että talotekniikka-alalla työskentelevien työntekijöiden työsuhdeturva ja siihen liittyvät menettelytavat määräytyvät tämän sopimuksen osana noudatettavan työ sopimuslain mukaan jäljempänä olevin poikkeuksin.

Työnantaja voi ottaa oppisopimusoppilaita työsuhteeseen omiin työntekijöihin kohdistuvan työn tarjoamisvelvollisuuden tai takaisinottovelvollisuuden sitä estämättä, mikäli yrityksessä on näin YT-menettelyssä sovittu.

5.5 Lomauttaminen

Työnantaja voi lomauttaa työntekijän määräajaksi lomautusilmoitusaikaa noudattamalla samoilla perusteilla, joilla työ sopimus voitaisiin irtisanoa tai purkaa työntekijästä johtuvasta syystä.

5.6 Lomautuksen peruuttaminen tai siirto

Työnantaja voi peruuttaa lomautusilmoituksen tai siirtää kerran lomautuksen toimeenpanoa tarvitsematta noudattaa uutta lomautusilmoitusaikaa. Ilmoitus peruutuksesta tai siirrosta on tehtävä viimeistään työn päätymispäivää edeltävänä työpäivänä ensisijaisesti kirjallisesti tai milloin se ei kohtuudella ole mahdollista, muuten todistettavasti.

5.7 Lomautuksen keskeyttäminen

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia tilapäisestä työstä lomautuksen kestäessä, jolloin lomautus voi jatkua välittömästi työn tekemisen jälkeen ja ilman eri lomautusilmoitusaikaa.

Mikäli lomautettuna oleva työntekijä kutsutaan ammatilliseen jatko- ja täydennyskoulutukseen ja hän suostuu siihen tulemaan, lomautuksen jatkuessa koulutuksen jälkeen ei lomautuspäiviä lasketa uudelleen vuosilomalain 7 §:n 2 momentin 7-kohdan mukaisiksi (30 lomautuspäivää) työssäolopäivien veroisiksi päiviksi.

5.8 Irtisanominen

Ellei muuta ole sovittu, noudatetaan seuraavia irtisanomisaikoja:

Työnantajan irtisanoessa

Työsuhde jatkunut keskeytyksettä Irtisanomisaika alle

1 vuosi – 14 vuorokautta

1 vuosi, mutta alle 3 vuotta 1 kk

3 vuotta, mutta alle 5 vuotta 2 kk

5 vuotta, mutta alle 10 vuotta 3 kk

10 vuotta tai enemmän 4 kk

Työntekijän irtisanoessa 14 vuorokautta

5.9 Irtisanomisajan palkka

Irtisanomisajanpalkkaa vahingonkorvausluonteisesti maksettaessa ja vahingonkorvausten määrän laskemisessa perusteena käytetään työehtosopimuksen keskituntiansiota.

5.10 Vähentämisjärjestys

Muusta kuin työntekijästä johtuvasta syystä tapahtuneen irtisanomisen ja lomauttamisen yhteydessä on mahdollisuuksien mukaan noudatettava sääntöä, jonka mukaan viimeksi irtisanoetaan tai lomautetaan yrityksen toiminnalle tärkeitä ammattityöntekijöitä ja saman työnantajan työssä osan työkyvystään menettäneitä. Tämän säännön lisäksi kiinnitetään huomiota myös työsuhteen kestoaikaan ja työntekijän huoltovelvollisuuden määrään.

5.11 Työhönottopaikat

Työhönottopaikalla tarkoitetaan sellaista yrityksen toimintaorganisaatioon liittyvää pysyväisluonteista toimipaikkaa (pää- tai haaratoimistoa), jossa työntekijä on työhön otettu.

6 § TYÖAIKAA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

Työsuhteissa noudatetaan työaikalain määräysten ohella tässä sovittuja työaikaa koskevia ehtoja.

6.1 Työviikko ja työvuorokausi

Työviikko alkaa maanantaina. Työvuorokausi alkaa päivätyössä kello 00.00, ellei yrityksessä toisin sovita.

6.2 Säännöllinen työaika

Säännöllinen työaika voidaan järjestää seuraavasti:

- Säännöllinen työaika on enintään 8 tuntia vuorokaudessa ja 40 tuntia viikossa.
- Viikoittainen säännöllinen työaika voidaan järjestää myös siten, että se keskimäärin on 40 tuntia viikossa enintään 2 viikon pituisena ajanjaksona edellyttäen, että siitä on ilmoitettu vähintään 2 viikkoa ennen em. ajanjakson alkua.
- Paikallisesti voidaan 4 §:n mukaisesti sopia keskimääräisestä työajasta jäljempänä tässä pykälässä mainitulla tavalla.

Työajan enimmäismäärän tarkastelujakso on 12 kuukautta.

6.3 Vuoro-, ilta- ja yötyö

Vuorotyö on työtä, joka on laissa tarkoitettulla tavalla järjestetty kahteen tai useampaan työvuoroon. Vuorotyöjärjestelmää tulee käyttää vain pakkotavissa tapauksissa.

Iltatyötä on työ, jota tehdään yrityksessä käytössä olevasta työajasta poikkeavana työaikana.

Yötyötä on työ, joka tehdään klo 23.00–06.00 välisenä aikana. Yötyön teettäminen muissa kuin työaikalain 26 §:n tarkoittamissa tilanteissa edellyttää lisäksi työsuojeluviranomaisen lupaa.

6.4 Työajan säännönmukainen sijoitus

Työ alkaa päivätyössä yleensä aikaisintaan klo 07.00 ja päättyy viimeistään klo 17.00. Työajan sijoitus voidaan sopia muiden työmaalla työskentelevien ammattiryhmien työajan mukaiseksi.

Mikäli työntekijän ei ole ennen työn aloittamista välttämätöntä käydä työhönnottopaikassa, alkaa ja loppuu vuorokautinen työaika työmaalla. Materiaalien ja työkalujen haku sekä palautus samoin kuin työstä mahdollisesti johtuvat selvittelyt suoritetaan työaikana.

6.5 Vapaapäivät

Noudatettaessa 40 tunnin viikoittaista työaikaa työntekijällä tulee olla sunnuntain lisäksi toinen vapaapäivä, joka on lauantai, elleivät erityiset syyt vaadi työn tekemistä lauantaina. Erityisten syiden niin vaatiessa vapaapäivä voi olla myös liikkuva, jolloin sen tulee ilmetä etukäteen laaditusta työvuoroluettelosta. Edellä oleva ei kuitenkaan koske keskeytymätöntä vuorotyötä.

55 vuotta täyttäneillä työntekijöillä on oikeus ylimääräiseen viiden arkipäivän mittaiseen palkattomaan vapaaseen. Vapaan ajankohdasta sovitaan työntekijän ja työnantajan välillä. Työnantaja päättää vapaan ajankohdasta kuultuaan työntekijää. Vapaa on työssäoloajan veroista aikaa.

Paikallisesti voidaan 4 §:n mukaisesti sopia muunlaisestakin vapaapäivien sijoittelusta. Arkipyhäviikolla lauantapäivät ovat vapaapäiviä, elleivät erityiset syyt muuta vaadi.

6.6 Poikkeavasta työajasta maksettava korvaus

Vuorotyöstä maksetaan ilta- ja yövuoron tunneilta vuorolisää 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta seuraavasti:

Lisä	€/h
Iltavuorolisä klo 17-23	1,09
Yövuorolisä klo 23-06	2,20

Jos kyseessä on säännöllisen työajan ylittävä ylityö, josta maksetaan yli-työlisää, ei ilta- tai yötyölisää makseta.

6.7 Siirretty työaika

Säännöllisen työajan alkamis- ja päättymisajankohtia voidaan tilapäisesti siirtää vain pakkotavissa tapauksissa.

Säännöllisen työajan alkamis- ja päättymisajankohdasta poikkeaminen tulee kohdistaa päivittäiseen työaikaan kokonaisuudessaan.

Siirretystä työajasta maksetaan ilta- ja yötyön osalta lisää 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta seuraavasti:

Lisä	€/h
Iltavuorolisä klo 17-23	1,09
Yövuorolisä klo 23-06	2,20

6.8 Tauot

Kahdeksantuntisen työvuoron puoliväliin sijoitetaan tunnin kestävä ruokailutauko, jota ei lueta työajaksi. Yksivuoroisessa päivätyössä ruokailutauko on sijoitettava klo 11.00–13.00 väliseksi ajaksi. Yrityksessä voidaan sopia puolen tunnin ruokatauosta.

Työntekijällä on oikeus pitää 8 tunnin työaikana työvuoron ensimmäisellä ja toisella puoliskolla yksi 12 minuutin pituinen tauko. Ne luetaan työajaksi.

Suoritettaessa yli-, ilta- ja yötyötä on työntekijälle annettava joka kahden tunnin kuluttua 12 minuutin pituinen tauko. Mikäli yli tunnin kestävä ylityö alkaa välittömästi tavallisen työajan päätyttyä, on työntekijällä oikeus pitää 12 minuutin tauko jo ennen ylityön aloittamista. Edellä mainitut tauot luetaan työajaksi.

6.9 Työvuoroluettelot, työajan siirtäminen

Etukäteen laadittavasta työvuoroluettelosta on käytävä ilmi työajan alkaminen ja päättyminen sekä päivittäiset ja viikoittaiset lepoajat. Poikkeavaa työajan järjestelyä (vuoro-, ilta- tai yötyötä) varten on työvuoroluettelot laadittava ja ilmoitettava kolme päivää ennen ensimmäistä työvuoroa.

Mikäli muutetun työajan noudattamisen ja sitä koskevan ilmoituksen väliin jää vähemmän kuin kolme työvuoroa, työntekijälle on maksettava ensimmäiseen viiteen vuoroon sijoituvilta aiemmasta työajasta poikkeavilta työtunneilta myöhästymislisää 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta 2,57 €/h.

Ilta- ja yötyölisä ei makseta yhtä aikaa edellä mainitun lisän kanssa.

Paikallisesti 4 §:n mukaisesti sovitua keskimääräiseksi järjestettyä työaikaa varten on työvuoroluettelo laadittava siten, että vähintään kolmen viikon työvuorot ovat tiedossa etukäteen. Edellä tarkoitettua työvuoroluetteloa muutetaan ensisijaisesti sopimalla. Mikäli asiasta ei voida sopia, työnantajalla on oikeus muuttaa työvuoroluetteloa töiden järjestelyyn liittyvästä painavasta syystä. Tällöin tulevat noudatettaviksi edellä olevat määräykset.

Mikäli työntekijälle maksetaan ansionmenetyksen korvausta yli sen ajanjakson, jonka ajaksi työvuoroluettelo on laadittu, katsotaan yli menevien päivien työvuorojen olevan 8 tunnin mittaisia. Muulloin ansionmenetyksen korvaus maksetaan työvuoroluettelon mukaisesti.

6.10 Paikallinen sopiminen työajoista

Työajoista 4 §:n mukaisesti paikallisesti sovittaessa noudatetaan seuraavia menettelytapoja:

- Paikallisen sopimuksen tulee olla aina kirjallinen.
- Sopimuksen työajoista on oikeutettu tekemään pääpääluottamusmies ja työryhmä. Työryhmän sopimus ei kuitenkaan saa olla ristiriidassa pääpääluottamusmiehen tekemän sopimuksen kanssa. Työryhmällä tarkoitetaan tässä yhteydessä yhtä tai useampaa työntekijää, jotka työskentelevät yhdessä samassa työkohteessa.
- Mikäli sopijapuolena on työryhmä, työnantajan on annettava sopimus viipymättä tiedoksi pääluottamusmiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle.
- Työntekijä, joka ei itse ole ollut sopijana, on oikeutettu noudattamaan aikaisempaa työaikaansa, jos hän ilmoittaa siitä työnantajalle viimeistään kahta päivää ennen paikallisen sopimuksen soveltamista.

Paikallisesti voidaan 4 §:n mukaisesti sopia seuraavista työaikaan liittyvistä asioista:

- Säännöllinen työaika voidaan sopia keskimääräiseksi siten, että se tasoittuu enintään 26 viikon aikana samaan työtuntimäärään kuin päivätyössä vastaavana aikana. Viikoittainen työaika voi tällöin olla enintään 50 tuntia ja päivittäinen enintään 10 tuntia.
- Vapaapäivien sijoittelusta.
- Poikkeavasta työajasta (ilta- ja yötyö) maksettavasta korvauksesta.
- Säännöllisen työajan alkamis- ja päättymisajoista.
- Työvuoroluettelon muuttamisesta työaika keskimääräistettäessä.
- Tasaavasta palkanmaksusta keskimääräistä työaika käytettäessä.

Sovittaessa säännöllinen työaika keskimääräiseksi on työtä varten ennakolta määriteltävä aika, jonka kuluessa säännöllinen työaika tasoittuu säädettyyn keskimäärään (= tasoittumisjärjestelmä).

Työntekijän lomautus ei voi alkaa ennen kuin työaika on tasoitettu samaan työtuntimäärään, kuin päivätyössä vastaavana aikana. Jos työntekijän työsuhde päättyy kesken tasoittumisjakson muusta kuin työntekijästä johtuvasta syystä niin, ettei tasoittumisvapaata anneta ennen työsuhteen päättymistä, maksetaan sellaisilta tehdyiltä säännöllisiltä työtunneilta, jotka ylittävät päivätyössä vastaavana aikana kertyvän työtuntimäärän, 50 %:lla korotettu palkka keskituntiansion mukaan.

6.11 LVI-huoltoasentajien paikallisesti sovittavat työaikamääräykset

Lvi-huoltoasentaja noudattaa keskimääräistä työaika, joka tasoittuu säännölliseen 37,5 tai 40 tuntiin viikossa neljän kuukauden mittaisella tarkastelujaksolla. Tarkastelujakson ajaksi ei tarvitse laatia päiväkohtaista työaikasunnitelmaa, vaan työajat määräytyvät päivittäisten töiden tarkoituksenmukaisen tekemisen ja lvi-huoltoasentajan henkilökohtaisten tarpeiden perusteella yrityksessä sovittujen pelisääntöjen mukaisesti.

Päivittäinen työaika alkaa ja päättyy annettujen työtehtävien ja lvi-huoltoasentajan harkinnan mukaan. Tavoitteena on, että työpäivän pituuteen nähden saavutetaan mahdollisimman paljon sellaisia työtunteja, joista voidaan laskuttaa tilaajaa. Työpäivät pyritään kuitenkin mitoittamaan niin, että ne eivät ole kuin poikkeuksellisesti kuutta (6) tuntia lyhyempiä tai kymmentä (10) tuntia pidempiä. Työntekijän on aina saatava pitää työaikalain mukaiset lepoajat.

Työntekijä ilmoittaa työpäivän alkamisen ja päättymisen sekä mahdollisesti sovitun käytännön mukaisesti käynnit työkohteissa työnantajan hankkimalla sähköisellä seurantalaitteella, esim. älypuhelimella. Muuta jatkuva työaikaseurantaa ei työpäivän aikana tehdä. Jos työpäivät alkavat tai päättyvät muualla kuin työnantajan toimipaikassa, tähän liittyvistä menettelytavoista on sovittava. Samoin on sovittava periaatteet huoltoauton käytöstä työntekijän kodin ja työkohteiden välisiin matkoihin.

Työntekijällä on aina oikeus vähintään työ sopimuksen mukaiseen säännöllisen työajan palkkaan. Työntekijän on vältettävä tarpeettomien ylityötuntien kerryttämistä työajan seurantajaksolla. Työnantaja ei saa puolestaan käyttää työehtosopimuksen tarkoittamia odotustunteja keskimääräisen työajan tasoittamiseen.

Jos työntekijän työaika ei tasoitu 40 tuntiin viikossa neljän kuukauden tarkastelujakson aikana, kymmenestä ensimmäisestä ylityötunnista maksetaan 50 %:lla korotettu palkka. Tämän jälkeen ensimmäisestä puolesta ylityötunteja maksetaan 50 %:lla ja lopuista 100 %:lla korotettu palkka.

Jos työnantaja erikseen pyytää työntekijää ylityön tekemiseen, tällaista päivää ei lasketa mukaan keskimääräiseen työaikaan. Kyseisen päivän työajaksi katsotaan 8 tuntia ja sen jälkeen ylityökorvaukset maksetaan normaalisti työehtosopimuksen mukaisesti. Jos tarkastelujakson työtunnit jäävät keskimäärin vähäisemmäksi kuin 37,5 tai 40 tuntia viikossa, tämä ei vaikuta vähentävästi työntekijän vuosilomaetuksiin.

Palkka maksetaan normaalisti palkanmaksukausittain työsopimuksen mukaisen säännöllisen työajan tuntien perusteella. Tasoitusjakson päätyttyä säännöllisen työajan ylittävien työtuntien palkka maksetaan tasoitusjakson päättymistä lähinnä seuraavan palkanmaksun yhteydessä.

Sairaus- ja tapaturma-ajan palkka maksetaan työpäiviltä aina kahdeksalta (8) tunnilta.

Paikallisen sopimuksen tekeminen

Paikallisen sopimuksen lvi-huoltoasentajan työaikamääräyksistä tekevät yhdessä työnantaja, pääluottamusmies ja kaikki ne lvi-huoltoasentajat, jotka haluavat tähän työaikajärjestelyyn ryhtyä.

Työnantaja ja lvi-huoltoasentajat sopivat keskenään tuntipalkan korottamisesta yhteisesti sovittavalla palkitsemismallilla. Lvi-huoltoasentajan palkan korotus on edellytyksenä tähän ryhtymiselle.

Korotettua tuntipalkkaa maksetaan jokaiselle työtunnille.

Tähän paikalliseen sopimukseen noudatetaan työehtosopimuksen paikallista sopimista koskevia määräyksiä. Pääluottamusmies voi kuitenkin irtisanoa sopimuksen koko yrityksen osalta ja yksittäinen lvi-huoltoasentaja omalta osaltaan kuukauden irtisanomisajalla. Työnantaja voi myös kuukauden irtisanomisajalla irtisanoa sopimuksen kaikkia työntekijäitä tai yksittäistä lvi-huoltoasentajaa koskien. Paikallisen sopimuksen päättymisen jälkeen lvi-huoltoasentajat ryhtyvät noudattamaan normaaleja työehtosopimuksen mukaisia työaikoja.

7 § ERITYISTILANTEISSA MAKSETTAVIA KORVAUKSIA

7.1 Arkipyhäkorvaus

Tuntipalkkaiselle työntekijälle maksetaan arkipyhäkorvauksena keskituntiansion mukainen palkka seuraavilta arkipyhiltä: uudenvuodenpäivä, loppiainen, pitkäperjantai, toinen pääsiäispäivä, vapunpäivä, helatorstai, juhannusaatto, jouluaatto, ensimmäinen ja toinen joulupäivä.

Mikäli työntekijä on mainittuna arkipyhänä työssä, maksetaan hänelle palkka samojen perusteiden mukaan kuin sunnuntaityöltä eikä arkipyhäkorvausta suoriteta.

Korvausta ei kuitenkaan makseta seuraavissa tilanteissa:

- Työsuhde on kestänyt alle 6 viikkoa ennen arkipyhää.
- Työntekijä on luvatta poissa arkipyhää edeltävänä tai lähinnä seuraavana työpäivänä.

- Arkipyhä sijoittuu lauantaille tai sunnuntaille.
- Arkipyhä sijoittuu vanhempain-, perhe- tai kuntoutusvapaan sisään.
- Arkipyhä sijoittuu lomautusta seuranneen kahden ensimmäisen viikon ulkopuolelle.
- Arkipyhä jää sellaisen sairausjakson sisään, jolta työnantajalla ei ole palkanmaksuvelvoitetta.

7.2 Itsenäisyyspäivän palkka

Työpäiväksi sattuvalla itsenäisyyspäivältä maksetaan lain mukaisin perustein määräytyvä palkka, jolloin palkanmääräytymisperusteena sovelletaan työehtosopimuksen keskituntiansiota.

Kun itsenäisyyspäivä sattuu työntekijän sairausloman sisään sille ajalle, jolta työnantajalla on palkanmaksuvelvollisuus, maksetaan työntekijälle työpäiväksi sattuvalla itsenäisyyspäivältä palkka.

8 § YLITYÖLISÄT

8.1 Vuorokautinen ylityö

Vuorokautisella ylityöllä tarkoitetaan säännöllisen vuorokautisen työajan 8 tunnin lisäksi työvuorokauden aikana tehtyä työtä. Mikäli työaika on järjestetty siten, että se on keskimäärin työntekijän säännöllisen viikkotyöajan pituinen, vuorokautista ylityötä on se työ, joka ylittää työvuoroluettelon mukaisen vuorokautisen työajan.

Vuorokautisesta ylityöstä maksetaan työpalkan lisäksi ylityölisää, jonka suuruus kahdelta ensimmäiseltä tunnilta on 50 % ja seuraavilta tunneilta 100 % keskituntiansiosta.

8.2 Viikoittainen ylityö

Viikoittaisella ylityöllä tarkoitetaan työtä, joka ylittää säännöllisen viikoittaisen 40 tunnin työajan. Viikoittaiseen ylityöhön ei lasketa mukaan saman työviikon aikana tehtyä vuorokautista ylityötä. Mikäli työaika on järjestetty siten, että se on keskimäärin työntekijän säännöllisen viikkotyöajan pituinen, viikoittaista ylityötä on se työ, joka ylittää työvuoroluettelon mukaisen viikoittaisen työtuntimäärän.

Viikoittaisesta ylityöstä maksetaan työpalkan lisäksi ylityölisää, jonka suuruus kahdeksalta ensimmäiseltä tunnilta on 50 % ja seuraavilta tunneilta 100 % keskituntiansiosta.

Itsenäisyyspäivän, joulun, uudenvuodenpäivän, loppiaisen, pääsiäisen, vapunpäivän ja helatorstain jälkeisenä lauantaina ja sunnuntaina kuten myös pääsiäislauantaina ja juhannuspäivänä tehtävästä työstä maksetaan palkkaa kuten viikoittaisesta ylityöstä.

8.3 Matkustusaika

Matkustusaikaa ei lueta varsinaiseksi työajaksi, mutta matkustaminen yrityksessä käytössä olevana työaikana rinnastetaan työaikaan vuorokautista ja viikoittaista työaikaa laskettaessa.

8.4 Osallistuminen koulutukseen

Mikäli työntekijä osallistuu työnantajan lähettämänä ammattiinsa liittyvään koulutukseen, katsotaan tähän säännöllisenä työaikana käytetty aika työaikaan rinnastettavaksi ajaksi viikoittaista ylityötä laskettaessa.

8.5 Pääluottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun tehtävien hoitaminen

Työntekijän säännöllisenä työaikana työnantajan kanssa sovittujen pääluottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun tehtävien hoitamiseen käytämä aika rinnastetaan työaikaan ylityötä ja viikkolepokorvausta laskettaessa.

8.6 Säännöllisen työajan lyhennys

Mikäli säännöllisen työajan lyhennys riippuu työnantajasta, maksetaan ylityöstä jota tehdään lyhentyneestä työpäivästä huolimatta, ylityölisä säännöllisen työajan päätyttyä, kuten muistakin ylityötunneista.

8.7 Ylityölisien korvausperuste

Ylityölisät samoin kuin sunnuntaityölisät ja viikkolepokorvaus maksetaan keskituntiansion perusteella.

8.8 Ylitöiden enimmäismäärät

Työaikalain mukaisena ylitöiden enimmäismäärän tarkastelujaksona käytetään kalenterivuotta. Tätä määräystä sovelletaan vain tähän työehtosopimukseen sidotuissa järjestäytyneissä yrityksissä.

8.9 Odottamattomat työt

Mikäli työntekijälle yrityksessä käytännössä olevana työaikana ilmoitetaan, että hänen tulisi työpaikalta välillä poistuttuaan palata työhön kello 18.00–06.00 välisenä aikana, maksetaan hänelle valmistautumis- ja peseytymiskorvauksena yhden tunnin henkilökohtainen aikapalkka. Varsinaiselta työajalta maksetaan palkka työehtosopimuksen mukaan. Lyhyemmältä kuin yhden tunnin työajalta maksetaan tunnin palkka.

8.10 Hälytysluontoinen työ

Mikäli työntekijä kutsutaan takaisin työhön hänen jo työmaalta poistuttuaan, maksetaan hänelle valmistautumis- ja peseytymiskorvauksena kahden tunnin henkilökohtainen aikapalkka.

Varsinaiselta työajalta maksetaan 100 %:n lisä (sisältää ylityölisän) kuitenkin enintään siihen asti, kunnes yrityksessä käytännössä oleva työaika seuraavana aamuna alkaa. Mikäli työ suoritetaan sunnuntaina tai muuna lepopäivänä, jatkuu em. 100 %:n lisä koko työn ajan päättyen kuitenkin kuten edellä on sanottu. Em. palkan lisäksi suoritetaan työntekijälle lain ja tämän työehtosopimuksen kulloinkin määrittelemät sunnuntaityö-
tms. lisät ja mahdollinen viikkolepokorvaus.

Hälytysluontoisessa työssä matkustusaika luetaan työaikaan. Lyhyemmältä kuin yhden tunnin työajalta maksetaan tunnin palkka. Em. 100 %:n lisä maksetaan keskituntiansion perusteella.

8.11 Varallaolo

Varallaolosta on yrityksessä sovittava kirjallisesti ja sopimuksesta on käytävä ilmi varallaolon kesto ja sen luonne.

Varallaolosta sovittaessa on sovittava myös siitä suoritettavasta korvauksesta. Korvauksen määrässä on otettava huomioon varallaolosta työntekijän vapaa-ajan käytölle aiheutuvat rajoitukset. Jos työntekijä on varallaolon aikana velvollinen oleskelemaan asunnossaan, josta hänet voidaan tarvittaessa kutsua työhön, varallaoloon käytetystä ajasta on vähintään puolet korvattava joko rahassa tai vastaavalla säännöllisenä työ-aikana annettavalla palkallisella vapaa-ajalla.

Jos työntekijällä ei ole varallaoloaikana velvollisuutta oleskella asunnossaan, varallaoloon käytetystä ajasta on vähintään 20 % korvattava joko rahassa tai vastaavalla säännöllisenä työaikana annettavalla palkallisella vapaa-ajalla. Palkkaperuste on henkilökohtainen kokonaisansio. Yrityksessä voidaan paikallisesti sopia vastaavan tason takaavasta muustakin järjestelystä.

Varallaoloaikaa ei lueta työaikaan. Varallaoloajan pituus ja varallaolon toistuvuus eivät saa haitata kohtuuttomasti työntekijän vapaa-ajan käyttöä.

8.12 Kehityskeskustelut

Kehityskeskusteluun käytetystä ajasta maksetaan työntekijälle palkkaa seuraavasti:

- Aikatyöstä tulevalle henkilökohtainen aikapalkka
- Urakkatyöstä tulevalle työmaalla käytävän kehityskeskustelun ajalta henkilökohtainen aikapalkka
- Urakkatyöstä tulevalle muualla kuin työmaalla käytävän kehityskeskustelun ajalta keskituntiansio

9 § TYÖAJAN LYHENNYS (PEKKASPÄIVÄT)

9.1 Soveltamisala

Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan työntekijöihin, joiden säännöllinen työaika on 40 tuntia viikossa.

Työntekijöille, joiden säännöllinen työaika on alle 40 tuntia ja vähintään 24 tuntia viikossa ja jotka eivät lyhemmän työaikansa vuoksi kuulu työajan lyhennysjärjestelmän piiriin, maksetaan työajanlyhennyksestä erillistä palkanosaa. Näille työntekijöille ei kerry oikeutta työajanlyhennysvapaaseen.

Työajan lyhennyskausi on kalenterivuosi.

9.2 Työajan lyhennyksen määrä

Työajan lyhennyksen määrä on enintään 96 tuntia vuodessa. Työajanlyhennystä kertyy 8 tuntia kultakin kuukaudelta, jossa on vähintään yksi työpäivä tai vuosilomalain mukainen työssäolon veroinen päivä.

9.3 Työajan lyhennysvapaan antaminen

Työajan lyhennysvapaa annetaan vapaapäivinä työnantajan määräämänä ajankohtana seuraavan kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä. Vapaa voidaan antaa myös lyhentämällä päivittäistä työaikaa, jos työnantaja ja työntekijä siitä sopivat. Työnantajan tulee ilmoittaa kunkin lyhennysvapaan ajankohdasta vähintään 2 viikkoa ennen vapaata.

Jos työnantaja on ennakolta laatinut työajan käyttösuunnitelman, jossa lyhennysvapaiden ajankohdat on määritelty, työnantajalla on oikeus siirtää käyttösuunnitelmassa ilmoitettuja lyhennysvapaita työajan lyhennyskauden rajoissa ilmoittamalla siirrosta ja samalla uudesta vapaan ajankohdasta vähintään 1 viikko ennen vapaata.

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia työajan lyhennyksen säästämistä tai pitämättä jättämisestä. Tämän sopimuksen perusteella annetut vapaapäivät, luetaan työssäolopäivien veroisiksi päiviksi vuosilomapäiviä ansaittaessa.

9.4 Työajan lyhennysraha

Ansiokompensatio työajan lyhennyksestä suoritetaan työajan lyhennysrahalla. Työajan lyhennysrahan määrä on 5,5 % työssäolon ajalta maksettusta tai maksettavaksi erääntyneestä palkasta yli- ja hätätyöstä maksettava korvaus mukaan lukien.

Työntekijöille, joiden säännöllinen työaika on alle 40 tuntia ja vähintään 24 tuntia viikossa ja jotka eivät lyhemmän työaikansa vuoksi kuulu työajan lyhennysjärjestelmän piiriin maksetaan 5,5 % suuruista erillistä palkanosaa. Palkanosaa maksetaan työssäolon ajalta maksettusta tai maksettavaksi erääntyneestä palkasta yli- ja hätätyöstä maksettava korvaus mukaan lukien.

Kuukausipalkalla työskenteleville työntekijöille työajanlyhennys annetaan kuukausipalkkaa vähentämättä. Kuukausipalkkaliselle, jolla on työsuhteen päättyessä pitämätöntä työajanlyhennyskertymää, suoritetaan päiväpalkan suuruinen korvaus kultakin työajanlyhennyspäivältä.

Työajan lyhennysrahaa ei makseta lomansa aikana työssä oleville opiskelijoille.

9.5 Työajan lyhennysrahan maksaminen

Työajan lyhennysraha maksetaan kunkin tilijakson mukaisena palkanmaksupäivänä. Jäsenyrityksissä voidaan edellisestä poiketen sopia toisin siten, että työajan lyhennysrahaa maksetaan lyhennysjaksoa vastaava osuus sen palkanmaksukauden yhteydessä, jolloin työajan lyhennys on annettu. Kaikki työajanlyhennysrahat tulee kuitenkin maksaa viimeistään sen palkanmaksun yhteydessä, jossa maksetaan palkka maaliskuun 31. päivältä.

10 § TYÖPALKAT

10.1 Palkkaustavat

Tämän työehtosopimuksen soveltamispiirissä olevan työntekijän palkkaa kutsutaan määräytymistavan mukaan aikapalkaksi tai urakkapalkaksi. Työstä käytetään vastaavasti nimitystä aikatyö tai urakkatyö. Palkkio-palkkaus sisältyy toimialakohtaisiin urakkatyömääräyksiin.

10.2 Henkilökohtainen aikapalkka

Jokaiselle työsuhteeseen tulevalle työntekijälle on määriteltävä henkilökohtainen aikapalkka.

Työntekijän henkilökohtainen aikapalkka muodostuu palkkaryhmän mukaisesta perustuntipalkasta ja henkilökohtaisesta palkanosasta. Työntekijän palkkaryhmään perustuva perustuntipalkka määräytyy vertaamalla työntekijän osaamista töiden vaatimusryhmittelyteksteihin. Palkkaryhmiä koskevat ryhmittelymääritelmät sekä henkilökohtaisen palkanosan yrityskohtaiseen muodostamiseen sovellettavat määräykset on esitetty tämän työehtosopimuksen kohdissa 11.3 ja 11.4.

Työntekijälle, jonka palkkauksessa sovelletaan kohdan 10.5 mukaista soveltua kuukausipalkkaa ja nuorelle työntekijälle, joita koskeva vähimmäispalkka määräytyy kohdan 10.6 mukaan, ei kuitenkaan määritellä henkilökohtaista aikapalkkaa.

10.3 Henkilökohtainen kokonaisansio

Työntekijän henkilökohtaisen kokonaisansio muodostuu henkilökohtaisesta aikapalkasta johon lisätään mahdolliset erityistyölisät ja näyttötutkintolisä.

10.4 Henkilökohtaisen aikapalkan perusteena olevat perustuntipalkat

1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta:

	€/h
S	11,62
1	14,00
2	16,56
3	17,41
4	18,37

10.5 Kuukausipalkka

Jatkuvaa aikatyötä tekevän työntekijän palkka voidaan sopia maksettavaksi sovittuna kuukausipalkkana tai muunnettuna kuukausipalkkana.

Sovitun kuukausipalkan tulee vastata määrältään vähintään sen talo- tekniikka-alan aikapalkkausjärjestelmän mukaisen palkkaryhmän, jota työntekijään sovellettaisiin, jos hän tekisi työtä kysymyksessä olevan palkkausjärjestelmän mukaisella palkalla, perustuntipalkan ja luvun 175 tuloa.

Muunnettu kuukausipalkka muodostetaan siten, että työntekijälle kohdan 10.2 määräysten mukaan määritelty henkilökohtainen aikapalkka kerrotaan luvulla 173.

Jos työntekijän säännöllinen viikoittainen työaika on lyhempi kuin 40 tuntia, käytetään kertoimena

- sovituksessa kuukausipalkassa lukua, joka saadaan, kun luku 175 kerrotaan viikoittaisen säännöllisen työajan mukaisen työtuntimäärän ja luvun 40 osamäärällä
- muunnetussa kuukausipalkassa lukua, joka saadaan, kun luku 173 kerrotaan viikoittaisen säännöllisen työajan mukaisen työtuntimäärän ja luvun 40 osamäärällä.

Työajan lyhennysvapaat pidetään kertymän mukaisesti työnantajan määrääminä työpäivinä kuukausipalkkaa vähentämättä.

10.6 Nuoret työntekijät

Kohdan 10.2 palkkamääräyksiä ei sovelleta alle 18 vuotiaisiin, jotka eivät ole suorittaneet työsopimuksen mukaista ammattialaansa koskevaa ammatillista tutkintoa tai eivät ole oppisopimussuhteessa.

Työehtosopimuksen mukainen vähimmäispalkka nuorelle työntekijälle, joka ei edellä olevan mukaisesti ole tämän työehtosopimuksen yleisten palkkamääräysten piirissä on 80 % talotekniikka-alan aikapalkkausjärjestelmän palkkaryhmän S mukaisesta perustuntipalkasta.

Edellä olevan vähimmäispalkan ohella nuorelle työntekijälle maksetaan tämän työehtosopimuksen määräysten mukaisilla edellytyksillä toimialakohtaiset erikoislisät. Henkilökohtaista palkanosaa ei makseta tässä tarkoitettun vähimmäispalkan yhteydessä.

10.7 Työntekijän työkyvyn vaikutus vähimmäispalkkoihin

Palkkamääräykset koskevat täysin työkykyisiä työntekijöitä. Mikäli työntekijän invalideetti vaikuttaa oleellisesti työkykyyn, voidaan työntekijän palkkauksessa työehtosopimuksen määräyksistä poiketen käyttää sopimuspalkkausta. Palkkauksesta tulee sopia kirjallisesti työsopimusta tehtäessä.

11 § TALOTEKNIikka-ALAN AIKAPALKKAUSJÄRJESTELMÄ

Talotekniikka-alan aikapalkkausjärjestelmän tavoitteena on kannustaa työntekijöitä ammattitaitonsa kasvattamiseen ja luoda mahdollisuuksia yrityskohtaisen palkkapolitiikan kehittämiseksi. Tavoitteiden saavuttamiseksi aikapalkkausjärjestelmä tulee ensisijaisesti toteuttaa yrityksessä työnantajan ja työntekijöiden välisessä yhteistoiminnassa sopien ja pyrkiä lopputulokseen, joka kohtelee työntekijöitä tasapuolisesti ja on työnantajan kannalta motivoiva.

11.1 Työntekijän palkkaryhmän määräytyminen

Työsopimusta solmittaessa suoritetaan alustava palkkaryhmän määrittäminen vertaamalla työntekijän osaamista jäljempänä oleviin talotekniikka-alan eri toimialoille yhteisiin (perusluokitus) sekä toimialakohtaisiin töiden vaatavuusryhmittelyteksteihin.

Samassa yhteydessä määritetään työntekijälle henkilökohtainen palkanosa, jota sovelletaan väliaikaisena siihen saakka, kunnes työntekijän palkkaryhmän tarkemman määrittelyn yhteydessä hänen henkilökohtainen palkanosansa määritetään noudattaen samoja perusteita kuin yrityksen muiden työntekijöiden osalta.

Kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen solmimisesta tulee suorittaa tarkempi palkkaryhmän määrittely. Tässä yhteydessä työntekijän tulee esittää sellainen aikaisempi työhistoriansa, jolla voi olla vaikutusta määrittelyä tehtäessä. Tällöin on mahdollista, että alustavasti määritelty palkkaryhmä voi nousta tai laskea.

Palkkaryhmän tarkemman määrittelyn yhteydessä määritetään työntekijän henkilökohtainen palkanosa jäljempänä esitettävän kehityskeskustelun perusteella.

11.2 Tehtävien vaatavuusryhmittelyn ja palkkaryhmittelyn käytännön toteutus

Työtehtävien osaamista koskeva vaatavuusryhmittely tehdään työnantajan ja työntekijöiden edustajan (edustajien) kanssa yrityksessä sovittavalla kokouksella.

Työntekijän palkkaryhmän määrittelyn tekevät työnantajan edustaja, joka on mahdollisimman hyvin perehtynyt yrityksen työntekijöiden palkkauksen ja henkilöstöpolitiikan kokonaishallintaan, ja asianomainen työntekijä. Mikäli ryhmittelyä tällöin syntyy erimielisyyttä työntekijä voi kutsua mukaan pääluoittamismiehen. Jos yrityksessä ei päästä ryhmittelyä yksimielisyyteen, asia siirretään liitojen välillä ratkaistavaksi.

11.3 Tehtävien vaativuusryhmittelyn määritelmät

Talotekniikka-alan yleiset ja LVI-toimialakohtaiset töiden vaativuusryhmittelytekstit

Perusluokitus	Putki	Eristys
S. Työssä perehdytään toimialan tavallisimpiin tarvikkeisiin ja asennustapoihin. Perehtymisaika enintään 24 kk.	S. Työ tehdään mallin mukaan toisen asentajan avustuksella. Työssä ei edellytetä itsenäistä työmenetelmien osaamista.	S. Työ tehdään toisen eristäjän avustuksella. Työssä ei edellytetä itsenäistä työmenetelmien osaamista
1. Työssä vaaditaan perustietämys toimialan tavallisimmista tarvikkeista ja asennustavoista.	1. Tehtävä koostuu toisen ohjauksessa tehtävistä LVV-asennuksista.	1. Tehtävä koostuu toisen ohjauksessa tehtävistä eristystöistä.
2. Työssä vaaditaan toimialan määräysten ja työpiirustusten ja asennustapojen hyvä osaaminen ja tunteminen.	2. Tehtävä koostuu työselityksen ja piirustusten mukaan tehtävistä LVV-asennuksista tai tehtävä käsittää LVV kunnossapitotehtäviä.	2. Tehtävä koostuu työselitysten ja piirustusten mukaan tehtävistä LV- ja jäähdytyserystyksistä tai IV-eristyksistä.
3. Työssä vaaditaan toimialan kahden osaamisalueen hallinta ja omaoiminen toteutusosaaminen projekti- ja kunnossapitotoiminnoissa.	3. Tehtävä koostuu työselityksen ja -piirustusten mukaan tehtävistä LVV ja erikoisputkitoasennuksista tai tehtävä käsittää LVV- ja erikoisputkiston kunnossapitotehtävät.	3. a) Tehtävä koostuu työselitysten ja piirustusten mukaan tehtävistä LV- ja jäähdytyserystyksistä sekä IV-eristyksistä tai valmiiden peltiosien asennuksista. b) Tehtävä koostuu työselitysten ja piirustusten mukaan tehtävistä IV-eristyksistä ja LV- ja jäähdytyserystyksistä tai valmiiden peltiosien asennuksista.
4. Työssä vaaditaan itsenäisen kokonaisvaltainen osaaaminen toimialan rakennus- tai teollisuuden kone- ja laiteasennuksissa.	4. Tehtävä koostuu vaihtelevien projektien kuten sairaaloiden, laboratoriodien, rahtiterminaalien, autokorjaamoiden, meijerien ja teollisuuslaitosten asennusten ja muutostöiden tai kunnossapitotöiden kokonaistoimintojen itsenäisestä osaamisesta.	4. Tehtävä koostuu vaihtelevien kuten kylmä-, palo-, ääni-, ja korkealämpöeristys- ja kunnossapitotöiden kokonaistoimintojen osaamisesta.

Ilmastointi	Automaattiset sammutusjärjestelmät
S. Työ tehdään mallin mukaan asentajan avustuksella. Työssä ei edellytetä itsenäistä työmenetelmien osaamista.	S. Työ tehdään mallin mukaan toisen asentajan avustuksella. Työssä ei edellytetä itsenäistä työmenetelmien osaamista.
1. Tehtävä koostuu toisen ohjauksessa tehtävistä IV-asennuksista.	1. Tehtävä koostuu toisen ohjauksessa tehtävistä automaattisten sammutusjärjestelmien asennuksista.
2. Tehtävä koostuu työselityksen ja piirustusten mukaan tehtävistä IV- ja koneasennuksista tai tehtävä koostuu IV-kunnossapitotehtävistä.	2. Tehtävä koostuu työselitysten ja piirustusten mukaan itsenäisesti tehtävistä automaattisten sammutusjärjestelmien asennuksista tai tehtävä käsittää em. järjestelmien kunnossapitotehtäviä.
3. Tehtävä koostuu työselityksen ja piirustusten mukaan tehtävistä IV-asennuksista ja vaativista koneasennuksista tai tehtävä käsittää IV- ja koneasennusten kunnossapitotehtäviä.	3. Tehtävä koostuu työselitysten, säädösten ja piirustusten mukaan itsenäisesti tehtävistä automaattisten sammutusjärjestelmien ja erikoisjärjestelmän asennuksista tai tehtävä käsittää em. järjestelmien kunnossapitotehtävät. Asennustyömaalla tehtävä edellyttää valmiuksia toimia etumiehenä.
4. Tehtävä koostuu vaihtelevien projektien kuten toimisto/liikerakennusten isojen tuotantolaitosten, urheiluhallien ja kalliosuojien asennusten- ja muutostöiden tai kunnossapitotöiden kokonaistoimintojen itsenäisestä osaamisesta.	4. Tehtävä koostuu vaativien projektien, sekä pumpaamoiden ja vaahtolaitosten asennusten ja muutostöiden tai kunnossapitotöiden kokonaistoimintojen itsenäisestä osaamisesta. Asennustyömaalla tehtävä edellyttää valmiuksia toimia vaativien kohteiden etumiehenä.

11.4 Henkilökohtaisen palkanosan määrittäminen

Henkilökohtaisen palkanosan määrittelyssä tulee huomioida yrityksen kilpailukyvyyn parantaminen ja työntekijöitä motivoivan palkkausjärjestelmän yrityskohtainen luominen. Henkilökohtaisen palkanosan suuruus ratkaistaan yrityksessä oheisen matriisin ja käytyjen kehityskeskustelujen perusteella. Jokaiselle työntekijälle on kuitenkin maksettava henkilökohtaista palkanosaa.

Kehityskeskustelun perusteella työntekijän on voitava kehittää itseänsä asetettujen tavoitteiden mukaan ja näin parantaa henkilökohtaista palkkaustaan.

Työsuhteen kestäessä esimiehen ja työntekijän tulee vuosittain käydä kehityskeskustelu, jonka perusteella työntekijän henkilökohtainen palkanosa määritetään. Vuoropuhelun on oltava avointa ja siinä on läpikäytävä työntekijän nykytilanne ammattitaidon, koulutuksen ja työyhteisöön sopeutumisen kannalta. Kehityskeskusteluista voidaan sopia paikallisesti TES:n 4 §:n mukaisesti.

Kehityskeskustelu voi johtaa vain henkilökohtaisen palkanosan paranemiseen tai pysymiseen ennallaan. Poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa työnantajalla olisi oikeus päättää työntekijän työsuhde tämän käyttäytymisen perusteella, voidaan kehityskeskustelun jälkeen matriisin yksittäiseen kohtaan tai yksittäisiin kohtiin perustuvaa arviointia alentaa. Työntekijän henkilökohtainen palkanosa alenee tällöin samassa suhteessa.

Kehityskeskustelussa käydään läpi seuraavat seikat (matriisi):

	TEKIJÄ	Tekijöiden kuvaus	1	2	3	4	5
1	Työmäärä	– on aikaansaapa työssään					
2	Työn laatu	– sitoutuneisuus yrityksen laatujärjestelmiin ja/tai laatumormeihin – joutuu harvoin korjaamaan huolimattomuudesta tai ennakoitavista virheistä johtuvia puutteita					
3	Yhteistyökyky	– kykenee työskentelemään onnistuneesti muiden kanssa					
4	Asiakaslähtöisyys	– ottaa vastuun asiakkaasta – edustaa yritystä myönteisellä tavalla					
5	Kehityskyky	– halu ja kyky oppia uusia asioita, tehtäviä ja menetelmiä					
6	Taloudellisuus	– kustannustietoisuus					
7	Erikoisosaaminen	– ammatillisen erikoistehtävääalueen osaaminen, joka ei sisälly perusluokituksessa huomioituun ja joka tuo lisäarvoa yritykselle					
8	Yrityskohtainen	– (joku työntekijän ominaisuus, jolla on merkitystä työnteon kannalta)					
9	Yrityskohtainen						

11.5 Arviointimatriisin soveltaminen

Jollei yrityksessä ole muuta sovittu, arviointimatriisin pystysarakkeet ovat pisteitä ja kultakin vaakariviltä kertyvien pisteiden painoarvo on sama.

Riviltä kertyvä pisteluku kolme osoittaa, että työntekijän asianomainen ominaisuus vastaa keskimääräistä tasoa. Jos pisteluku on alhaisempi, työntekijän asianomainen ominaisuus on alle keskimääräisen tason. Kolme suurempi pisteluku osoittaa vastaavasti työntekijän asianomaisen ominaisuuden olevan yli keskimääräisen tason.

Jos yritys toimii useammalla paikkakunnalla tai useammassa toimipaikassa, tulee kaikkiin työntekijöihin soveltaa samoja henkilökohtaisen palkanosan määräytymisperusteita. Henkilökohtainen palkanosa voi kuitenkin saman yrityksen eri paikkakunnilla olevissa toimipaikoissa olla erisuuruinen.

Työntekijän palkkaryhmän muuttuessa säilyy työntekijän henkilökohtainen palkanosa entisen suuruisena.

11.6 Erityisiä määräyksiä

Ammatillisesta peruskoulutuksesta valmistuneet, oppisopimussuhteeseen tulevat sekä 18 vuotta täyttäneet toimialan ammattikoulutusta vailla olevat sijoitetaan heidän työhön tullessaan palkkaryhmään S.

Heidän perehdyttämisenä on järjestettävä siten, että palkkaryhmä 1:n edellyttämä osaaminen saavutetaan:

- ammatillisen perustutkinnon suorittaneilla 12 kk:n kuluttua.
- vailla ammattikoulutusta olevilla 24 kk:n kuluttua.

Talotekniikan perustutkinnon näyttötutkintona suorittaneet työntekijät sijoitetaan palkkaryhmään 1.

Sisääntulopalkkaryhmän 24 kuukauden työssäoloa kertyy kesätoissa vain 18 vuotta täyttäneille.

Ammattitutkinnon suorittaneen ammattitaito rinnastetaan palkkaryhmän 3 vaativuusluokitukseen ja erikoisammattitutkinnon suorittaneen palkkaryhmän 4 vaativuusluokitukseen.

Itsenäistä työtä tekevät varastomiehet ja autonkuljettajat sijoitetaan palkkaryhmään 2 ja toisen ohjauksessa työskentelevät varastomiehet ja autonkuljettajat sijoitetaan palkkaryhmään 1.

Sopijaosapuolet toteavat, että työssäoppijat eivät kuulu työehtosopimuksen soveltamisalan piiriin. Työpaikkaohjaajaksi ryhtyminen on vapaaehtoista. Henkilön tulee olla tehtävään halukas ja motivoitunut. Työpaikkaohjaustoiminnasta mahdollisesti johtuvien ansion tasomuutosten vaikutuksista tai muista palkkatekijöistä neuvotellaan paikallisesti.

11.7 Ulkomaalaisen LVI-asentajan palkkaryhmittely

Suomeen lähetetyn tai sellaisen Suomeen tilapäisesti töihin tulevan ulkomaalaisen LVI-asentajan, jonka vakituinen asuinpaikka sijaitsee Suomen rajojen ulkopuolella, palkkaryhmäksi määritellään ensimmäiseksi kolmeksi kuukaudeksi palkkaryhmä 2. Mikäli työntekijän osaaminen sitä edellyttää, palkkaryhmä voidaan suoraan määritellä tätä korkeammaksi.

Mikäli kolmen kuukauden työskentelyn jälkeen todetaan, että ulkomaalainen työntekijä on sijoitettu ammattitaitoonsa nähden liian korkeaan palkkaryhmään, palkkaryhmä voidaan arvioida uudelleen. Tässä yhteydessä työnantajan on ilmoitettava yksilöidysti ne puutteet ammattitaidossa, jotka ovat perusteina palkkaryhmän alentamiselle. Samalla on ilmoitettava se ajanjakso, jonka aikana työntekijä koulutetaan vähintään palkkaryhmän 2 edellyttämälle osaamistasolle.

12 § KESKITUNTIANSIO

Keskituntiansiona käytetään edellisen lomanmääräytymisvuoden ajalta lomapalkkasopimuksen mukaan laskettua vuosilomakeskituntiansiota, jota korotetaan liittojen sopimalla prosentilla.

Korotusprosentti ajalla 1.4.2022–31.3.2023 on 1,67 %.

Lomanmääräytymisvuoden viimeinen palkanmaksukausi on se, joka päättyy 31.3. tai lähinnä sitä ennen. Korotusprosentilla korjattu keskituntiansio astuu voimaan, kun liitot ovat sopineet korotusprosentin suuruuden.

Työntekijälle, jolle ei vielä ole laskettu edellä mainittua vuosilomakeskituntiansiota, lasketaan keskituntiansio joka toinen palkanmaksukausi työsuhteen alusta lukien kuten lomapalkkasopimuksen 2 § edellyttää vuosilomakorvauksen laskettavaksi. Näin saatua keskituntiansiota käytetään sellaisenaan kaksi seuraavaa palkanmaksukautta. Työsuhteen alussa keskituntiansiotunnit korvataan takautuvasti ensimmäisellä lasketulla keskituntiansiolla kun se saadaan lasketuksi.

Keskituntiansion tulee olla vähintään henkilökohtaisen aikapalkan suuruinen.

Mikäli työntekijän palkkaryhmä muuttuu sopimuskauden aikana, tarkistetaan hänen keskituntiansionsa siten, että sitä korotetaan hänen perustuntipalkkojensa suhteessa.

13 § ODOTUSAIKA JA SEN KORVAUS

Työntekijälle, joka odottaa työtä verstaalla tai työpaikalla, maksetaan odotusajan palkkana palkkaryhmän 2 mukainen perustuntipalkka, paitsi palkkaryhmässä 1 perustuntipalkan mukaisesti ja palkkaryhmässä S perustuntipalkan mukaisesti.

14 § LISÄT JA NIIDEN MAKSUPERUSTEET

14.1 Näyttötutkintolisät

Tutkinnolla tarkoitetaan Opetushallituksen vahvistamaa ammatti- ja erikoisammattitutkintoa, joka vastaa työntekijän talotekniikka-alan työtehtäviä.

Lisää maksetaan vain yhden hyväksytyyn ammatti- tai erikoisammattitutkinnon perusteella. Tutkintolisää ei makseta ammatillisen perustutkinnon

perusteella. Erikoisammattitutkinnon perusteella maksettavan tutkintoli-
sän ohella työntekijälle ei makseta tutkintolisää ammattitutkinnosta.

Ammattitutkinnon suorittaneelle työntekijälle maksetaan tutkintolisää
– 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta
0,54 €/h.

Erikoisammattitutkinnon suorittaneelle työntekijälle maksetaan tutkinto-
lisää

– 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta
0,99 €/h.

Aikaisemmin suoritettut näyttötutkinnot, joista edellä mainittu lisä on
maksettu, kuuluvat lisän piiriin.

Lisää maksetaan työsuhteen alusta alkaen, jos työntekijä on esittänyt to-
distuksen suoritettusta tutkinnosta työsuhteen alkaessa. Muussa tapauk-
sessa lisää aletaan maksaa tutkintotodistuksen esittämispäivää lähinnä
seuraavan palkkakauden alusta lukien. Lisä maksetaan kaikissa palkka-
usmuodoissa erillisenä, eikä sitä oteta huomioon jaettaessa yhteisurak-
kaa urakkaan osallistuneiden työntekijöiden kesken.

Mikäli tutkinnon näyttöä ei pystytä järjestämään työntekijän työpaikal-
la normaalien työtehtävien yhteydessä, työntekijälle korvataan näyttöön
muualla osallistumisesta aiheutunut ansionmenetyks keskituntiansion
mukaan sekä muut välittömät kustannukset. Korvauksen saamisen edel-
lytyksenä on, että työntekijä on sopinut osallistumisestaan etukäteen
työnantajan kanssa. Korvaukset suoritetaan enintään yhteensä neljältä
työpäivältä.

Mikäli mahdollista tutkinnon näytön uusimista ei pystytä järjestämään
työntekijän työpaikalla normaalien työtehtävien yhteydessä, työntekijäl-
lä on oikeus saada vapautusta työstä siihen muualla osallistumista varten
ilmoitettuaan siitä vähintään viikkoa etukäteen työnantajalle. Velvolli-
suutta maksaa edellä mainittuja korvauksia ei tässä tapauksessa ole.

14.2 Erityistyölisä

Edellä mainitun henkilökohtaisen aikapalkan lisäksi voidaan työntekijän
kanssa sopia erillistä työkohdetta koskevasta erityistyöolisästä. Erityis-
työolisää koskeva sopimus on voimassa määrääjän tai toistaiseksi. Tois-
taiseksi voimassa oleva sopimus on irtisanottavissa kolmen kuukauden
irtisanomisajalla, mikäli muusta irtisanomisajasta ei ole sovittu.

14.3 Etumieslisä aikapalkkauksella tehtävissä töissä

Mikäli putki-, ilmastointi tai sprinklertyöhön sisältyy ennakoarvion mukaan yli 100 normituntia, ja se sovitaan tehtäväksi aikatyönä, on työkohteessa yksi etumies. Putki-, ilmastointi- tai sprinkleriasentajalle, joka toimii työkohteessa etumiehenä, maksetaan etumieslisää. Lisän suuruudesta voidaan sopia paikallisesti, kuitenkin siten, että se on 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta vähintään 0,61 €/h. Etumiehen tehtävät on määritelty osana tämän työehtosopimuksen putki- ja ilmastointialojen suorituspalkkausmääräyksiä.

15 § MATKAKUSTANNUKSET

Verovapaiksi katsottavien matkakustannusten korvaukset ja niiden perusteet vuosina 2022–2024 määräytyvät Verohallinnon niitä koskevien päätösten mukaisesti.

15.1 Päivittäiset matkakustannukset

Kiinteä toimipaikka

Yrityksen kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan liikettä, konttoria, verstaata sekä varastoaluetta.

Ateriakorvaus

Yrityksen kiinteän toimipaikan ulkopuolella suoritettavasta työstä, joka päivässä kestää vähintään 4 tuntia, maksetaan ateriakorvaus, joka on 1/4 osa kotimaassa maksettavasta päivärahaa päivältä

1.1.2022 lukien 11,25 €

Ateriakorvausta ei makseta tässä työehtosopimuksessa määrättyyn päivärahaan oikeuttavassa matkatyössä olevalle työntekijälle.

Asentajalle, jonka tehtäviin kuuluu yrityksen kiinteän toimipaikan ulkopuolella suoritettavat korjaustyöt, lasketaan em. tilojen ulkopuolella suoritetuiksi työtunneiksi kaikki ne työtunnit, jotka tehdään sellaisen korjaustyömääräyksen perusteella, jonka suorittaminen vaatii, että osa työtunneista suoritetaan yrityksen kiinteän toimipaikan ulkopuolella.

Jos asentaja työskentelee tämän pykälän edellyttämässä olosuhteissa vähintään 4 tuntia yli normaalin työajan, maksetaan hänelle ateriakorvaus toiseen kertaan. Tähän aikaan ei lasketa matkustamiseen käytettyä aikaa.

Matkalippukorvaus

Mikäli työmaa sijaitsee jäljempänä olevassa taulukossa paikkakuntakohtaisesti määriteltyjen kilometrirajojen ulkopuolella paikkakunnan nollapisteestä, työntekijälle korvataan työpäivää kohden edestakainen matkalipun arvo työmaalle ja takaisin.

Matka mitataan yleisen liikenteen käytössä olevaa lyhintä reittiä myöten. Pääkaupunkiseudulla (Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa) etäisyys määritetään HSL:n reittioppaan mukaan. Niillä paikkakunnilla, joita ei taulukossa mainita, kilometrimäärä on 6 km.

Paikkakunta	Kilometriä	Paikkakunta	Kilometriä	Paikkakunta	Kilometriä
Heinola	3	Kouvola	2		
Pääkaupunkiseutu	8	Kuopio	3	Rovaniemi	4
Hämeenlinna	3	Lahti	3	Savonlinna	3
Hyvinkää	7	Lappeenranta	3	Seinäjoki	5
Imatra	11	Mikkeli	4	Tampere	2
Joensuu	3	Nokia	2,5	Tornio	5,5
Jyväskylä	6,5	Oulu	6	Turku	3
Kajaani	3	Pieksämäki	5	Vaasa	2
Kemi	3	Pori	2	Varkaus	3,5
Kokkola	8	Raahe	6		
Kotka	4	Rauma	3,5		

Mikäli työnantaja on järjestänyt työntekijöiden kuljetukset työmaalle, ei matkalippukorvausta suoriteta. Kuljetukset tapahtuvat työajan ulkopuolella ja työaika on tässä työehtosopimuksessa mainittu säännöllinen työaika. Kuljetukset on suoritettava henkilöliikenteen tarkoitetuilla, lämmityslaitteilla varustetuilla ajoneuvoilla.

Matkalippukorvauksesta voidaan LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry:n jäsenyrityksessä sopia toisin.

Matka-aikakorvaus

Mikäli matka-aika paikkakunnan 0-pisteestä työpaikalle aamuin ja illoin säännöllisiä kulkuvuoroja tai työnantajan järjestämää kuljetusta käyttäen, odotusajan huomioon ottaen yhteensä ylittää 1 tunnin, maksetaan siitä sisääntuloryhmän mukainen tuntipalkka. Samaa maksuperiaatetta käyttäen maksetaan korvaus jokaiselta seuraavalta täydeltä tunnilta. Pääkaupunkiseudulla matka-aika määritetään reittioppaan mukaan.

Matka-aikakorvauksesta voidaan LVI-Tekniset Urakoitsijat LVI-TU ry:n jäsenyrityksessä sopia toisin.

15.2 Matkatyöt ja päivärahat

Kun työ suoritetaan vieraalla paikkakunnalla, josta työntekijä ei voi saapua yöksi kotiinsa, korvataan hänelle tästä aiheutuvat kustannukset seuraavasti:

- kodin ja komennuspaikkakunnan välillä kaikki tarpeelliset matkakustannukset, joiksi luetaan rautatie ja laiva- ja matkalippujen hinnat II luokassa, matkatavarakustannukset sekä milloin matka tapahtuu yön aikana, matkalippujen hinnat vastaavissa luokissa.
- komennuspaikkakunnalla asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset.

Matkustusaika

Matkustamiseen käytetyltä ajalta maksetaan työntekijälle sisääntuloryhmän mukainen tuntipalkka. Milloin työntekijälle on järjestetty makuupaikka, ei kello 22.00–7.00 väliseltä ajalta tuntipalkan korvausta suoriteta.

Päiväraha

Kultakin vuorokaudelta, jonka työntekijä on matkalla tai paikkakunnalla, jolla työ suoritetaan, maksetaan päivärahaa.

Päivärahan suuruus on Verohallinnon päätöksen mukainen.

1.1.2022 lukien 45 €

1.1.2023 lukien

Matkaan liittyvistä vajaavuorokausista, jotka käsittävät enintään kuusi tuntia, maksetaan Verohallinnon päätöksen mukainen osapäiväraha.

1.1.2022 lukien 20 €

1.1.2023 lukien

Majoituskorvaus

Majoituskustannukset korvataan työnantajan hyväksymän selvityksen mukaisesti. Korvauksen suuruus vuorokautta kohti on enintään 1 1/2 kertaa päivärahan suuruinen.

Pöytäkirjamerkintä 1:

Majoituskorvausta ei makseta, mikäli työnantaja on hankkinut joko itse tai muutoin työntekijälle ilmaisen asunnon, jonka työntekijä hyväksyy.

Pöytäkirjamerkintä 2:

Kahviaamiainen tai muut ateriat eivät sisälly majoituskustannuksina korvattaviin kustannuksiin. Milloin majoituslaskuun sisältyy ilman kustannuserittelyä

kahviaamiainen tai muita aterioita tai työntekijälle muutoin on järjestetty ilmaiset ateriat, suoritetaan päiväraha seuraavasti vähennettynä.

Kahviaamiaisen osalta vähennys on 15 % ja muiden aterioiden osalta kultakin 30 %.

Juhlapäiviä koskeva matkakorvaus

Milloin työntekijä ennen pääsiäis-, juhannus tai joulupäivää on vieraalla paikkakunnalla yhtäjaksoisesti työssä, on hän mikäli työn laatu tai muut pakottavat syyt eivät sitä estä, oikeutettu mainituiksi juhlapäiviksi matkustamaan kotiinsa. Työnantaja korvaa hänelle edellisen mukaisesti matkakustannukset kotipaikkakunnalle ja sieltä takaisin työpaikalle sekä ateriakorvauksen ja palkan menetetyltä työajalta, kuitenkin enintään 8 tunnilta matkaaajan vuorokaudelta, matkustusaikaa koskevan kohdan mukaisesti.

Pöytäkirjamerkintä 3:

Milloin työntekijä matkustaa muina kuin edellä mainittuina vapaapäivinä kotiinsa, maksetaan näiltä päiviltä päiväraha.

Sairastuminen työkomennuspaikkakunnalla

Jos työntekijä sairauden tai tapaturman johdosta joutuu sairaalahoitoon vieraalla paikkakunnalla, maksetaan sairaalassaoloajalta vieraalla paikkakunnalla päivärahana 4,40 euroa vuorokaudelta siltä ajalta, jona työnantajalla on velvollisuus sairausajan palkan maksamiseen.

16 § TYÖ ULKOMAILLA

16.1 Noudatettavat säädökset

Milloin työkohte sijaitsee Suomen rajojen ulkopuolella, työsuhteessa noudatetaan Suomen työoikeutta ja työntekijäin sosiaaliturvaa koskevaa lainsäädäntöä sekä Talotekniikka-alan LVI-toimialan kulloinkin voimassa olevaa työehtosopimusta niin kuin Suomen alueella suoritettavassa työssä, mikäli paikallisista olosuhteista tai niiden asettamista erityisvaatimuksista ei muuta johdu.

16.2 Työtaistelut Suomessa

Suomen työmarkkinajärjestöjen mahdollisesti julistamat työtaistelutoimenpiteet eivät koske Suomen rajojen ulkopuolella suoritettavia työkohteita.

16.3 Päiväraha

Työntekijällä on oikeus päivärahaan, jonka suuruus on vähintään kotimaan päivärahan suuruinen ja joka maksetaan normaalin palkanmaksun yhteydessä.

16.4 Matkakustannukset

Työnantaja kustantaa työntekijälle matkat työkohteeseen ja takaisin työntekijän kotipaikkakunnalta työsuhteen alkaessa ja päättyessä. Muista työnantajan kustantamista kotimatkoista, matkustamisajan palkasta sekä matkakustannusten korvaamisesta työskentelypaikkakunnalla työnantaja ja työntekijä sopivat erikseen.

16.5 Majoitus

Työnantaja antaa työntekijän käyttöön korvauksetta paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen asunnon.

16.6 Työaika

Suomen työaikamääräyksiä sovellettaessa työaika voidaan järjestää myös siten, että työtuntien määrä tasoittuu keskimäärin neljäänkymmeneen (40) tuntiin viikossa enintään kuuden (6) kuukauden tasoittumisjaksolla. Mikäli ulkomaantyön kesto on alle kuusi (6) kuukautta, tasoittumisjakson pituus voi olla kuitenkin enintään ulkomaantyön keston mittainen.

Työnantaja ja työntekijä eivät voi sopia sellaisesta työaikajärjestelystä, joka on työntekomaan pakottavien työaikamääräysten vastainen.

Käytettäessä keskimääräistä neljäänkymmenen (40) tunnin viikkotyöaikaa työtuntijärjestelmä on laadittava etukäteen kirjallisesti koko tasoittumisjakson ajaksi. Työtuntijärjestelmän muuttaminen kesken tasoittumisjakson voi tapahtua vain molemminpuolisella sopimuksella.

Liitot ovat yhtä mieltä siitä, että työehtosopimuksen 16 §:n kohdan ”Työ ulkomailla” määräyksiä sovelletaan myös niihin työntekijöihin, jotka komennusmiehinä tullessaan siirtyvät suoraan toisen suomalaisen työnantajan palvelukseen solmimalla uuden kirjallisen sopimuksen, vaikka sopimusta ei solmitakaan muodollisesti Suomessa.

16.7 Ylityö ja hätätyö

Ylityöstä ja hätätyöstä, jota tehdään työtuntijärjestelmän mukaisen vuorokautisen työajan lisäksi, on kahdelta ensimmäiseltä tunnilta maksettava viidelläkymmenellä prosentilla ja seuraavilta tunneilta sadalla prosentilla korotettu palkka.

Ylityöstä ja hätätyöstä, jota tehdään työtuntijärjestelmän mukaisen viikoittaisen työajan lisäksi, on kahdeksalta ensimmäiseltä tunnilta maksettava viidelläkymmenellä prosentilla ja seuraavilta tunneilta sadalla prosentilla korotettu palkka.

16.8 Työsopimus

Työsopimus on tehtävä aina kirjallisesti työnantajan ja työntekijän välillä liittojen yhteisesti hyväksymien periaatteiden mukaan ennen työntekijän lähtöä työntekomaahan. Työsopimuksesta tulee ilmetä työsopimuslain 2 luvun 4 §:n (HE55/2001) edellyttämien seikkojen lisäksi päivärahan suuruus ja sen määrätymisperuste (miltä päiviltä päiväraha maksetaan), työnantajan kustantamat kotimatkat, matkakustannusten korvaus työntekomaassa ja palkanmaksutapa sekä majoitusjärjestelyt ja niiden arvioitu laatu.

16.9 Lainvalinta ja sosiaaliturva Pohjoismaissa sekä Euroopan Unionin jäsenmaissa

Milloin työkohte sijaitsee Pohjoismaissa tai toisessa Euroopan Unionin jäsenmaassa voivat työnantaja ja työntekijä työsopimuksella sopia työsopimukseen sovellettavasta laista myös seuraavasti:

- Työsopimukseen sovelletaan työntekomaan lakia ja työntekomaassa noudatettavia yleisiä työehtoja.
- Työsopimukseen sovelletaan Suomen lakia ja voimassa lainsäädäntöä sekä Talotekniikka-alan LVI-toimialan työehtosopimusta. Työaikojen ja työajasta johtuvien lisien osalta sovelletaan työntekomaan lakia ja työntekomaassa noudatettavia yleisiä työaikoja koskevia työehtoja.

Työntekijöiden sosiaaliturva määräytyy näissä maissa lakien ja kansainvälisten sopimusten perusteella.

17 § TUNTIKORTIT

17.1 Tuntikorttien täyttäminen

Työnantajan on annettava työntekijöiden käyttöön tuntikortit, joista työntekijä kortin täytettyään saa itselleen jäljennöksen. Tuntikortit voidaan täyttää myös sähköisesti.

Tuntikorttien täyttäminen tapahtuu työaikana.

17.2 Tuntikortteihin merkittävät tiedot

Työntekijän on niin aika kuin urakatöissäkin säännöllisesti merkittävä suorittamansa työn laatu, samoin kuin siihen käytetyt tuntimäärät, ateria-

korvaukset, matkakulut, lisät jne. työnantajalle esitettävään tuntikorttiin. Urakan jako suoritetaan työehtosopimuksen mukaisesti niiden tietojen perusteella, mitä tuntikortteihin on merkitty.

17.3 Urakkaan kuulumattomien tuntien merkintä tuntikorttiin

Jos kyseinen työ ei kuulu tilaajan ja työnantajan väliseen urakkaan, on tuntikorttiin tai vastaavaan tositteeseen saatava tilaajan tai hänen edustajansa kirjallinen hyväksyminen. Sama koskee myös sellaisia töitä, jotka kokonaan suoritetaan ns. laskutyönä.

17.4 Tuntikorttien hyväksyminen

Työntekijälle on ennen työn aloittamista selvitettävä, mitä hyväksymismenettelyä kulloinkin on noudatettava.

17.5 Tuntikortteihin tehtävät korjaukset

Tuntikortteihin tehtyjä merkintöjä ei palkanlaskennan yhteydessä saa korjata siten, että alkuperäistä merkintää ei myöhemmin saada selvitettyksi. Jos tuntikorttiin tehtyjä merkintöjä joudutaan korjaamaan, on työntekijälle mahdollisimman pian ilmoitettava korjauksesta sekä sen syystä.

18 § PALKANMAKSUPÄIVÄ

18.1 Palkanmaksukausi

Palkanmaksukausi on kaksi (2) viikkoa, paikallisesti voidaan sopia, että varsinainen palkanmaksu tapahtuu kerran kuukaudessa. Tällöin työntekijällä on oikeus pyynnöstä saada palkkapäivien puolivälissä ennakko-palkka säännöllistä työaikaa vastaavilta työtunneilta.

Yrityksessä voidaan lisäksi sopia, että jatkuvaa aikatyötä tekevän työntekijän palkka maksetaan sovittuna kuukausipalkkana tai muunnettuna kuukausipalkkana siten, kuin työehtosopimuksen kohdassa 10§ Työpalikat kohta 10.5 Kuukausipalkka määrätään.

18.2 Palkanmaksupäivä

Palkanmaksupäivä on perjantai, ellei yrityksessä ole muusta sovittu. Jos perjantai on juhlapäivä, maksetaan palkka edellisenä päivänä. Palkan tulee olla nostettavissa palkanmaksupäivänä. Palkka maksetaan työntekijän osoittamalle pankkitilille Suomessa toimivan rahalaitoksen välityksellä.

18.3 Palkanmaksu työsuhteen päättyessä

Työsuhteen päättyessä palkanmaksu tapahtuu säännöllisen palkanmaksun yhteydessä.

18.4 Palkanlaskenta-aika

Palkanlaskenta-aika on pääsääntöisesti 7 työpäivää mutta enintään 9 työpäivää.

Järjestelyt tulee toteuttaa siten, että sisällä olevan palkan ulosmaksu ei kohtuuttomasti viivästy tilikausien alkamis ja päättymisajankohdista ja palkkalaskentaa ja maksutoimenpiteisiin liittyvistä tekijöistä johtuen.

18.5 Palkkaerittely

Työntekijälle tulee antaa hänelle maksettavasta palkasta erittely palkanmaksukausittain, josta palkanmuodostusperusteet käyvät riittävän selvästi ilmi, kuten erikseen aika ja urakkatyö, ylityö ja sunnuntaityö, matkakorvaukset, ateriakorvaukset ja päivärahat, veronpidätykset jne. tarpeen mukaan.

19 § VUOSILOMA

Tämän työehtosopimuksen ohella noudatetaan vuosilomalain määräyksiä.

19.1 Vuosiloman alkaminen ja päätyminen

Vuosiloma alkaa ja päättyy työntekijän työhönottopaikalla.

19.2 Vuosilomapalkka

Tuntipalkalla olevalle työntekijälle maksetaan vuosilomapalkka ja korvaus tämän työehtosopimuksen liitteenä olevan allekirjoittajaosapuolien välisen lomapalkkasopimuksen mukaan (liite 1 tämän pykälän lopussa). Tulos- ja tuotantopalkkiot otetaan vuosilomalain 11 §:n laskusäännön mukaisesti huomioon vuosilomapalkkaa laskettaessa.

19.3 Erityisiä säännöksiä työssäolon veroiseksi luettavasta ajasta

Ammattiliiton tilaisuuksiin osallistuminen

Vuosiloman pituutta määrättäessä työssäolon veroiseksi luetaan aika, joksi työntekijälle on annettu vapautusta työstä oman ammattiliittonsa edustajiston kokoukseen/ liittokokoukseen tai liittovaltuuston taikka liittotohallituksen/ liittotoimikunnan tai näitä vastaavan hallintoelimen kokoukseen sekä liittojen välisiin työehtosopimusneuvotteluihin osallistumista varten.

Samoin pidetään työssäolon veroisena myös aikaa, joksi vapautusta on annettu Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö, SAK ry:n edustaja-

kokoukseen tai valtuuston kokoukseen osallistumista varten. Työntekijän tulee vapautusta pyytäessään esittää asianmukainen selvitys kokoukseen osallistumiseen tarvitsemastaan ajasta.

Viikkotyöajan tasaaminen

Vuosiloman pituutta määrätessä työssäolon veroiseksi luetaan aika, jona työntekijällä on työtuntijärjestelmän mukaan ollut työstä vapaa keskimääräisen viikkotyöajan tasaamisen vuoksi.

Työnantajan määräyksestä matkustaminen

Vuosiloman pituutta määrätessä työssäolon veroiseksi luetaan se aika, jona työntekijä on ollut estynyt suorittamaan työtä työnantajan määräyksestä tapahtuneen matkustamisen takia.

19.4 Vuosiloma ja keskeneräinen työkomennus

Ellei toisin sovita, on käynnissä oleva komennus keskeytettävä tai päätettävä ja työntekijä määrättävä palaamaan työhönottopaikkaansa ennen vuosiloman alkamista.

19.5 Vuosilomalain mukaiset lisävapaapäivät

Lisävapaapäivien antamiseen sovelletaan vuosiloman antamista koskevia säännöksiä. Työntekijälle maksetaan lisävapaapäiviltä korvaus keskituntiansiolla laskettuna.

19.6 Lomaraha

Lomarahan määrä

Lakisääteiseltä vuosilomalta maksettavasta vuosilomapalkasta tai -korvauksesta suoritetaan lomarahana 50 % tämän vuosilomapalkan tai -korvauksen määrästä.

Oikeutta lomarahaan ei ole silloin kun:

- työnantaja irtisanoo tai purkaa työsuhteen työntekijän henkilöön liittyvällä perusteella.

Lomarahan maksaminen

Lomarahan ennakko suoritetaan lomalle lähettäessä vuosilomapalkan maksamisen yhteydessä. Ennakko on puolet lomarahasta. Lomarahan ennakkoa eivät koske jäljempänä olevat lomarahan saamista koskevat edellytykset.

Lomarahan jälkimmäinen puolikas suoritetaan sen palkanmaksukauden yhteydessä, jolloin työntekijän palkka lomaltapaluupäivältä maksetaan tai olisi maksettu, mikäli hän on estynyt saapumasta työhön hyväksyttävästä syystä. Mikäli vuosiloma on jaettu, suoritetaan kunkin loman osan päätyttyä sitä vastaava osa lomarahasta noudattaen vastaavasti, mitä edellä on määrätty. Paikallisesti voidaan työntekijäkohtaisesti sopia koko lomarahan maksamisesta viimeksi annettavan lomanosan yhteydessä.

Työsuhteen päättyessä ei lomarahan saamiseen edellytetä vuosiloman aloittamista.

Silloin kun työntekijä on pois töistä hoitovapaan tai asevelvollisuus- tai siviilipalvelulain mukaiseen palvelukseen astumisen vuoksi, maksetaan lomараha vasta, mikäli työntekijä palaa työhön vapaan tai palvelusajan päätyttyä.

Hoitovapaalle jäävän työntekijän lomараha maksetaan vuosilomalain mukaisesti pidetyltä vuosilomalta.

Palveluksen suorittamisen jälkeen työhön palatessa maksettavan lomarahän määrä lasketaan siitä lomakorvauksesta, joka työntekijälle maksettiin hänen palvelukseen astuessaan. Jos palvelukseen astuminen on tapahtunut välittömästi vuosilomalta, lasketaan lomараha vastaavasti työntekijälle maksetun vuosilomapalkan ja lomakorvauksen yhteismäärästä.

Yrityksessä voidaan sopia lomараha tai osa siitä korvattavaksi palkallisenä työssäolon veroisena vastaavana vapaana.

LOMAPALKKASOPIMUS, Liite 1

Allekirjoittaneet liitot ovat vuosilomalain (162/2005) 30 §:n nojalla tehneet vuosilomapalkan ja loman korvauksen laskemisesta seuraavan työehtosopimuksen:

1 § Soveltamisala

Tätä sopimusta sovelletaan vuosilomalain 11 §:ssä tarkoitettuihin työntekijöihin.

2 § Vuosilomapalkka ja lomakorvaus

1. Työntekijän vuosilomapalkan ja lomakorvauksen laskentaperusteena on keskituntiansio, joka saadaan siten, että lomanmääräytymisvuonna työssäolon ajalta työntekijälle maksettu tai maksettavaksi erääntynyt palkka, hätätyöstä ja lain tai sopimuksen mukaisesta ylityöstä peruspalkan lisäksi maksettavaa korotusta lukuun ottamatta, jaetaan vastaavien työtuntien lukumäärällä.

2. Työntekijän vuosilomapalkka ja lomakorvaus saadaan kertomalla hänen 1) kohdassa tarkoitettu keskituntiansionsa vuosilomalain 5 ja 6.1 §:ssä tarkoitettujen lomapäivien lukumäärän perusteella määräytyvällä seuraavasta taulukosta ilmenevällä kertoimella:

Lomapäivien lukumäärä	Kerroin
2	16,0
3	23,5
4	31,0
5	37,8
6	44,5
7	51,1
8	57,6
9	64,8
10	72,0
11	79,2

Lomapäivien lukumäärä	Kerroin
12	86,4
13	94,0
14	101,6
15	108,8
16	116,0
17	123,6
18	131,2
19	138,8
20	146,4
21	154,4

Lomapäivien lukumäärä	Kerroin
22	162,4
23	170,0
24	177,6
25	185,2
26	192,8
27	200,0
28	207,2
29	214,8
30	222,4

Jos lomapäivien lukumäärä on suurempi kuin 30, korotetaan kerrointa luvulla 7,2 lomapäivää kohden.

Mikäli lomanmääräytymisvuoden aikana säännöllinen vuorokautinen työaika on ollut lyhempi kuin 8 tuntia, lasketaan vuosilomapalkka ja lomakorvaus kuitenkin kertomalla vastaavasti keskituntiansio luvulla, joka saadaan, kun edellä olevat kertoimet kerrotaan viikon säännöllisten työtuntien lukumäärän ja luvun 40 osamäärällä.

3 § Työssäolon veroinen aika

Vuosiloman pituutta määrittäessä työssäolon veroiseksi luetaan aika, joksi työntekijälle on annettu vapautusta työstä oman ammattiliittonsa liittokokoukseen tai liittovaltuuston taikka liittotoimikunnan tai näitä vastaavan hallintoelimen kokoukseen osallistumista varten. Samoin pidetään työssäolon veroisena myös aikaa, joksi vapautusta on annettu Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:n edustajakokoukseen tai valtuuston kokoukseen osallistumista varten. Työntekijän tulee vapautusta pyytessään esittää asianmukainen selvitys kokoukseen osallistumiseen tarvitsemastaan ajasta.

4 § Voimaantulo

Tämä sopimus tulee voimaan 1. päivänä toukokuuta 2018 ja on voimassa toistaiseksi.

Sopimus voidaan irtisanoa päättymään vuosittain lomanmääräytymisvuoden päättyessä. Irtisanominen on tällöin toimitettava viimeistään syyskuun loppuun mennessä.

Helsingissä 9. toukokuuta 2018

LVI-TEKNISET URAKOITSIJAT LVI-TU ry RAKENNUSLIITTO ry

20 § SAIRAUSAJAN PALKKAA KOSKEVIA MÄÄRÄYKSIÄ

20.1 Sairausajalta maksettava palkka

Työntekijälle maksetaan ansionmenetyksen korvausta keskituntiansion mukaan sairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden ajanjakson työpäiviltä seuraavasti:

Työsuhde on jatkunut yhtäjaksoisesti ajanjakso

2 viikkoa mutta alle 1 kk	sairausvakuutuksen karenssiaika
1 kuukauden mutta alle 3 vuotta	28 kalenteripäivää
3 vuotta mutta alle 5 vuotta	35 kalenteripäivää
5 vuotta mutta alle 10 vuotta	42 kalenteripäivää
10 vuotta tai kauemmin	56 kalenteripäivää

Työtapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden ajanjaksolta maksetaan täysi palkka, vaikka työsuhde olisi kestänyt alle kuukauden.

Työnantaja on oikeutettu nostamaan työntekijälle tulevan sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan vastaavalta ajanjaksolta.

20.2 Sairausajalta maksettavan palkan edellytykset

Palkanmaksun edellytyksenä on, että työsuhde on jatkunut vähintään kuukauden ja ettei työkyvyttömyyttä ole aiheutettu omalla törkeällä tuottamuksella, kevytmielisellä elämällä, tai työkyvyttömyys ei ole aiheutunut muualla tehdystä ansiotyöstä, eikä sairautta ole tietten salattu työsopimusta solmittaessa.

Jos päivärahaa tai siihen verrattavaa korvausta ei työntekijästä itsestään johtuvista syistä makseta tai jos se maksetaan vähäisempänä mihin hänellä lain mukaan olisi ollut oikeus, on työnantajalla oikeus vähentää sairaus- tai synnytysloman palkasta se päiväraha tai sen osa, mikä työntekijän laiminlyönnin johdosta on jäänyt suorittamatta.

20.3 Sairausajan palkanmaksun karenssi

Jos työsuhde on kestänyt alle kuusi (6) kuukautta eikä kyseessä ole työtapaturma, on työkyvyttömyyden alkamispäivä tai mikäli työkyvyttömyys on alkanut kesken työpäivän, sitä seuraava työpäivä palkaton. Mikäli sairauden aiheuttama työkyvyttömyys jatkuu sairastumispäivän jälkeen vähintään kuusi arkipäivää, maksaa työnantaja palkan työkyvyttömyyden alusta alkaen.

20.4 Sairaudesta ilmoittaminen

Työkyvyttömäksi tultuaan työntekijä on velvollinen viipymättä ilmoittamaan työnantajalleen siitä sekä sen arvioidun keston. Tähän liittyvät menettelytavat työnantajan tulee saattaa työntekijöiden tietoon.

Ajoissa tehty ilmoitus on tärkeä sen vuoksi, että työpaikalla jo työvuoron alkaessa tiedetään, onko joku mahdollisesti poissa ja miten poissaolotapauksessa työt sinä päivänä järjestetään.

20.5 Todistus sairaudesta

Lääkärintodistus

Työnantajan vaatiessa on työntekijän esitettävä työterveyslääkärin tai muun työnantajan hyväksymän lääkärin antama todistus sairaudestaan.

Perusteltu syy muun lääkärin käytölle voi olla esimerkiksi työterveysyksikön pitkä etäisyys työntekijän työ-, koti- tai oleskelupaikasta tai vastaanottoajan kohtuuttoman pitkä odotus.

Mikäli työnantaja ei ole hyväksynyt työntekijän esittämää lääkärintodistusta siihen liittyvän epäselvyyden takia, on hänellä oikeus osoittaa työntekijä nimetyn lääkärin tarkastettavaksi. Tällöin työnantaja suorittaa lääkärintodistuksen hankkimisesta aiheutuvat kustannukset.

Taannehtiva lääkärintodistus

Taannehtiva lääkärintodistus hyväksytään, mikäli lääkäri on kirjoittanut todistukseen hyväksyttävät perusteet taannehtivuudelle.

Lääkärintodistuksiin liittyvät epäselvyydet

Lääkärintodistuksiin liittyvät epäselvyydet selvitetään työehtosopimuksen neuvottelu-järjestyksen mukaisesti.

20.6 Sairauspoissaolo työntekijän ilmoituksella

Omailmoitusmenettely

Yrityksissä on flunssatyypisissä enintään 3 vuorokautta kestävässä sairauspoissaoloissa sovittava omailmoitusmenettelystä. Sopia ei voi, että aina vaaditaan lääkärintodistus. Sopimuksen on syytä olla kirjallisessa muodossa.

Mikäli omailmoitusmenettelystä ei ole sovittu, työnantaja tai tämän edustaja hyväksyy työntekijän ilmoituksen selvitykseksi työkyvyttömyydestä flunssatyypisissä enintään kolme vuorokautta kestävässä sairauspoissaoloissa. Tässä tapauksessa omailmoitukseen noudatetaan seuraavia sääntöjä:

- Työntekijän on ilmoitettava sairauspoissaolostaan omalle esimiehellen välittömästi tai viimeistään ennen työvuoron alkua. Ellei ilmoitusta ole tehty ennen työvuoron alkua, poissaolon ajalta ei makseta sairausajan palkkaa.
- Työnantaja voi perustellusta syystä, mm. silloin kun työntekijällä on useita toistuvia sairauspoissaoloja, vaatia työkyvyttömyyden osoitukseksi lääkärintodistusta.
- Omailmoitusmenettelyä ei sovelleta vuosiloman aikana.

Osapuolet suosittelvat, että sovittaessa omailmoitusmenettelystä, paikalliseen sopimukseen sisällytetään menettelytavat alle 10-vuotiaan lapsen tilapäisestä hoidosta aiheutuvista poissaoloista.

20.7 Sairauden uusiutuminen

Jos työntekijän työkyvyttömyys saman sairauden johdosta alkaa uudelleen 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jolta hänelle viimeksi suoritettiin sairausajan palkkaa, ei työntekijä ole oikeutettu uuteen edellä sanottuun sairausajan palkan ajanjaksoon.

20.8 Äitiys- ja isyysloman palkanmaksu sekä adoptio

Työntekijälle, jonka työsuhde on jatkunut vähintään 6 kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa, maksetaan äitiysvapaan ajalta palkka 56 sairausvakuutuslain mukaisen arkipäivän pituisen kalenterijakson tuntijärjestelmän mukaisilta työpäiviltä. Palkan määrä muodostuu työntekijän palkan ja äitiyspäivärahan erotuksesta. Palkka maksetaan työsopimuslain 4 luvun 1 §:n mukaisen äitiysvapaan alkamispäivästä lukien.

Työntekijälle, jonka työsuhde on kestänyt vähintään 6 kuukautta ennen lapsen syntymää, maksetaan isyysvapaan ajalta palkka 6 päivän sairausvakuutuslain mukaisen arkipäivän pituisen kalenterijakson työtuntijärjestelmän mukaisilta työpäiviltä. Isyysvapaan palkanmaksussa noudatetaan samoja säännöksiä kuin äitiysvapaan palkan maksamisessa.

Milloin työntekijä on adoptoinut alle 7-vuotiaan lapsen, annetaan hänelle samoin edellytyksin adoptioon välittömästi liittyvänä vastaavan pituinen palkallinen äitiys- tai isyysvapaaseen rinnastettava vapaa. Tämä ei koske perheen sisäistä adoptiota.

20.9 Väärinkäytösten ehkäisy

Työnantajan ja pääluottamusmiesten tulee (yhdessä) ohjata työntekijöitä työehtosopimuksen säännösten oikeaan noudattamiseen ja pyrkiä (omalta osaltaan) ehkäisemään väärinkäytöksiä.

Perehdyttämisen yhteydessä uusille työntekijöille tulee antaa asiaa koskevaa valistusta ja ohjausta.

20.10 Sairauspoissaolojen seuranta

Sekä työnantaja- että työntekijäpuolen edun mukaista on sairauspoissaolojen saaminen mahdollisimman vähäisiksi. On suositeltavaa, että paikalliset osapuolet yhdessä seuraavat työpaikan sairauspoissaolojen kehitystä ja tarvittaessa etsivät keinoja niiden ennalta ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

20.11 Lääkärintarkastukset

Lakisäätäinen lääkärintarkastus

Työntekijä voi palkallisena työaikana käydä työhönsä liittyvässä työnantajan, lain tai viranomaispäätöksen edellyttämässä terveystarkastuksessa. Tällaiseen tarkastukseen, siitä seuraavaan tutkimukseen ja jälkitarkastukseen matkustaminen korvataan kuten työmatkat.

Muut lääkärintarkastukset

Työntekijän palkkaa ei vähennetä sairauden toteamiseksi välttämättömän lääkärintarkastuksen ajalta, mikäli lääkärin hoidon tarve on akuutti, eikä vastaanottoaikaa ole kohtuullisen ajan kuluessa saatavissa työajan ulkopuolella.

Palkkaa ei vähennetä myöskään, jos kysymys on:

- erikoislääkärin suorittamasta tarkastuksesta apuvälineen hankkimiseksi
- työterveyslääkärin, erikoislääkärin tai erikoisalan poliklinikan suorittamasta tarkastuksesta kroonisen sairauden hoidon määrittelemiseksi
- korvattavaan lääkärintarkastukseen liittyvästä laboratorio- tai röntgen-tutkimuksesta
- sairausvakuutuslain mukaisesta äitiysrahan saamisen edellytyksenä olevasta terveyskeskuksen todistuksen hankkimiseksi välttämättömästä tarkastuksesta tai muista synnytyistä edeltävistä lääketieteellisistä tutkimuksista
- hammaslääkärissä käynnistä, jos äkillinen hammassairaus aiheuttaa työkyvyttömyyden, joka vaatii saman työvuoron aikana annettavaa hoitoa. Kiireellisyystarve osoitetaan hammaslääkärin todistuksella.
- syöpäsairauden edellyttämän hoitotoimenpiteen ja sen aiheuttaman työkyvyttömyyden ajalta.
- Naisten rintasyöpäseulonta sekä kohdun kaulaosan syövän seulonta.

Lääkärintarkastuksiin liittyvät menettelytavat voidaan sopia myös 4 §:n mukaisesti pääpääluottamusmiehen kanssa paikallisten yrityskohtaisten tarpeiden mukaisesti.

20.12 Kvartsipölylle altistuneiden työntekijöiden terveystarkastukset

Kvartsipölylle altistumisen johdosta ASA-rekisteriin merkittyjen henkilöiden osalta säännöllisten määräaikaisten terveystarkastusten välit määrittelee työterveyshuollon ammattihenkilö. Määräaikaistarkastus on toistettava 1–3 vuoden välein, ellei erityisestä syystä työterveyslääkäri muuta edellytä.

20.13 Lapsen sairaus

Oikeus palkalliseen vapaaseen

Alle 10-vuotiaan lapsen sairastuessa äkillisesti maksetaan työntekijälle tämän työehtosopimuksen sairausajan palkkaa koskevien määräysten mukaisesti korvaus lapsen hoidon järjestämiseksi tai hoitamiseksi välttämättömästä, lyhyestä tilapäisestä poissaolosta. Hoidon järjestämisen tai hoitamisen kestäessä 1, 2, 3 tai 4 päivää pidetään poissaoloa sopimuksessa tarkoitettuna poissaolona.

Palkanmaksun edellytykset

Korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että lapsen sairaudesta on lääkärin todistus ja että molemmat vanhemmat ovat ansiotyössä ja että poissaolosta annetaan työehtosopimuksen sairausajan palkan maksamisesta koskevien määräysten mukainen selvitys. Palkalliset poissaolopäivät, jotka johtuvat lapsen sairastumisesta, rinnastetaan vuosilomalain tarkoittamiin työssäolopäivien verosiin päiviin.

Edellä sanottua sovelletaan myös yksinhuoltajiin ja samassa taloudessa asuviin puolison lapsiin. Sopimuksen tarkoittamassa mielessä katsotaan yksinhuoltajaksi myös henkilö, joka ilman erillistä asumusero tai avioeropäätöstä pysyvästi on muuttanut asumaan erilleen avio- tai avopuolisostaan sekä henkilö, jonka puoliso on estynyt osallistumasta lapsen hoitoon asevelvollisuuden suorittamisen tai reservin harjoituksen vuoksi.

Samoin perustein maksetaan vastaava korvaus työntekijälle, mikäli toisella puolisosella ei sairauden, matkan, työskentelystä, opiskelusta tai koulutukseen osallistumisesta johtuvan, toisella paikkakunnalla asumisen tms. tilapäisen esteen vuoksi ole mahdollisuutta osallistua lapsen hoitoon eikä muuta hoitoa saada järjestetyksi tämän momentin mukaisesti. Tätä momenttia sovellettaessa opiskelu rinnastetaan ansiotyöhön.

Oikeus palkattomaan vapaaseen

Työntekijällä, jonka lapsi sairastaa sairaskorvauslain 10 luvun 2 §:n tarkoittamaa vaikeaa sairautta, on oikeus olla poissa työstä osallistuakseen sanotussa laissa tarkoitettuun lapsen hoitoon, kuntoutukseen tai hoidon opastukseen sovittuaan poissaolosta etukäteen työnantajan kanssa.

21 § ERINÄISIÄ KORVAUKSIA

21.1 Kunnallisista tehtävistä aiheutuneen ansion menetyksen korvaaminen

Työnantaja maksaa kunnallisvaltuuston tai hallituksen jäsenenä toimivalle työntekijälle valtuuston tai hallituksen kokouksesta aiheutuvasta säännöllisen työajan ansionmenetyksestä korvausta siten, että työntekijä yhdessä kunnan maksaman ansionmenetyksen korvauksen ja palkkion kanssa saa täydet palkkaedut.

Korvaus maksetaan sen jälkeen, kun työntekijä on toimittanut työnantajalle selvityksen kunnan maksamasta korvauksesta ja palkkiosta.

21.2 Henkilökohtaisten merkkipäivien viettäminen palkallisina vapaapäivinä

Työntekijälle, joka on yrityksen palveluksessa, on oikeus 50- ja 60-vuotispäivänään saada säännöllistä työaikaa vastaava palkallinen vapaa työstä silloin, kun merkkipäivä sattuu hänen työpäiväkseen.

21.3 Kutsunnasta aiheutuneen ansion menetyksen korvaaminen

Työnantaja maksaa työsuhteessa olevalle työntekijälle varusmiespalveluksen edellyttämän kutsunnan johdosta aiheutuneen ansionmenetyksen.

Kutsuntaan liittyvään erilliseen lääkärintarkastukseen osallistuvalla korvataan ansionmenetys siltä ajalta, minkä hän hyväksyttävän selvityksen mukaan joutuu tarkastuksen takia olemaan poissa säännöllisenä työaikanaan.

21.4 Reserviharjoitusajan palkka

Työnantaja maksaa työsuhteessa olevalle työntekijälle reserviharjoitusajalta palkkaa siten, että naimisissa oleva tai muuten huoltovelvollinen saa valtion maksaman reserviläispalkan kanssa täydet palkkaedut ja ei-huoltovelvollinen 2/3 niistä. Määräystä sovelletaan myös niihin, jotka reserviläisinä on kutsuttu väestönsuojelukoulutukseen. Työnantajalla ei ole oikeutta vähentää reserviharjoitusajalta maksettavaa palkkaa lauantaina ja sunnuntaina maksettavan valtion reserviläispalkan osalta. Työnantajalla ei ole myöskään oikeutta vähentää reserviharjoitusajalta maksettavaa lapsikorotusosaa.

21.5 Omaisten kuolemantapaukset

Työntekijälle annetaan oikeus palkalliseen vapaapäivään sellaisissa tapauksissa, joissa on kysymys työntekijäin vanhempien, puolison tai lasten kuolemantapauksesta.

Vastaava oikeus palkalliseen vapaapäivään annetaan hänelle myös niissä tapauksissa, joissa työntekijä joutuu henkilökohtaisesti suorittamaan veljensä, sisarensa tai aviopuolisonsa vanhempien kuolemantapauksesta johtuvat toimenpiteet.

21.6 Korvausten määrä ja korvausten saajat

Kohdissa 21.1–21.5 mainitut korvaukset suoritetaan keskituntiansion mukaan.

Kohdissa 21.1–21.5 mainitut etuudet koskevat vakinaisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden lisäksi sellaisia tilapäisessä työsuhteessa olevia työntekijöitä, jotka ovat olleet välittömästi ennen ao. päiviä tai tapahtumia työsuhteessa vähintään yhden kuukauden ajan.

21.7 Harjannostajaistilaisuudet

Työntekijällä on oikeus osallistua työmaallaan järjestettävään harjannostajaistilaisuuteen säännöllisenä työaikana. Harjannostajaistilaisuuden palkka on asianomaisen työntekijän perustuntipalkka. Palkkaryhmissä 2–4 maksetaan palkkaryhmä 2 perustuntipalkan mukaan.

22 § TYÖTURVALLISUUSMÄÄRÄYKSET

22.1 Noudatettavat säännökset

Työtapaturmien ja ammattitautien välttämiseksi ja työntekijöiden terveyden suojaamiseksi on työpaikoilla ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin. Tapaturmien välttämiseksi ei työntekijä ainoastaan ole oikeutettu, vaan hän on myös velvollinen vaatimaan, että ryhdytään kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin turvallisuuden aikaansaamiseksi.

Työnantajan tulee järjestää työt siten, että työssä noudatetaan työturvallisuuslakia, valtioneuvoston asetusta rakennustyön turvallisuudesta (205/2009), yleissopimuksen työsuojelua koskevia määräykset sekä velvoittavaa työsuojelulainsäädäntöä.

22.2 Osallistuminen työsuojelukierrokseen

Työryhmän edustajan osallistuessa työnantajan kanssa sovitulla tavalla työkohteessa järjestettävään työsuojelukierrokseen, maksetaan hänelle tähän käytetyltä ajalta palkka keskituntiansion mukaan.

Tapaturmien välttämiseksi ei työntekijä ainoastaan ole oikeutettu, vaan hän on myös velvollinen vaatimaan, että ryhdytään kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin turvallisuuden aikaansaamiseksi.

22.3 Työstä kieltäytyminen

Jos työntekijä kieltäytyy suorittamasta työtä, jossa tarpeellisiin työturvallisuustoimenpiteisiin ei ole huomautuksesta huolimatta ryhdytty, ei tätä voida pitää työstä kieltäytymisenä.

22.4 Erityisiä määräyksiä

Liikenneväylät

Liikenneväylillä tms. paikoissa työskenneltäessä, missä liikenne aiheuttaa tapaturman vaaraa, on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin vaaran välttämiseksi. Työntekijän pyynnöstä työnantajan on huolehdittava vartioinnista. Vartija ei saa poistua vartiointipaikalta ennen työn päättymistä.

Kontaktiliimaus

Kontaktiliimaustöissä noudatetaan valmistajan ilmoittamia suojeluohjeita.

Hepatiittirokotus

Työnantaja kustantaa työntekijälle hepatiitti A- tai B-rokotuksen silloin, kun työterveyshuolto on todennut sen tarpeelliseksi.

Sopijapuolet suosittelevat seuraavaa:

Työnantaja kustantaa hepatiitti A-rokotuksen (rokotteen sekä rokotuksen kulut) sellaiselle työntekijöille, jotka altistuvat työssään jätevedelle.

Työnantaja kustantaa hepatiitti B-rokotuksen (rokotteen sekä rokotuksen kulut) niille työntekijöille, jotka joutuvat työskentelemään terveydenhuoltoon, ravintolatoimintaan tai jäteveden puhdistukseen liittyvissä korjaus- tai saneerauskohteissa.

23 § SUOJAVAATETUS JA TYÖVÄLINEET

23.1 Suojavaatetus

Työsuhteessa olevalle työntekijälle annetaan omaksi tai käyttöön suojapukuja ja turvajalkineet. Suojapukuja annetaan keskimäärin kaksi ja turvajalkineita yksi pari vuodessa, elleivät olosuhteet tai käyttötarve muuta edellytä. Yrityksessä voidaan sopia muusta vastaavasta menettelystä.

Työnantaja vastaa suojavaatteiden ja suojavälineiden puhtaanapidosta, huollosta ja mahdollisista tarkastuksista. Toteutustapa sovitaan paikallisesti 28.2.2023 mennessä.

Suojavaatteilla tarkoitetaan valtioneuvoston asetuksen 427/2021 mukaisia kehon suojaukseen tarkoitettuja vaatteita ja muita vastaavia varusteita.

Suojavaatetuksen järjestämisessä tulee lisäksi ottaa huomioon:

- työvaatetuksen paloturvallisuus
- kylmät sääolosuhteet, jolloin annetaan käyttöön tai omaksi asianmukainen lämpöhaalari tai vastaava sekä
- muut työvaatetukselle asetettavat erityisvaatimukset.

23.2 Optiset suojalasit

Tarkkuutta vaativissa tehtävissä työskenteleville, esim. hitsaustyöt, työnantaja hankkii optisesti hiotut suojalasit silloin, kun työterveyshuolto on todennut ne tarpeellisiksi.

Työnantaja hankkii optisesti hiotut häikäisyn estävät suojalasit niitä töyssään tarvitseville, ellei häikäisyvaaraa muutoin voida torjua, kun työterveyshuolto on todennut ne tarpeellisiksi.

23.3 Työvälineet

Työnantaja on velvollinen pitämään korvauksetta työntekijän käytettävissä kunkin työn edellyttämät kunnolliset, ajanmukaiset ja turvalliset työvälineet putki-, ilmastointi- ja sprinkleriasentajille.

24 § SOSIAALITILAT

Milloin työmaan suuruus ja sen jatkuvuus edellyttävät, tulee työnantajan huolehtia siitä, että työntekijöillä on mahdollisuus Työturvallisuuslain 48§:ssä mainittujen sosiaalitilojen käyttöön. Työnantajan tulee huolehtia, että tarjolla olevat sosiaalitilat ovat siistit ja sisältävät kunnolliset pesumahdollisuudet ja että sosiaalitilat siivotaan päivittäin.

Milloin työntekijän työpaikka on liikkeen toimipaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä (työpaja, varasto tms.) pätee edellä mainittu myös näihin työntekijöihin. Edellä mainittu työnantajan velvollisuus on riippumaton siitä, miten työnantajan suhteet rakennuttajaan (tilaajaan) on järjestetty.

25 § RYHMÄHENKIVAKUUTUS

Työnantaja toteuttaa kustannuksellaan työntekijöitä koskevan ryhmähenkivakuutuksen siten kuin siitä on keskusjärjestöjen välillä sovittu. Vakuutusehdot ovat saatavissa vakuutusyhtiöstä ja työnantajalta.

26 § AMMATTIYHDISTYSJÄSENMAKSUJEN PERIMINEN

Työnantaja pidättää, mikäli työntekijä on antanut siihen valtuutuksen, ammattiliitoille tulevat ammattiyhdistysjäsenmaksut ja tilittää ne palkanmaksukausittain liittojen määräämille tileille. Työntekijä on viimekädessä itse vastuussa, että vuotuista jäsenmaksua kertyy vaadittu määrä.

Työntekijälle annetaan kalenterivuoden tai työsuhteen päätyttyä verotusta varten todistus pidätetystä summasta. Mikäli työntekijä ei työsuhteen päättyessä tee jäsenmaksun perintäsopimuksen peruutusilmoitusta on työnantajan huomautettava hänelle tästä.

27 § TYÖEHTOSOPIMUKSEN KEHITTÄMINEN SOPIMUSKAUDEN AIKANA

Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että työehtojen ja työehtosopimuksen kehittäminen ei saa pysähtyä sopimuskaudeksi. Osapuolet sitoutuvat sopimuskauden aikana neuvottelemaan työehtosopimusmuutoksista, joilla pyritään yksinkertaistamaan ja selkeyttämään. Muutokset, joista ollaan yhtä mieltä, voidaan toteuttaa ennen sopimuskauden päättymistä.

28 § MENETTELYTAPAMÄÄRÄYKSIÄ

Vähentämisjärjestystä koskeva kanneaika on sama kuin työsopimuksen päättämistä koskevissa riita-asioissa.

Työsuhdeturvaan liittyvien menettelytapamääräysten noudattamatta jättämisestä ei aiheudu työehtosopimuslain tarkoittamaa hyvityssakkoseuramusta. Hyvityssakkoa ei voida tuomita työnantajalle myöskään

sellaisten velvollisuuksien rikkomisesta, josta voidaan tuomita vahingonkorvausta, korvausta taikka hyvitystä.

Allekirjoittaneet liitot pyrkivät työehtosopimuksen neuvottelujärjestyksen mukaisesti sopimaan viedäänkö erimieliseksi jäänyt työsuhdeturvasia yleisen oikeuden tai työtuomioistuimen ratkaistavaksi.

29 § SOPIMUKSEN VOIMASSAOLOAIKA

Tämän työehtosopimuksen määräykset tulevat voimaan 1.3.2022–29.2.2024 asti.

Helsingissä 1. maaliskuuta 2022

LVI-TEKNISET URAKOITSIJAT LVI-TU ry RAKENNUSLIITTO ry

YLEISSOPIMUS, Liite 2

Tämän yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan tähän työehtosopimukseen sidottujen järjestäytyneiden yritysten talotekniikka-alalla toimiviin työntekijöihin, jotka suorittavat rakennuksissa tai rakennelmissa tai niihin liittyen lämpö-, vesi- ja ilmastointiasennustöitä sekä teknisiä eristystöitä, samoin kuin mainituissa töissä asennettujen laitteiden ja tarvikkeiden huoltoa ja kunnossapitoa sekä kunnostusta eri teknisin menetelmin.

YLEISIÄ MÄÄRÄYKSIÄ

Lähtökohtia

Sopijapuolet pyrkivät edistämään neuvottelusuhteita ja sopimustoimintaa työpaikoilla. Sopijapuolet pyrkivät näihin tavoitteisiin yhteistoiminnan eri muotoja hyväksikäyttäen sekä valvomaan osaltaan tehtyjä sopimuksia.

Perusoikeudet

Kansalaisten perusoikeuksiin kuuluva yhdistymisvapaus on loukkaamaton. Tämä koskee niin työnantajia kuin työntekijöitä. Työntekijöillä on oikeus perustaa ja toimia ammattiyhdistysorganisaatioissa, eikä heitä saa tämän johdosta irtisanoa tai syrjiä työssään. Yritysten henkilöstöllä on oikeus valita edustajia edustamaan heitä yritysten sisällä käsiteltävissä asioissa. Edustajien valintaoikeus sekä heidän oikeutensa ja velvollisuutensa on määritelty laeissa ja tässä sekä muissa sopimuksissa. Yksittäisen työntekijän turvallisuus ja terveys, syrjimättömyys ja tasa-arvoinen kohtelu ovat lähtökohtana sopimusmääräyksille.

Työnjohto-oikeus

Työnantajalla on oikeus ottaa toimeen ja erottaa työntekijä ja määrätä työn johtamisesta.

Ennakoilmoitus työtaisteluista

Ennen poliittiseen tai myötätuntotyötaisteluun ryhtymistä siitä ilmoitetaan valtakunnansovittelijalle sekä asianomaiselle työnantaja- tai työntekijäliitolle mahdollisuuksien mukaan vähintään neljä päivää aikaisemmin. Ilmoituksessa on mainittava aiotun työtaistelun syyt, alkamishetki ja laajuus.

Organisaatio- yms. muutokset

Työpaikan toiminnan olennaisesti supistuessa, laajentuessa taikka liikkeen luovutuksen, sulautumisen, yhtiöittämisen tai niihin verrattavan olennaisen organisaatiomuutoksen johdosta saatetaan yhteistoimintaorganisaatio tämän sopimuksen periaatteiden mukaisesti vastaamaan työpaikan muuttunutta kokoa ja rakennetta.

Lakiviittaukset

Siltä osin kuin tässä sopimuksessa ei ole toisin sovittu, noudatetaan yhteistoimintalakia (1333/2021) ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan yhteistoiminnasta annettua lakia (44/06), jotka eivät ole tämän sopimuksen osia.

SOPIMUS TYÖNTEKIJÖIDEN EDUSTAJISTA SEKÄ TYÖNTEKIJÖIDEN JA TYÖNANTAJAN VÄLISESTÄ YHTEISTOIMINNASTA TALOTEKNIikka-ALAN YRITYKSISSÄ

Yleisiä määräyksiä

Yrityksen jatkuva toiminta ja sitä kautta henkilökunnan työsuhteiden pysyvyys edellyttää jatkuvaa yhteistyötä yrityksen johdon ja henkilöstön välillä. Yhteistyöllä voidaan tehostaa yrityksen kilpailukykyä ja kannattavuutta, mahdollistaa yrityksen sopeutuminen alati muuttuviin markkinoihin sekä edesauttaa työympäristön ja työmenetelmien kehittämistä.

Työturvallisuus työpaikoilla ja yrityksessä edellyttää työsuojelutoiminnalle myönteistä ilmapiiriä, joka saavutetaan parhaiten työnantajan ja työntekijän välisellä yhteistyöllä.

Työehtosopimusjärjestelmän ylläpitäminen ja kehittäminen perustuu työnantaja- ja työntekijäpuolen välisiin neuvottelusuhteisiin, joilla turvataan osapuolten välillä solmittujen sopimusten noudattaminen, työnantajan ja työntekijän välillä syntyvien erimielisyyss- ym. kysymysten nopea käsittely sekä työrauhan ylläpitäminen työehtosopimusjärjestelmän edellyttämällä tavalla.

Edellä mainittujen päämäärien toteuttamiseksi LVI-TU ja Rakennusliitto ovat tehneet sopimuksen työntekijöiden edustajista ja työntekijöiden ja työnantajan välisestä yhteistyöstä talotekniikka-alan LVI-toimialan yrityksissä. Tätä sopimusta sovelletaan tähän työehtosopimukseen 1§:n mukaisesti sidotuissa jäsenyrityksissä.

1 § Työnantajan edustajat

Työnantajan edustajia ovat tämän sopimuksen tarkoittamassa yhteistyössä työjohto ja työsuojelupäälliköt.

2 § Työntekijöiden edustajat

1. Työntekijät voivat valita keskuudestaan yrityksen toimipaikkaan pääluottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun. Toimipaikassa olevaan yksikköön voidaan valita luottamusmies.
2. Toimipaikalla tarkoitetaan sellaista yrityksen toimintaorganisaatioon liittyvää pysyväisluonteista toimipaikkaa (pää- tai haaratoimistoa), jossa työntekijä on työhön otettu.
3. Pääluottamusmiehelle on valittava varamies ja työsuojeluvaltuutetulle kaksi varamiestä.

Pääluottamusmiesten yhteismies

Usealla paikkakunnalla pysyvästi toimivassa ja kooltaan merkittävässä talotekniikka-alan yrityksessä tai useamman talotekniikka-alan yritysten muodostamassa konsernissa voidaan sopia järjestelystä, jolla yritykseen tai konserniin valitaan talotekniikka-alan pääluottamusmiesten yhteismies.

Sopimuksen yritys- tai konsernikohtaisesta pääluottamusmiesten yhteismiehestä tekevät kirjallisesti työnantaja ja toimipaikkojen pääluottamusmiehet. Sopimuksessa on määriteltävä ainakin seuraavat asiat:

1. Valitaanko yhteismieheksi joku toimipaikkojen pääluottamusmiehistä vai joku muu yrityksen tai konsernin työntekijä. Mikäli yhteismieheksi valitaan pääluottamusmies, on samalla sovittava, toimiiko hän tehtävän ohella pääluottamusmiehenä.
2. Suorittavatko yhteismiehen valinnan toimipaikkojen pääluottamusmiehet vai osallistuvatko valintaan kaikki yrityksen tai konsernin talotekniikka-alan työehtosopimuksen piiriin kuuluvat työntekijät.
3. Pääluottamusmiesten yhteismiehen
 - toimikauden kesto
 - tehtävät ja työnjako pääluottamusmiesten kanssa
 - tietojen saanti
 - työstä vapautuksen määrä
 - palkka tai korvauserusteet
4. Mikäli pääluottamusmiesten yhteismieheksi valitaan joku muu kuin jonkin toimipaikan pääluottamusmies, yhteismiehen muut oikeudet, velvollisuudet ja työsuhdeturva määräytyvät samoin kuin tämän yleissopimuksen mukaan ne määräytyvät toimipaikan pääluottamusmiehelle.

3 § Työntekijöiden edustajien kelpoisuusvaatimukset

1. Pääluottamusmieheksi pysyväisluontoiseen toimipaikkaan voidaan valita yritykseen työsuhteessa ja työssä oleva henkilö, joka on Rakenusliiton jäsen ja perehtynyt yrityksen olosuhteisiin.

2. Työsuojeluvaltuutetuksi yritykseen ja pysyväisluontoiseen toimipaikkaan voidaan valita toimipaikan toiminta-alueella työssä oleva henkilö.

4 § Työntekijöiden edustajien alueellinen toimivalta ja toimikauden kesto

1. Pysyväisluontoisen toimipaikan päälouottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun toimialueena on toimipaikan alue ja toimikausi on kaksi vuotta.

2. Mikäli tehtävään valitun henkilön työsuhte päättyy tai hän luopuu tehtävästään kesken toimikauden, varamies hoitaa hänen tehtäviään toimikauden jäljellä olevan ajan. Muissa tapauksissa varamies hoitaa estyneen työntekijöiden edustajan tehtäviä vain esteen ajan.

Työnantajalle on tehtävä ilmoitus siitä, että varamies ryhtyy hoitamaan työntekijän edustajan tehtäviä.

5 § Työntekijöiden edustajan valinta

1. Työntekijöiden edustajien vaalin toimittamista varten työnantajan on annettava käytettäväksi luettelo yrityksessä tai pysyväisluontoisessa toimipaikassa työskentelevistä työntekijöistä sekä heidän yhteystietonsa (puhelinnumero, sähköposti). Vaihtoehtoisesti työnantaja voi luovuttaa tiedot suoraan sähköiseen vaalijärjestelmään.

2. Työntekijöiden on saatava käyttää maksutta työnantajan hallinnassa olevia tarkoitukseen soveltuvia tiloja vaalin toimittamiseen. Vaalista ei saa aiheutua tarpeettomasti häiriötä työpaikan toiminnalle.

3. Päälouottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun vaali on järjestettävä siten, että kaikilla yrityksen tai pysyväisluontoisen toimipaikan työntekijöillä on mahdollisuus osallistua siihen.

4. Vaalien ehdokasasettelusta sekä ajasta ja paikasta on sovittava ennakolta työnantajan kanssa ja niistä on ilmoitettava kaikille työntekijöille toimitettavalla tiedonannolla vähintään 7 päivää ennen ehdokasasettelun alkamista.

5. Ehdokkaita ovat oikeutettuja asettamaan kaikki yrityksen tai pysyväisluontoisen toimipaikan työntekijät ja ehdokasasettelulle on varattava aikaa 7 päivää. Ehdokasasettelun määräajan päättymisen ja vaalitoimituksen välille tulee jäädä vähintään 7 päivää.

6. Mikäli yrityksen tai pysyväisluontoisen toimipaikan työntekijämäärä on vähäinen, vaalit voidaan järjestää edellä mainittuja määräaikoja noudattamatta. Kaikille yrityksen tai pysyväisluontoisten toimipaikkojen vaalioikeutetuille työntekijöille pitää kuitenkin pyrkiä antamaan mahdollisuus osallistua vaaliin tai muuten järjestettyyn valintatapahtumaan.

7. Vaalin tai ilman vaalia tehdyn valinnan tuloksesta on ilmoitettava kirjallisesti työnantajalle.

6 § Työntekijöiden edustajan tehtävät

Toimipaikan pääluottamusmies

- toimii toimipaikan työntekijöiden edustajana henkilöstöpolitiikkaan ja työsuhteisiin liittyvissä asioissa sekä tiedonvälittäjänä yrityksen ja edustamiensa työntekijöiden välillä
- edustaa työntekijöitä työehtosopimukseen perustuvassa paikallisessa sopimisessa
- valvoo työehtosopimuksen ja työlainsäädännön noudattamista sekä työrauhaa
- on Rakennusliiton edustaja suhteessa työnantajaan neuvottelujärjestelmän mukaisesti ja pitää yhteyttä liiton ammattiosastoihin ja alueorganisaatioon

Toimipaikan työsuojeluvaltuutettu

- edustaa työntekijöitä työsuojelua koskevassa yhteistoiminnassa toimipaikkaa koskevien asioiden osalta ja toimii tiedonvälittäjänä työsuojeluun liittyvissä asioissa
- tutustuu alkavien työkohteiden työsuojelua liittyviin suunnitelmiin
- seuraa toimipaikan työterveyshuoltoa
- hoitaa työsuojelulainsäädännön edellyttämiä työsuojeluvaltuutetulle kuuluvia tehtäviä

7 § Työntekijöiden edustajien työstä vapautus ja ansionmenetyksen korvaus

1. Työntekijöiden edustajalla on oikeus saada työstä vapautusta edustajatehtävien hoitamiseen tarpeen mukaan. Mikäli olosuhteet eivät anna aihetta muuhun, arvioidaan pysyväisluontoisten toimipaikkojen pääluottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun ajankäyttö seuraavasti:

Pääluottamusmies/luottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu

Toimipaikan/yksikön työntekijäin lukumäärän ollessa:

Työntekijöitä	tuntia/vuosi
5 – 9	52
10 – 14	80
15 – 19	110
20 – 29	150
30 – 39	200
40 – 79	260
80 – 139	340
140 – 199	430
200 – 279	520
280 – 339	630
340 –	sovitaan erikseen

Sopijaosapuolina olevat liitot suosittelevat, että työsuojeluvaltuutettu ja työnantaja yhdessä edistävät yrityksen työturvallisuutta ja työhyvinvointia.

Matkustusaikaa työnantajan kanssa sovittuihin kohteisiin ei lueta perusajankäyttöön. Keskilukumäärä tarkistetaan kalenterivuoden alussa. Mikäli henkilöstön lukumäärä muuttuu merkittävästi vuoden aikana, voidaan tarkistus tehdä esimerkiksi neljännesvuosittain.

Mikäli pääluottamusmies on vapautettu säännöllisesti toistuviksi määräraajoiksi työstään, tulee hänen hoitaa luottamusmiestehtävänsä sinä aikana. Kiireellisten asioiden hoitamista varten tulee työnjohdon kuitenkin antaa pääluottamusmiehelle vapautusta työstä ja lupa poistua työmaalta.

Ansionmenetyksen korvaaminen

Työnantaja korvaa pääluottamusmiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle sen ansion, jonka hän menettää työaikana luottamusmiestehtävien hoitamiseen liittyvissä tehtävissä. Ansionmenetys lasketaan keskituntiansion mukaan. Jos työnantajan kanssa sovittuja tehtäviä suoritetaan säännöllisen työajan ulkopuolella, maksetaan tähän käytetystä ajasta ylityökorvaus, jollei muusta lisäkorvauksesta ole sovittu.

Erilliskorvaukset

Pääluottamusmiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle, joka on Rakennusliitto ry:n jäsen, maksetaan erilliskorvausta sen mukaan, montako työntekijää hän edustaa.

1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta:

Edustettavien työntekijöiden määrä	Korvauksen määrä
10–50 työntekijää	34,94 € / 2 vko
51–100 työntekijää	43,68 € / 2 vko
yli 100 työntekijää	65,47 € / 2 vko

Edellä mainitut korvaukset ovat työssäoloajalta maksettua palkkaa, mutta sitä ei lasketa vuosilomakeskituntiansiota kerryttävään palkkasummaan.

Kun pääluottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun vuosiloman, sairauden tai vastaavan syyn takia varamies hoitaa edustajan tehtäviä vähintään kahden viikon ajan, maksetaan erilliskorvausta tältä ajalta hänelle.

8 § Toimitilat ja tarvikkeet

Työnantaja järjestää pääluottamusmiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle taroituksenmukaisen paikan tehtävien edellyttämien tarvikkeiden säilyt-

tämiseen. Työpaikan koon edellyttäessä erityistä toimitilaa, työnantaja järjestää tarkoituksenmukaisen tilan, jossa voidaan käydä tehtävien hoitamista varten välttämättömät keskustelut. Tehtävien hoitamista varten pääluottamusmiehellä ja työsuojeluvaltuutetulla on oikeus käyttää yrityksen tavanomaisia toimisto- yms. välineitä. Käytännön järjestelyistä sovitaan paikallisesti.

9 § Työmaakäynnit

1. Pysyväisluontoisen toimipaikan pääluottamusmiehellä ja työsuojeluvaltuutetulla on oikeus käydä toimialueensa työkohteissa, milloin se on tehtävien suorittamisen kannalta tarpeellista. Työmaakäynneistä ja niihin liittyvistä pelisäännöistä sovitaan yrityksessä.
2. Työnantaja korvaa pääluottamusmiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle tehtävien hoidosta aiheutuvista matkoista sovittua matkustustapaa käyttäen syntyneet matkakustannusten korvaukset, työehtosopimuksen mukaiset ruoka- ja päivärahat sekä mahdollisen matka-ajan korvauksen.

10 § Oikeus osallistua koulutukseen

1. Pääluottamusmiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle varataan RL:n ja RT:n välisen koulutus sopimuksen mukaisesti tilaisuus osallistua koulutukseen, mikä on omiaan lisäämään heidän pätevyyttään edustajatehtävien hoitamisessa.
2. Usealla toimipaikalla toimivilla yrityksen pääluottamusmiehillä tai työsuojeluvaltuutetuilla on oikeus järjestää koulutus- tai muu yhteinen tilaisuus vähintään kerran vuodessa.

11 § Ammattitaidon kehittäminen

Kokonaan tai pääosin työstä vapautetun pääluottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun tehtävän päättymisen jälkeen tulee yrityksessä selvittää, edellyttääkö työntekijän paluu entiseen tai sitä vastaavaan työhön ammatillista koulutusta.

12 § Palkka ja siirtosuoja

Pääluottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun mahdollisuuksia kehittyä ja edetä ammatissaan ei saa heikentää ko. tehtävän takia. Häntä ei tätä tehtävää hoitaessaan tai sen tähden saa siirtää alemmpipalkkaiseen työhön kuin missä hän oli ao. tehtävään valituksi tullessaan. Häntä ei saa myöskään siirtää vähempiarvoiseen työhön, jos työnantaja voi tarjota hänelle muuta hänen ammattitaitoaan vastaavaa työtä. Jos pääluottamusmieheksi tai työsuojeluvaltuutetuksi valitun henkilön varsinainen työ vaikeuttaa luottamustehtävien hoitamista, on hänelle, ottaen huomioon työpaikan

olosuhteet ja hänen ammattitaitonsa, järjestettävä muuta työtä. Tällainen järjestely ei saa aiheuttaa hänen ansionsa alentumista. Pääluottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun ansiokehityksen tulee vastata yritys- tai toimipaikkakohtaista ansiokehitystä.

Mikäli pääluottamusmiehen työsuhde on edellyttänyt työskentelyä sekä aika- että urakkatyössä, jatkuu hänen työsuhteensa tässä suhteessa ennallaan eikä edellä mainitusta syystä johtuvia ansiovaihteluita katsota palkkauksessa tapahtuviksi huononnuksiksi.

Pääluottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun ansiokehitystä verrataan työhönnottopaikan palkkatilaston saman palkkaryhmän säännöllisen työajan keskituntiansion kehitykseen puolivuositain ja mikäli jälkeenjääneisyyttä havaitaan, on ryhdyttävä paikallisesti palkantarkistus- ja oikaisuimenpiteisiin.

13 § Luottamusmiehen töihin sijoittaminen

Töiden jaossa on noudatettava normaalia jakojärjestystä. Normaali jakojärjestys tarkoittaa sitä, että töiden jaossa otetaan huomioon asentajille asetettavat pätevyysvaatimukset alkavissa töissä ja että työt jaetaan siinä järjestyksessä kuin käynnissä olevat työt päättyvät ja niistä vapautuvat asentajat seuraavia töitä varten. Työt on pätevyysvaatimusten tultua huomioonotetuksi jaettava asentajille siinä järjestyksessä kuin he vapautuvat vanhoista töistä.

Lisäksi jakojärjestykseen vaikuttavat sairauslomat, vuosilomat ja erilaiset kurssit, joille pääluottamusmies osallistuu.

Mikäli pääluottamusmies ohitetaan töiden jaossa, tulee työnantajan esittää asiasta kirjalliset perustelut. Normaalin jakojärjestyksen ohittamista-pauksissa ansionmenetyksen korvaus maksetaan KTA:n mukaan.

14 § Työsuhdeturva

Taloudelliset ja tuotannolliset irtisanomisperusteet

Jos yrityksen työvoimaa irtisanotaan tai lomautetaan taloudellisista tai tuotannollisista syistä, ei pääluottamusmiestä tai työsuojeluvaltuutettua saa irtisanoa tai lomauttaa ellei tuotantoyksikön toimintaa keskeytetä kokonaan. Mikäli pääluottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun kanssa yhteisesti todetaan, ettei hänelle voida tarjota hänen ammatiaan vastaavaa tai hänelle muutoin sopivaa työtä, voidaan tästä säännöstä kuitenkin poiketa.

Varamiehen työsuhdeturva

Mikäli taloudellinen tai tuotannollinen irtisanominen tai lomautus kohdistuu pääluottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun sijaisena ilmoituksen mukaan toimineeseen varamieheen, työnantajalla on velvollisuus selvittää, ettei toimenpide johdu henkilöstön edustajan tehtävien hoitamisesta.

Työntarjoamisvelvollisuus yrityskohtaista varaluottamusmiestä ja varatyösuojeluvaltuutettua lomautettaessa tai irtisanottaessa määräytyy irtisanomisesta ja lomauttamisesta sovittujen määräysten mukaan kuitenkin niin, että tarkastellaan onko heille mahdollisuutta tarjota työtä. Tarkastelusta annetaan kirjallinen selvitys. Tähän menettelyä koskevaan määräykseen noudatetaan työehtosopimuksen 29 §:n määräyksiä

Yksilösuoja

Pääluottamusmiehen työsopimus voidaan työsopimuslain (55/2001) 7 luvun 10 § 2 momentin mukaisesti irtisanoa vain, kun työ kokonaan päättyy eikä voida järjestää muuta työtä, joka vastaa hänen ammattitaitoaan.

Pääluottamusmiehestä tai työsuojeluvaltuutetusta johtuvasta syystä ei häntä saa irtisanoa ilman työsopimuslain 7 luvun 10 §:n 1 momentin edellyttämää niiden työntekijöiden enemmistön suostumusta, joita hän edustaa.

Pääluottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun työsopimusta ei saa purkaa vastoin työsopimuslain 8 luvun 1 § 1 momentin säännöksiä. Työsopimuksen purkaminen sillä perusteella, että hän on rikkonut järjestysmääräyksiä, ei ole mahdollista, ellei hän ole samalla toistuvasti ja olennaisesti sekä varoituksesta huolimatta jättänyt noudattamatta työsopimuslain 8 luvun 1 §:n 1 momentin velvoitteita.

Pääluottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun työsopimuksen purkuperusteita arvioitaessa häntä ei saa asettaa huonompaan asemaan muihin työntekijöihin nähden.

Ehdokassuoja

Edellä olevaa työsuhdeturvaa koskevia määräyksiä on sovellettava myös ehdokaisiin pääluottamusmieheksi ja työsuojeluvaltuutetuksi, mikäli ehdokkuudesta on annettu työnantajalle tai työsuojelusta vastaavalle yhteistoimintaelimelle kirjallinen ilmoitus. Ehdokassuoja alkaa kuitenkin aikaisintaan kolme kuukautta ennen valittavana olevan pääluottamus-

miehen tai työsuojeluvaltuutetun toimikauden alkua ja päättyy muun kuin vaalissa valituksi tulleen osalta vaalituloksen tultua todetuksi.

Jälkisuoja

Työsuhdeturvaa koskevia määräyksiä on sovellettava myös pääluottamusmiehenä tai työsuojeluvaltuutettuna toimineeseen työntekijään kuusi kuukautta hänen ko. tehtävänsä päättymisen jälkeen.

Korvaukset

Jos pääluottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun työsopimus on lakkautettu tämän sopimuksen vastaisesti, työnantajan on suoritettava korvauksena hänelle vähintään 10 ja enintään 30 kuukauden palkka. Korvaus on määrättävä työsopimuslain 12 luvun 2 § 2 momentin (laissa 55/2001) perusteiden mukaan. Korvausta lisävänä tekijänä on otettava huomioon se, että tämän sopimuksen oikeuksia on loukattu. Milloin tuotantoyksikössä tai vastaavassa toimintayksikössä säännöllisesti työskentelevien työntekijöiden ja toimihenkilöiden määrä on 20 tai vähemmän, on edellä mainittu korvaus työsuojeluvaltuutetun osalta vähintään neljän (4) ja enintään kahdenkymmenen neljän (24) kuukauden palkka.

Varamiehet

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan varapääluottamusmieheen ja työsuojeluvaltuutetun varamieheen sinä aikana, kun he tämän sopimuksen edellyttämän ilmoituksen mukaisesti toimivat sijaisina.

15 § Työnantajan tiedottamisveloitteet

Palkkatilasto- ja henkilöstötiedot

Ellei alakohtaisesti tai paikallisesti toisin sovita, on pääluottamusmiehellä oikeus tehtäviensä hoitoa varten saada EK:n neljännesvuositilastoa vastaavat tiedot toimialueensa työntekijöiden ansiotasosta ja rakenteesta välittömästi EK:n palkkatilaston valmistuttua edellyttäen, että yrityksestä kerättävistä palkkatiedoista on alan tilaston ryhmittelyt tehtävissä. Ansiotietoja, jotka koskevat kuutta henkilöä pienempiä työntekijäryhmiä ei anneta.

Jos alalla tai työpaikalla ei ole edellä edellytetyn sisältöistä palkkatilastoa, on pääluottamusmiehelle annettavista palkkatiedoista sovittava erikseen.

Pääluottamusmiehellä ja työsuojeluvaltuutetulla on oikeus kirjallisesti saada tieto toimialueensa työntekijöiden nimistä, palkkaryhmistä tai

vastaavista sekä työsuhteen alkamisajankohdista, ellei paikallisesti toisin sovita. Tiedot annetaan heille aina pyydettyinä. Uusista työntekijöistä edellä mainitut tiedot ja työmaosoite annetaan viikon kuluessa työsuhteen alkamisesta.

Uusien työntekijöiden perehdytyksen yhteydessä työntekijöille on annettava henkilöstön edustajien yhteystiedot (puhelinnumero, sähköposti). YT-lain mukaisessa vuoropuhelussa tulee lisäksi käsitellä se, miten henkilöstön edustajien ja heidän edustamiensa työntekijöiden välinen yhteydenpito käytännössä varmistetaan.

Pääluottamusmiehelle annetaan palkkausjärjestelmästä tiedot yritys- tai toimipaikkakohtaisesti työntekijöiden palkkaryhmiin jakautumisesta, perustuntipalkan ja henkilökohtaisen palkanosan (PTP + HPO) suuruuden palkkaryhmäkohtaisesta jakautumisesta keskimäärin ja mahdollisen pistepohjaisen järjestelmän muodostumisesta.

Pääluottamusmiehellä on oikeus perehtyä toimialueellaan yrityksessä kulloinkin voimassa oleviin työnhinnoittelujärjestelmiin ja eri palkkausmuodoissa käytettävien olosuhdelisien määräytymis- ja laskentasääntöihin.

Tiedot työkannasta ja ulkopuolisesta työvoimasta

Pääluottamusmiehelle, luottamusmiehelle ja työsuojeluvaltuutetulle tulee antaa tiedot toimialueellaan käytetystä työvoimasta aliurakoinnin ja vuokratyövoiman osalta kirjallisesti. Tietojen tulee olla käytettävissä töiden alkaessa.

Työaikakirjanpito

Pääluottamusmiehellä on oikeus perehtyä hätä- ja ylityöstä työaikalain (605/96) mukaisesti laadittuun luetteloon siten kuin siihen työsuojeluvaltuutetulla on lain mukaan oikeus.

Tietojen luottamuksellisuus

Pääluottamusmies saa edellä mainitut tiedot luottamuksellisina tehtäviensä hoitamista varten.

Säädökset

Työnantaja hankkii työsuojeluvaltuutetun ja muiden työsuojelutoimintaelinten käyttöön näille kuuluvien tehtävien hoitamista varten tarpeelliset lait, asetukset ja muut työsuojelumääräykset.

Yritystä koskevat tiedot

Työnantajan tulee esittää henkilöstölle tai sen edustajille:

Yrityksen tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen siihen perustuva selvitys yrityksen taloudellisesta tilasta.

Vähintään kaksi kertaa tilivuoden aikana sellainen yhtenäinen selvitys yrityksen taloudellisesta tilasta, josta käyvät ilmi yrityksen tuotannon, työllisyyden, kannattavuuden ja kustannusrakenteen kehitysnäkyvät.

Vuosittain henkilöstösuunnitelma, joka sisältää arviot henkilöstön määrässä, laadussa ja asemassa odotettavissa olevista muutoksista.

Yiipymättä olennaiset muutokset edellä mainituissa tiedoissa.

Niissä yrityksissä, joissa henkilöstömäärä on säännöllisesti vähintään 20, annetaan yhteistoimintalain § 1 mom. 3 kohdan tarkoittamat yrityksen tilinpäätöstiedot henkilöstön edustajille pyydettyä kirjallisena.

Tilinpäätöstietojen, yrityksen taloudellista tilaa koskevien selvitysten ja henkilöstösuunnitelmien esittämisen yhteydessä on tarkoituksenmukaista tiedottaa myös eri toimintayksikköjen toiminnallisesta tuloksesta, tuotannosta ja kehitysnäkymistä henkilöstölle tai sen edustajalle käyttäen apuna sitä selvittäviä tunnuslukuja.

Yrityksessä henkilöstöasioiden hoidossa noudatettavat yleiset periaatteet tai ohjeet sekä yrityksen toiminta- ja henkilöstöorganisaatio on saatettava työpaikalla henkilöstön tietoon.

Osapuolet suosittelevat, että edellä tarkoitettujen yrityksen taloutta koskevien tietojen yhteydessä selostetaan mahdollisuuksien mukaan myös toimialan yleisiä suhdanne- ja taloudellisia näkymiä.

Salassapitovelvollisuus

Milloin yrityksen työntekijät tai henkilöstön edustajat ovat tämän sopimuksen mukaisesti saaneet työnantajan liike- tai ammattisalaisuuksia koskevia tietoja, saadaan näitä tietoja käsitellä vain niiden työntekijöiden ja henkilöstön edustajien kesken, joita asia koskee, ellei työnantajan ja tiedonsaantiin oikeutettujen kesken muuta sovita. Ilmoittaessaan salassapitovelvollisuudesta työnantajan tulee yksilöidä, mitkä tiedot salassapitovelvollisuus käsittää ja mikä on tietojen salassapitoaika. Ennen kuin työnantaja ilmoittaa kysymyksessä olevan liike- tai ammattisalaisuuden, salassapidon perusteet selvitetään asianomaiselle työntekijälle tai henkilöstön edustajalle.

16 § Pääluottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun vastuu

1. Pääluottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu ovat työsuhteessa työnantajaan samassa asemassa kuin muut työntekijät. Heillä on velvollisuus henkilökohtaisesti noudattaa yleisiä työehtoja, työaikoja, työnjohdon määräyksiä ja muita järjestysmääräyksiä.
2. Pääluottamusmies ja työsuojeluvaltuutettu vastaavat siitä, että työnantajan hänelle antamia tietoja käytetään ainoastaan siihen tarkoitukseen, jota varten ne on annettu.

17 § Oikeudet ja velvollisuudet

Edellä määritellyt oikeudet ja velvollisuudet koskevat pysyväisluonteisten toimipaikkojen pääluottamusmiehiä ja työsuojeluvaltuutettuja, 6 §:n mukaisia tehtävämäärityksiä lukuun ottamatta.

18 § Neuvottelujärjestys

Yrityksessä syntynyt erimielisyys pyritään ratkaisemaan yritystasolla. Mikäli tässä ei onnistuta, asia siirretään tarvittaessa liittojen välisiin neuvotteluihin.

19 § Sopijapuolten vastuu

Työehtosopimuksen osapuolet sitoutuvat omalta ja edustamiensa jäsenten osalta noudattamaan työehtosopimusosapuolten välillä sekä tämän sopimuksen perusteella tehtyjä sopimuksia, noudattamaan työehtosopimuksen mukaista työrauhaa sekä selvittämään erimielisyydet neuvottelujärjestelmän mukaisesti.

20 § Ammatillinen koulutus

Työnantajan antaessa työntekijälle ammatillista koulutusta tai lähettäessä työntekijän hänen ammattiinsa liittyviin koulutustilaisuuksiin, korvataan koulutuksen aiheuttamat suoranaiset kustannukset, korvaus matka-ajasta päivittäisten matkakustannusten korvausten (15.1) mukaisesti ja säännöllisen työajan ansionmenetys keskituntiansion mukaan.

Se, että kysymyksessä on tämän pykälän mukainen koulutus, todetaan ennen koulutustilaisuuteen ilmoittautumista.

Koulutusta annettaessa on koulutukseen halukkaista asentajista valittava työnantajan kannalta tarkoituksenmukaisimmat työntekijät. Koulutusta haluaville työntekijöille varataan vuorollaan mahdollisuus osallistua hänen tehtäviensä kannalta tarkoituksenmukaisimpaan koulutukseen.

Vaikka työajan ulkopuolella tapahtuvasta koulutuksen korvauksesta on sovittu, se ei saa johtaa siihen, että yritykset järjestävät koulutusta yksinomaan työajan ulkopuolella.

Mikäli työntekijä osallistuu työnantajan järjestämään ammattiinsa liittyvään koulutukseen, katsotaan tähän säännöllisenä työaikana käytetty aika työaikaan rinnastettavaksi ajaksi laskettaessa sekä viikoittaista että vuorokautista ylityötä

21 § Yhteinen koulutus

Työpaikan yhteistoimintaa edistävän koulutuksen järjestävät keskusjärjestöt tai niiden jäsenliitot yhteisesti, keskusjärjestöjen tai niiden jäsenliittojen yhteistoimintaelimet tai työnantaja- ja työntekijäpuoli yhteisesti työpaikalla tai muussa paikassa.

Osapuolet toteavat, että yhteinen koulutus yleensä tapahtuu tarkoituksenmukaisimmalla tavalla työpaikkakohtaisesti, jolloin paikalliset olosuhteet tulevat parhaiten huomioonotetuiksi.

Työsuojelun yhteistoiminnan kurssit ovat tässä tarkoitettua yhteistä koulutusta. Kurssille voivat tämän sopimuksen edellytyksin osallistua työsuojelutoimikunnan jäsen, työsuojeluvaltuutettu, varavaltuutettu ja työsuojeluasiamies sekä erikoiskurssille työsuojeluvaltuutettu.

Koulutukseen osallistuvalla suoritetaan korvaus kuten 20 §:ssä on määrätty eli keskituntiansion mukaan. Koulutukseen osallistumisesta sovitetaan paikallisesti koulutuksen luonteesta riippuen kysymykseen tulevasa yhteistyöelimessä tai työnantajan ja luottamusmiehen kesken.

Yhteistä koulutusta koskevia määräyksiä sovelletaan myös osallistumisjärjestelmiä ja paikallista sopimista koskevaan koulutukseen. Koulutukseen osallistumisesta voidaan sopia myös työnantajan ja asianomaisen henkilön kesken. Osapuolet suosittelevat, että niiden ja jäsenliittojen koulutuslaitokset sekä jäsenliitot ryhtyvät yhteistyössä toimenpiteisiin osallistumisjärjestelmiä ja paikallista sopimista koskevan koulutustarjonnan järjestämiseksi. Osapuolten koulutustyöryhmä seuraa em. koulutustarjonnan toteutumista.

22 § Ay-koulutus

SAK:n ja sen jäsenliittojen järjestämille kuukauden tai sitä lyhemmän ajan kestäville kursseille annetaan työntekijöille tilaisuus osallistua työsuhteen katkeamatta, milloin se aiheuttamatta tuntuvaa haittaa tuotannolle tai yrityksen toiminnalle käy päinsä. Edellä mainittua haittaa arvioitaessa kiinnitetään huomiota työpaikan kokoon. Kielteisessä tapauksessa ilmoitetaan pääluottamusmiehelle viimeistään 10 päivää ennen kurssin alkua syy, jonka takia vapaan myöntäminen tuottaisi tuntuvaa haittaa. Tällöin olisi suotavaa yhteisesti pyrkiä selvittämään muu mahdollinen ajankohta, jolloin kurssille osallistumiselle ei olisi estettä.

Ilmoitus aikomuksesta lähteä kurssille on tehtävä mahdollisimman varhain. Milloin kurssi kestää enintään yhden viikon, on ilmoitus annettava vähintään kolme viikkoa ennen kurssin alkua sekä milloin on kysymys pidemmästä kurssista, vähintään kuusi viikkoa ennen.

Ennen kuin henkilö osallistuu edellä tarkoitettuun koulutustilaisuuteen, on osallistumisen aiheuttamista toimenpiteistä sovittava työnantajan kanssa sekä nimenomaisesti etukäteen todettava, onko kyseessä sellainen koulutustilaisuus, josta työnantaja suorittaa työntekijälle korvauksia tämän sopimuksen mukaisesti. Samalla on todettava, mikä on näiden korvausten laajuus.

23 § Korvaukset

Kurssilta, joka järjestetään SAK:n tai sen jäsenliiton koulutuslaitoksissa tai muussa Rakennusliiton organisoimassa koulutustapahtumassa ja jonka koulutustyöryhmä on hyväksynyt, työnantaja on velvollinen maksamaan pääluottamusmiehelle, varapääluottamusmiehelle, työsuojeluvalltuutetulle, -varavalltuutetulle ja työsuojelutoimikunnan jäsenelle heidän tehtäviensä edellyttämän koulutuksen osalta korvauksen ansionmenetyksestä, edellä mainituille pääluottamusmiehille enintään kuukauden ajalta ja työsuojeluvalltuustehtävissä oleville enintään kahden viikon ajalta. Samoin maksetaan korvaus edellä mainituissa koulutuslaitoksissa järjestettyjen luottamusmiestoimintaan liittyvien koulutustilaisuuksien osalta ammattiosaston puheenjohtajalle enintään kuukauden ajalta, mikäli hän työskentelee yrityksessä, jossa on vähintään 100 asianomaisen alan työntekijää ja hänen johtamassaan ammattiosastossa on vähintään 50 jäsentä.

Lisäksi maksetaan edellisessä kappaleessa tarkoitetuista työntekijöistä kultakin sellaiselta kurssipäivältä, jolta ansionmenetyksen korvausta suoritetaan, kurssista sen järjestäjälle aiheutuvien ruokailukustannusten korvaukseksi Rakennusliiton ja Rakennusteollisuuden välillä sovittu ateriakorvaus.

Edellä tässä kohdassa tarkoitettuja korvauksia työnantaja on velvollinen maksamaan samalle henkilölle vain kerran samasta tai sisällöltään vastaavasta koulutustilaisuudesta.

24 § Sosiaaliset edut

Osallistuminen sopimuksessa tarkoitettuun ay-koulutustilaisuuteen ei yhden kuukauden rajaan asti aiheuta vuosiloma-, eläke- tai muiden niihin verrattavien etuuksien vähenemistä.

25 § Ulkopuolisen työvoiman käyttö

Ulkopuolisella työvoimalla tarkoitetaan alihankintaa ja työvoiman vuokrausta.

Alihankinnasta on kyse, kun tarvittavan työn tekee ulkopuolinen yrittäjä ilman, että toisella sopijapuolella on mitään tekemistä itse työsuorituksen kanssa.

Työvoiman vuokrauksesta on kyse, kun työvoimaa vuokraavan liikkeen toimittamat vuokramiehet tekevät työtä toiselle työnantajalle tämän johdon ja valvonnan alaisena.

Ulkopuolisen työvoiman käytön osalta sopijapuolet toteavat, että ulkopuolisen työvoiman käyttöä ei ole syytä estää, silloin kun se yrityksen toiminnan ja hoitamisen kannalta on perusteltua.

Alihankintaa tai työvoiman vuokrausta koskeviin sopimuksiin otetaan ehto, jossa alihankkija tai työvoimaa vuokraava yritys sitoutuu noudattamaan Talotekniikka-alan LVI-toimialan työehtosopimusta sen 1 § tarkoittamissa töissä sekä työ- ja sosiaalilainsäädäntöä. Normaalisti muuta työehtosopimusta noudattava yritys sitoutuu noudattamaan alansa yleistä työehtosopimusta.

Alihankinta tulee pyrkiä järjestämään siten, ettei yrityksen vakinaista työvoimaa jouduta vähentämään. Jos näin kuitenkin joudutaan menettelemään yrityksen tulee sijoittaa ko. työntekijät yrityksen muihin tehtäviin ja ellei se ole mahdollista kehotettava alihankkijaa, jos tämä tarvitsee työvoimaa, ottamaan kyseiset alihankintatyöhön sopivat työntekijät työhönsä entisin palkkaeduin.

Yritysten on rajoitettava vuokratyövoiman käyttö vain työhuippujen taasaamiseen tai muutoin sellaisiin ajallisesti taikka laadullisesti rajoitettuihin tehtäviin, joita työn kiireellisyyden, rajoitetun kestoajan, ammattitaitovaatimusten, erikoisvälineiden tai muiden vastaavien syiden vuoksi ei voida teettää omilla työntekijöillä.

Työvoiman vuokraus on epätervettä, jos eri työvoimaa hankkivien yritysten toimittamat vuokratyöntekijät työskentelevät yritysten normaalissa työssä sen vakinaisten työntekijöiden rinnalla ja saman työnjohdon alaisena pidemmän ajan.

Vuokratyövoimaa käyttävien yritysten tulee pyydettäessä selvittää pääluottamusmiehelle tällaisten työntekijöiden työskentelyyn liittyvät kysymykset.

Yrityksen pääluottamusmiehelle on selvitettävä ulkopuolisen työvoiman käyttöön liittyvät kysymykset siten, kuin tämän sopimuksen 16 §:ssä on mainittu ja kuten yhteistoiminta yrityksissä -lain 9 §:ssä edellytetään.

Työnantajan ja työntekijän väliselle työsopimukselle ei saa antaa sellaista muotoa, jonka mukaan kysymyksessä olisi itsenäisten yritysten keskeinen urakkasopimus silloin, kun kyseessä itse asiassa on työsopimus.

Tilaaajan selvitysvelvollisuus ja vastuu

Mikäli tilaaja on täyttänyt laissa tilaaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006; jäljempänä ”tilaajavastuulaki”) tilaajalle asetetun selvitysvelvollisuuden lain edellyttämällä tavalla, määräytyy tilaajan vastuu tilaajavastuulain mukaisesti. Palkkasaatavan synnyttyä, tilaajan on osoitettava, mitä selvityksiä ali-hankkijalta tai aliurakoitsijalta on hankittu tai millä tilaajanvastuulaissa mainitulla perustellulla syyllä tilaajan ei ole tarvinnut niitä pyytää.

Mikäli tilaaja on laiminlyönyt tilaajavastuulain mukaisen selvitysvelvollisuutensa, vastaa tilaaja siitä, että lvi-työn toteuttamiseen liittyvän aliurakoitsijan tai -hankkijan työntekijän palkka, jonka työntekijä on ansainnut tilaajan työmaalla, tulee maksetuksi.

Tilaaja vastaa niin ikään tilaajavastuulain laiminlyöntitilanteessa siitä, että aliurakoitsijan tai -hankkijan työntekijän tilaajan työmaalla ansaitsema lomakorvaus ja mahdolliset urakan pohjarahat tulevat maksetuiksi.

Tilaaja vastaa vain sellaisista saatavista, joista työntekijä tai luottamusmies ilmoittaa tilaajalle tai tämän edustajalle viimeistään 14. kalenteripäivänä sen jälkeen, kun saatava on erääntynyt maksettavaksi. Ennen maksua tilaajalle on esitettävä saatavan peruste ja määrä selkeästi.

Vuokrattujen työntekijöiden työsuhteissa sovellettavat työehtosopimukseen perustuvat vähimmäisehdot määräytyvät työsopimuslain 2. luvun 9 §:n 1. momentin mukaisesti. Käyttäjyritysten tulee vastata siitä, että vuokratyöntekijän työolot työmailla ovat tasa-arvoiset yrityksen omien työntekijöiden kanssa. Työmaaperehdytys, työmaan turvallisuuskäytäntöjen ohjeistus ja valvonta, työnjohdon toteuttama opastus sekä sosiaalitulojen käyttö ja saatavuus on järjestettävä tasapuolisesti työmaan kaikille työntekijöille.

26 § Voimassaolo

Tämä sopimus tulee voimaan 1.3.2022 ja on voimassa 29.2.2024 asti.

Helsingissä 1. maalikuuta 2022

LVI-TEKNISET URAKOITSIJAT LVI-TU ry RAKENNUSLIITTO ry

PUTKIALA

1 § SUORITUSPALKAT

1. Suora urakka

Urakkasumma (US) saadaan kertomalla normituntien summa (NHS) normituntikertoimella (NHK).

$$US = NHS \times NHK$$

Tähän sopimukseen liittyvä työmaiden putkitöiden normitunti (NH) kerrotaan seuraavalla normituntikertoimella (NHK).

1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta, suoran urakan normituntikerroin on 17,56 €/NH

2. Suora palkkio

Palkkiosumma muodostuu työnantajan ja työryhmän etumiehen yhteisestä sopimuksesta. Sopimus tehdään ennen ko. työn aloittamista. Sovittua palkkiosummaa ei jälkikäteen muuteta, ellei työmääräysten muutosten johdosta työn laajuus muutu.

Pöytäkirjamerkintä:

Liitot suosittelevat, että sovittaessa suoran palkkion sopimuksia (ns. könttäurakoita) sopimusosapuolilla on riittävän pitkä aika perehtyä sopimusasiakirjoihin.

3. Muut palkkiot

Työnantaja ja etumies tai etumiehen puuttuessa työntekijä voivat sopia myös muista palkkiotavoista ja -perusteista.

4. Ulosmaksu- ja takuupalkat

Normiajoitetut putkityöt

Normiajoitettujen putkitöiden suorituspalkkaustyössä on jäljempänä mainittu perustuntipalkka taattu ja se maksetaan ennakkona tilikausittain.

Palkkaryhmässä S ja 1 on ulosmaksu- ja takuupalkka on taulukon mukaan, 2–4 palkkaryhmissä 3 palkkaryhmän mukaan

Perustuntipalkat 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta:

Pr	€/h
S	11,62
1	14,00
2	16,56
3	17,41
4	18,37

Normiajoitettuja urakatöitä koskevat lisämääräykset

Jollei muuta ole sovittu, 2–4 palkkaryhmien osalta maksetaan tilikausittain ulosmaksuna 3 palkkaryhmän palkka + 1,7 €/tunnilta.

Muut työt (huolto- ja korjaustyöt, varastotyöt yms.)

Mikäli muita kuin normiajoitettuja (hinnoiteltuja) töitä tehdään suorituspalkkauksella, käytetään takuupalkkana työntekijän henkilökohtaista kokonaisansiota, jollei muuta ole sovittu.

2 § SUORITUSPALKKAUSTYÖMÄÄRÄYKSET

Putkiala

A. Suorituspalkkaustyötä koskevat yleiset määräykset

1. Suorituspalkkaustavat

- suoraurakka
- suora palkkio
- muut palkkiot

2. Suorituspalkkojen valinta

1.-kohdassa mainittujen palkkaustapojen valinta perustuu työnantajan ja työryhmän etumiehen sopimukseen.

Jollei muusta ole sovittu, suoritetaan normiajoitettu työmääräyksen mukaan vähintään 24 NH:n työ pientalotyömaalla ja 100 NH:n työ muulla rakennustyömaalla suorituspalkkauksella. Ellei em. töiden suorituspalkkaustavasta päästä yksimielisyyteen käytetään a) -kohdan mukaista suoraa urakkapalkkausta. (Pientalotyömaat: Rakennusluokituksen 01, 02 ja 04 pääluekat)

Henkilökohtainen kokonaisansio maksetaan seuraavista töistä

Työnantajan antaman työmääräyksen perusteella suoritettavista muutoksista ja lisätöistä, jotka eivät kuulu urakkasopimukseen ja joita ei voida järjestää suorituspalkkaustyönä suoritettavaksi,

Mikäli normiajoittamatonta työtä ei sovi suorituspalkkaustyönä, suoritetaan se aikatyönä. Tämä määräys ei koske normiajoitettujen töiden yhteydessä olevien yksittäisten osien tai kappaleiden hinnoitteluerimielisyyksiä

Ellei muiden töiden suorituspalkkauksesta päästä yksimielisyyteen, työ suoritetaan työehtosopimuksessa määritellyllä ko. työn mukaisella aikapalkalla

3. Suorituspalkkaustyön perustana ovat sovitun palkkaustavan lisäksi mahdollisesti työtä varten laaditut piirustukset ja työselitykset.
4. Muutostöitä, lisätöitä ja työmääräykseen kuulumattomia töitä saadaan tehdä vain työnantajan määräyksestä.
5. Suorituspalkkauksen sisältö ja työmääräyksen laajuus on ennen työn alkamista kirjattava käyttämällä tätä varten vahvistettuja lomakkeita. Lomake laaditaan kaksin kappalein, ja se on etumiehen ja työnantajan allekirjoitettava.
6. Työnantajalla on, keskusteltuaan asiasta ensin urakkatyökunnan etumiehen kanssa, oikeus tarvittaessa lisätä tai vähentää työvoimaa urakkatyökohteeseen määritelyään ensin työn valmiusasteen. Lomanaikaisesta menettelystä työmaalla keskustellaan ennen etumiehen vuosilomaa.
7. Työntekijä tai työryhmä voidaan määrätä keskeyttämään jo aloitettu suorituspalkkatyö, mikäli suoritettu työ ei vastaa sitä summaa, mikä työstä on maksettu tai jos työntekijä rikkoo työmääräyksiä tahi laiminlyö sen, mikä kuuluu hyvään järjestykseen.
8. Milloin suorituspalkkaustyöryhmä työnantajan määräyksestä joutuu keskeyttämään aloittamansa suorituspalkkaisen työn ja mikäli tällaista työtä ei aloiteta viimeistään 4 kuukauden kuluttua keskeytyksestä, maksetaan mahdollinen ylijäämä kokonaisuudessaan suorituspalkkaustyöryhmälle. Tämän kohdan tarkoittamalla tavalla keskeytynyt työ on tarjottava niiden työntekijöiden jatkettavaksi, jotka sen aloittivat ja nämä ovat velvolliset siihen ryhtymään, ellei uusi suorituspalkkaussopimus tai muu laillinen este heitä siitä estä.

9. Jollei muusta ole sovittu, viimeistään 7 vuorokauden kuluessa suorituspalkkaustyön valmistumisesta on loppulaskenta suoritettava ja mahdollinen ylijäämä maksettava seuraavana palkanmaksupäivänä.

Suorituspalkkaustyö katsotaan valmistuneeksi silloin kun työnantajan edustajan ja etumiehen toimesta on suoritettu nk. itselle luovutus, ja mahdolliset viat ja puutteet on korjattu. Itselle luovutuksessa tarkastetaan, että työt on suoritettu oikein ja suunnitelmien mukaisesti valmiiksi saakka. Mahdolliset puutteet todetaan ja korjataan viipymättä.

Itselle luovutus tehdään viipymättä kun etumies on ilmoittanut työnantajan edustajalle suorituspalkkaustyön valmistumisesta. Mikäli itselle luovutus työnantajan edustajasta johtuvasta syystä siirtyy yli 7 kalenteripäivää etumiehen tekemästä ilmoituksesta, katsotaan suorituspalkkaustyö valmistuneeksi.

Muistutukset palkkio- tai urakkalaskelman suhteen on tehtävä kahden kuukauden kuluessa palkkio- tai urakkavoiton maksamisesta lukien, ellei työntekijä voi todistettavasti osoittaa, ettei hänellä sairauden tai muun laillisen esteen vuoksi ollut mahdollisuutta tehdä muistutustaan määräajassa.

10. Työntekijälle, jonka työsuhde päättyy suorituspalkkatyön ollessa kesken, maksetaan hänelle mahdollisesti tuleva jäljellä oleva suorituspalkkaosuutensa samaan aikaan kuin 8. kohdassa on mainittu, edellyttäen, että hän on jättänyt palkanmaksuun tarvittavat tiedot.

B. Normiajoitettuja urakatöitä koskevat lisämääräykset

1. Urakan välimittaus suoritetaan sovittuna aikana ennen asennuksen piiloon jäämistä tai purkutyöhön ryhtymistä, ellei purkutyötä voida mitata piirustuksista.
2. Jollei muusta ole sovittu, suoritetaan välimittaus sopivien työvaiheiden valmistuttua noin 2–3 kuukauden välein ja työntekijöille maksetaan mitaustuloksesta 90 %. Kunkin työntekijän osuus em. summasta lasketaan 5-kohdan mukaan. Tarkastelujaksoon sisältyy aina laskelma työn alusta mittaushetkeen.

Pöytäkirjamerkintä:

Liitot kehottavat urakan välimitauksissa kiinnittämään huomiota siihen, että mittaustulos on oikeassa suhteessa työn valmiusasteeseen.

3. Mikäli jokin pieni osa työmääräyksen mukaisesta urakasta puuttuu sen kuitenkin estämättä laitoksen käyttöön ottoa ja sen valmistuminen siirtyy yli 30 vrk:lla on urakkaryhmällä oikeus, jos niin haluaa, vaatia urakka katkaistavaksi ja mitattavaksi tehdyn työn osalta ja urakkaylijäämä maksettavaksi kokonaisuudessaan.
4. Sen jälkeen kun työ urakkatyömääräyksen mukaisesti mahdollisine lisä- ja muutostöineen on loppuun suoritettu, on sovittuna aikana työpaikalla suoritettava urakan mittaaminen, elleivät asianomaiset sovi siitä, että työ mitataan piirustusten perusteella.

Suorituspalkkaustyö todetaan valmistuneeksi kohdan 9. (itselle luovutus) määräysten mukaan. Lisätöiden, jotka käynnistyvät alkuperäisen urakan jo valmistuttua, palkkaustavoista sovitaan erikseen työehtosopimuksessa määritellyin keinoin.

Mittauksen tulos on oleva urakkahinnan laskemisen perusteena. Jos toinen osapuoli jää pois sovitusta mittaustoimituksesta, pätee toisen osapuolen mittaustulos. Selvitys urakkalaskentaan liittyvistä laskelmista, tunneista sekä urakkapohjien jaosta annetaan kaikille, jotka ovat urakkakunnassa työskennelleet.

5. Urakkavoiton jakaminen

Jollei muusta ole sovittu, palkkaryhmien 2–4 työntekijä saa suorituspalkkasummasta osan, jonka suuruuden määrää palkkaryhmän 3 mukainen perustuntipalkka kerrottuna hänen työhön käyttämällään tuntimäärällä. Kunkin työntekijän kohdalla vähennetään hänen osuudestaan se summa, mikä on hänelle aiemmin jo ko. suorituspalkkaustyöstä maksettu (ulosmaksetut palkat ja välipohjat).

Jollei muuta ole sovittu, palkkaryhmän 1 työntekijä saa suorituspalkkasummasta osan, jonka suuruuden määrää osuus, joka on 50 % palkkaryhmä 3 perustuntipalkasta. Kunkin työntekijän kohdalla vähennetään hänen osuudestaan se summa, mikä hänelle aiemmin on jo ko. suorituspalkkaustyöstä maksettu (ulosmaksetut palkat ja välipohjat).

Jollei muuta ole sovittu, palkkaryhmän S työntekijät eivät ole jakamassa urakkavoittoa.

a) Normiajoitettujen töiden urakkasopimus on kokonaisuus, eikä tähän työehtosopimukseen sidottu työnantaja saa erottaa eri työvaiheita rakennustyömaalla erilaisiksi urakoiksi seuraavia poikkeuksia lukuun ottamatta:

- työt, jotka suoritetaan muualla kuin rakennustyömaalla,
- työnantajan palveluksessa ei ole kaikkiin työvaiheisiin pystyviä työntekijöitä,

- kun ”putkijohtoalan normiajat rakennustyömaiden putkitöille” -osassa on merkitty *:llä, työ voidaan antaa muun kuin urakkaryhmän suoritettavaksi,
 - erikoislaitteet ja niiden asennukseen liittyvät putkityöt,
 - rakennuksen ulkopuolisten putkien asennukset myös silloin, kun ulkopuolisten putkien asennus edellyttää asennustöitä rakennuksen sisäpuolella,
 - pohjaviemärit enintään pohjalattiatason pintaan asti,
 - vaihteittain suoritettavat urakat,
 - laskutyöt,
 - öljylämmityslaitokset,
 - palonsammutuslaitokset,
 - jäähdytyslaitokset,
 - prosessilaitokset,
 - paineastia-asetuksen (549/73) nojalla määritetyt A-ryhmään kuuluvien putkistojen asennukset,
 - kaukolämpö-, vesilaitosten sekä niihin verrattavien laitojen hallintaan kuuluvien laitteistojen asennukset,
 - eri rakennukset useiden uudisrakennusten muodostamalla rakennustyömaalla.
6. Urakanottajan on suoritettava ottamansa urakkatyö loppuun saakka, ellei hänellä ole pätevää estettä. Milloin työntekijä työnantajan määräyksensä joutuu keskeyttämään aloittamansa sovittuun urakan ja hänet siirretään pois ko. urakkatyömaalta, eikä keskeytyksen aiheuttanutta työtä voida järjestää suorituspalkalla, maksetaan keskeytyksen ajalta, kuitenkin enintään kuudelta työpäivältä, palkka keskituntiansion mukaan.

3 § ETUMIESLISÄ

Mikäli putkityöhön sisältyy ennakoarvion mukaan yli 100 normituntia, on rakennuksella tai yhtenäisellä rakennusryhmällä yksi etumies. Mikäli työryhmään kuuluu etumiehen lisäksi vähintään viisi muuta työntekijää, etumiesten lukumäärä on kaksi. Mikäli putkityöhön sisältyy ennakoarvion mukaan 24–100 normituntia, on siinä yksi etumies.

Putkiasentajalle, joka toimii rakennustyömaalla etumiehenä, maksetaan etumiestuntien suhteessa etumieslisänä 5,3 % suorituspalkkasumman ja maksetun työehtosopimuksen mukaisen takuupalkkasumman erotuksesta. Mikäli työmaalla on kaksi etumiestä, jaetaan em. lisä näiden kesken etumiestuntien suhteessa.

1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta:
Kullekin etumiehelle taataan etumieslisänä työtuntia kohti 0,39 €/h.

Taattu etumieslisä maksetaan ennakkona tilikausittain. Etumieslisää ei vähennetä sovitusta suorituspalkkasummasta.

Tämän pykälän määräyksistä voidaan 4 §:n mukaisesti jäsenyrityksissä paikallisesti sopia toisin.

Etumiehen tehtävät työmaalla

1. Otaa vastaan ja välittää työnjohdolle vastaavan rakennusmestarin antamat tiedotukset.
2. Putkiasennustyön alkaessa ovat asennusliikkeen työnjohto sekä työmaan etumies velvollisia neuvottelemaan rakennustyömaan vastaavan johdon kanssa putkiasennustyöhön liittyvien tarpeellisten pukeutumis-, ruokailu-, työ- ja varastointitilojen sekä purkutavaroiden kokoamispaikan järjestämisestä.
3. Etumiehen tulee valvoa työn alkaessa, että työmaalle saapuneet tarvikkeet toimitetaan asennuskohteitten välittömään läheisyyteen sekä huolehtia, että tarvikkeet varastoidaan niille varattuihin paikkoihin sekä käsitellään huolellisesti.
4. Tarkastaa saapuneet tarvikkeet hänelle luovutetun tavaraluettelon, kuormakirjan tai muiden työhön liittyvien asiakirjojen mukaan, sekä epäselvyyksien sattuessa ilmoittaa viipymättä asennusliikkeeseen tai lähetyspaikkaan.
5. Työn kuluessa tarpeelliseksi havaittujen työkalujen, putkien, osien ja varusteiden, joita tarvikeluettelo laadittaessa ei ole voitu edellyttää tarvittavan, lisätilaus liikkeen varastosta. Etumiehen tulee riittävän ajoissa, mikäli työ suoritetaan liikkeen sijaintipaikkakunnalla vähintään 8 työtuntia ennen ja mikäli työ suoritetaan muulla kotimaan paikkakunnalla vähintään 16 työtuntia ennen, tehdä edellä mainittu tilaus.
6. Valvoa, että ylijäämatarvikkeet toimitetaan asennusliikkeen varastoon ja tehdä ilmoitus kuljetusta varten varastolle. Toimittaa välittömästi rikkoutuneet ja vialliset tarvikkeet pois asennustyömaalta, ettei niitä vahingossa asennettaisi sekä valvoa, että purettavat tarvikkeet kootaan niille varattuun paikkaan.
7. Tarkistaa urakkaryhmään kuuluvien työntekijäin tunti-listat.
8. Huolehtia siitä, että kannakkeiden ja reikien merkitseminen suoritetaan oikein.

9. Huolehtia siitä, että asennustyö suoritetaan annettujen piirustusten mukaan. Hoitaa työnantajan määräämien ylimääräisten töiden suoritus siten, että laskutyölapulle merkitään käytetyt tarvikkeet ja työtunnit oikein sekä palauttaa ko. lomakkeet tilaajan hyväksyminä työnjohdolle.

Erikoisetumies

Tämän kohdan tarkoittamasta erikoisetumiestehtävästä sovitaan kirjallisesti erikseen työmaan alkaessa. Tässä tarkoitetut erikoisetumiestehtävät ovat vaativampia ja laajempia kuin muualla tässä työehtosopimuksessa tarkoitetut etumiestehtävät. Tehtävät ovat myös sellaisia, etteivät ne sisälly normiaikoihin.

Erikoisetumiehen tehtävät voivat olla mm. seuraavia

- osallistuminen tilaajan ja urakoitsijan välisiin työmaakokouksiin yrityksen edustajana tai yhdessä työnjohdon kanssa
- osallistuminen tavanomaista laajemmin sovittavalla tavalla erilaisiin viranomaistarkastuksiin. Näitä voivat olla mm. rakennusvalvontaviranomaisten, kaukolämpölaitoksen tai Tukes:n tarkastukset
- osallistuminen työmaalla tapahtuviin katselmuksiin tai tarkastuksiin suorituspalkkausmääräysten ylittävässä määrin
- osallistuminen työmaalla pidettäviin urakoitsija-, aikataulu-, reikä- ja risteyspalaverihin ja kokouksiin suorituspalkkausmääräysten ylittävässä määrin

Tämän kohdan tarkoittamat erikoisetumiestehtävät edellyttävät erillistä sopimista ja niihin ryhtymisen tulee olla vapaaehtoista. Erikoisetumiehen tehtävistä tehtävässä sopimuksessa tulee mainita ainakin tehtävien pääkohdat ja valtuudet, joilla erikoisetumiehen tehtävään sitoutunut työntekijä toimii. Jollei muusta ole sovittu, maksetaan erikoisetumiehen tehtävien hoidosta työntekijälle henkilökohtaisen keskituntiansion mukainen palkka.

Erikoisetumiehen tehtäviin siirtyminen tai niissä toimiminen voi edellyttää ennakkokoulutusta tai tehtävän jatkuessa täydennyskoulutusta. Yrityksen tulee ottaa nämä koulutustarpeet huomioon.

PUTKIASENNUSALAN URAKKAHINNOITTELU 2022–2024
PUTKIALAN NORMIAJAT RAKENNUSTYÖMAIDEN PUTKITÖILLE

1 § YHTEISET MÄÄRÄYKSET

Mom. 1. URAKKASUMMA SUORASSA URAKKAPALKKAUKSESSA

Tämä kirja koskee mittaukseen perustuvia suoralla urakkapalkalla suoritettavia putkitöitä rakennustyömailla. Kirja määrittelee ne perusteet, joiden mukaan suoritettu työ mitataan ja muutetaan normiajoiksi.

Urakkasumma saadaan kertomalla tämän työehtosopimuksen perusteella määräytyvällä urakatöiden normituntikertoimella normiaikojen summa.

Mom. 2. YLEISET NORMIAIKARAJAT

Kohta 1 Normiaikoihin sisältyvät työt

- a. sisältävät kaikki putkien ja kojeiden sekä niiden varusteiden myös mahdollisten kapillaarijohtojen ja kojeisiin valmiiksi asennettujen putkien asennuksiin ja purkuun tarvittavat työvaiheet työmääräyksen mukaisen työn valmiiksi suorittamista varten suunnitelmien ja Talotekniikka-RYL:n edellyttämällä tavalla.
- b. niiden työn kuluessa tarpeelliseksi havaittujen työkalujen, putkien, osien ja varusteiden, joita tarvikeluetteloa laadittaessa ei ole voitu edellyttää tarvittavan, lisätilaus liikkeen varastosta. Urakkamiehen tulee riittävän ajoissa, mikäli työ suoritetaan liikkeen sijaintipaikkakunnalla, vähintään 8 työtuntia ennen ja mikäli työ suoritetaan muualla kotimaan paikkakunnalla vähintään 16 tuntia ennen, tehdä edellä mainittu tilaus.
- c. lisätöitä ja työmääräykseen kuulumattomia töitä saadaan tehdä vain työnantajan määräyksestä.

SANEERAUS

- d. Purettujen tarvikkeiden kokoaminen jäljempänä kohdassa ”Purkutytöt” mainitulla tavalla.

Kohta 2 Normiaikoihin eivät sisälly seuraavat työt

- a. Tarvikkeiden, veden ja työkalujen haku kauempaa kuin 30 metrin etäisyydeltä siitä kulkuaukosta, josta tarvikkeet kuljetetaan
- b. Jos työntekijän täytyy odottaa tarvikkeita, jotka hän on 1 b-kohdan mukaisesti tilannut tai jos muutoin ilmaantuu esteitä urakkatyön jatkamiselle ja asiasta on hyvissä ajoin ilmoitettu työnantajalle eikä muuta työtä järjestetä, on näin menetetty työaika korvattava odotusajan pal-kan mukaan
- c. Telineiden teko ja purku
- d. Putkien läpimenoja varten tarvittavien reikien teko ja niiden paikkaaminen
- e. Eristystyöt, lukuun ottamatta läpimeno kohtiin tehtäviä hylsyjä
- f. Kaivantojen teko ja täyttö
- g. Merkitsemistyö silloin, kun viranomaisen vaatimat reikäkuvat puuttuvat tai ovat puutteelliset, tai kun asentaja varta vasten lähetetään työmaalle ainoastaan merkitsemistööhön
- h. Maalaustyöt, lukuun ottamatta paikkamaalauksia pohjamaalilla yhteen kertaan
- i. Varsinaiset talonrakennustyöt viemäreiden kannakointiin liittyvät lan- kutukset ja siihen liittyvät työt
- j. Palautusluettelon laatiminen
- k. Työselityksessä vaadittu putkistojen putken osien ja laitteiden pesu puhdistusnesteellä ennen asennustyötä
- l. Säätomittaukset ja -pöytäkirjan teko
- m. Lisätilaus liikkeen varastosta, milloin tarvikeluettelo puuttuu tai on oleellisesti puutteellinen
- n. Sykehuhtelu
- o. Kulkeminen taukotiloihin, jotka sijaitsevat yli 100m kulkuaukosta (Viranomaismääräyksen mukaan taukotilassa on oltava vähintään yksi neliometri rakennustyömaan kunkin työvuoron työntekijää kohden. Taukotila on kalustettava asianmukaisilla pöydillä ja selkänöjällisillä istuimilla siten, että työntekijöillä on esteettömään ruokailuun. Joll- ei taukotilassa ole mahdollisuutta lämpimän aterian saantiin, tila on varustettava laitteilla mukana tuodun ruuan ja juoman säilyttämistä varten. Taukotilassa on tällöin oltava jääkaappi.)

SANEERAUS

- p. Asbestipitoisten eristeiden purku.
- q. Erityistoimenpiteitä edellyttävä palosuojaus sekä palovartiointi silloin, kun työntekijä ei vartiointin ohessa suorita samanaikaisesti muita työtehtäviä.

Mom. 3. YLEISET MÄÄRÄYKSET

Kohta 1 Uudet ja vanhat rakennukset

Normiajat ovat voimassa, kun työ tehdään uudisrakennustyömaalla tai vanhan rakennuksen työmaalla, ellei poikkeusta ole erikseen merkitty sanalla ”Saneeraus”.

Kohta 2 Vaativuus- ja olosuhdelisät

Vaativuuslisät

Hitsattavat HST-putket	+ 10 %	metrinormiaikoihin
Hitsattavat RST-putket	+ 10 %	metrinormiaikoihin
Hitsattavat HST- ja RST-putket suojakaasulla hitsattaessa	+ 20 %	metrinormiaikoihin
Luokkahitsattavat teräsputket	+ 20 %	metrinormiaikoihin
Höyry- ja lauhdevesiputket	+ 10 %	metrinormiaikoihin
Sairaalakaasuputket	+ 10 %	metrinormiaikoihin
Sairaalakaasuputket koteloon asennettuina lisäkorotus	+ 20 %	metrinormiaikoihin
Laboratoriokaasuputket	+ 10 %	metrinormiaikoihin
Hammaslääkärintuolin imu- ja kaasuputket	+ 10 %	metrinormiaikoihin
Sairaaloiden ja laboratorioiden di-ionivapaat, ionivapaat ja tislattun veden putket	+ 10 %	metrinormiaikoihin
Yksinomaan sairaala- ja laboratoriokalusteisiin liittyvät paineilma-, vesijohto- ja viemäriputket	+ 10 %	metrinormiaikoihin
Yksinomaan laitoskeittölaitteisiin liittyvät vesijohto- ja viemäriputket	+ 15 %	metrinormiaikoihin

Olosuhdelisät

Työskentelytila kanavassa jonka leveys on alle 0,6 metriä ja syvyys yli 1,2 metriä	+ 25 %
Vapaan työskentelytilan korkeus 0,9 metriä	+ 50 %
Vapaan työskentelytilan korkeus 1,8 metriä	+ 25 %
Työskentelykorkeus lattiasta tai maasta putkeen yli 5,0 metriä	+ 25 %
Työskentelykorkeus lattiasta tai maasta putkeen yli 8,0 metriä	+ 50 %

Huomautus:

Työskentelykorkeus mitataan putken keskikorkeuteen tai kojeen alapintaan siitä lattian, katon tai maan pinnasta, jolle teline on pystytetty paitsi kuilujen kohdalla siitä tasosta, josta kuiluun voidaan siirtyä.

Kohta 3 Kytkenät

Tähän ryhmään kuuluvat normiajat koskevat sellaisten kojeiden ja putkien kytkenäjä, joita työmääräyksen saanut työryhmän jäsen ei ole asentanut.

Kytkenä viemärillä

Putken ulkohalkaisija DU	Kytkenä NH/kpl
- 75	0,15
- 110	0,25
- 160	0,35
- 200	0,45
201 -	0,50

Kylpyhuone-elementtien kytkenä + 50 %.

Valmiiksi eristettyjen pystyhormistojen kytkenä toisiinsa + 50 %

SANEERAUS

Kytkenä haaraan tekoa varten viemäriin, jos vanha viemäri joudutaan haaraan tekoa varten katkaisemaan ja uudelleen asentamaan.

Katkaistavan putken ulkohalkaisija Du	Kytkenä muoviviemäriin NH/haara	Kytkenä valurautaviemäriin NH/haara
- 75	0,50	0,80
- 110	0,80	1,40
- 160	1,10	2,40
- 200	1,40	3,90
200 -	1,90	

Kytkenä muilla putkilla

Putken ulkohalkaisija DU	Kytkenä NH/kpl
- 22,0	0,15
- 35,0	0,25
- 63,0	0,35
- 88,9	0,55
- 114,3	0,70
- 139,7	0,85
139,8 -	1,00

Kylpyhuone-elementtien kytkenä + 50 %.

Valmiiksi eristettyjen pystyhormistojen kytkenä toisiinsa + 50 %

SANEERAUS

Kytkeä haaran tekoa varten muuhun putkeen, jos vanha putki joudutaan haaran tekoa varten katkaisemaan ja uudelleen asentamaan.

Katkaistavan putken ulkohalkaisija DU	Kytkeä NH/kpl
- 22,0	0,50
- 35,0	0,70
- 63,0	0,90
- 88,9	1,10
- 114,3	1,30
- 139,7	1,50
139,8 -	1,70

Kohta 4 *Purkutyöt

Tähän ryhmään kuuluvat viallisten tarvikkeiden sekä suunnitelmien muutosten mahdollisesti aiheuttamat jo asennettujen putkistojen ja kojeiden purkutyöt.

PURKUTYÖLISÄT (lisät lasketaan tavallisen työn normiajasta)

UUDET ASENNUKSET (tarvikkeita ei käytetä uudelleen):

- Kaikki rakennustyypit lisä 10 % (tarvikkeiden uudelleenkäyttöä ei tarvitse huomioida).
- Kaikki rakennustyypit lisä 20 % (kaikki tarvikkeet voidaan käyttää uudelleen).

SANEERAUKSESSA VANHOJEN ASENNUSTEN PURKUTYÖT:

- Kaikki rakennustyypit lisä 15–45 % (samalla työmaalla voi prosentti vaihdella purkutyön mukaan, mikäli purkutyöllä ei ole urakatyön edellytyksiä niin se suoritetaan aikatyönä. Menettely sovi- taan ennen työn aloitusta).

Työryhmän asennusvirheistä johtuvat purkutyöt kuuluvat normiaikoihin ilman lisäaikaa.

Kohta 5 Sarjatyöt

Jos putkiston osia voidaan tehdä sarjatyönä ilman asennuskohteessa suoritettavaa eri mittaista, tällaisten putkiston osien normiajat ovat:

Sarjatyön normiaika on tavallisen työn normiajasta 75 %

Huomautus:

Sprinkleriputkistojen haarajohtojen kohdalla sarjatyön normiajat laskeaan sprinklerisuuttimien normiajoista. Muissa sarjatoissa putkiston osat tulee voida tehdä mallikappaletta (jikiä) käyttäen tai mitoitettujen työpiirustusten mukaan.

Kohta 6 Esivalmistelut

Jos putkiston osia toimitetaan esivalmistettuina, tällaisten putkiston osien normiajat ovat:

Esivalmisteen asennustyön normiaika on tavallisen työn normiajasta 50 %

Huomautus:

Esivalmisteeaksi ei katsota täysimittaisten putkikankien asennuksia, ellei niihin ole tehty taipuuksia, haaroituksia tai muita esivalmistelutöitä.

Esivalmistelut haaroitetut putkiston osat tulee voida asentaa käyttämällä asennuksen yhteydessä sovitustaivuuksia ja sovituskatkaisuja.

Esivalmistetut haaroittamattomat putkiston osat tulee voida asentaa käyttämällä asennuksen yhteydessä sovitustaivuuksia.

Sprinkleriputkistojen haarajohtojen kohdalla esivalmisteen normiajat lasketaan sprinklerisuuttimien normiajoista.

Mikäli esivalmistetta ei voida asentaa siten kuin edellä on mainittu, määrätty kyseisen putkiston osan normiaika 1 § mom. 3 kohta 5 mukaan.

Kohta 7 Muut työt ja haittatekijät

Haittatekijä sekä sellaiset työt, jotka eivät välittömästi liity asennus- tai purkutyöhön, mutta kuuluvat silti välillisesti sovitun työn suorittamiseen, korvataan seuraavalla normiaikasummaan suoritettavalla lisällä:

Taulukosta valitsemasi rakennustyyppin kohdalta löydät ko. tyyppin mukaisen haittalisän.

Taulukosta valitsemasi rakennustyyppin kohdalta löydät saneerauslisän rakennuksen käytön mukaisesti. Saneerauslisän osalta prosentti voi vaihdella samassa kohteessa käytön mukaisesti.

RAKENNUSTYYPPI	HAITTALISÄ	SANEERAUSLISÄ		
	Haittalisä %	Rakennus poistettu käytöstä %	Rakennus käytössä, työalue ei %	Työalue käytössä %
Asuinrakennukset (kerros, rivi- ja pientalot, vapaa-ajan asunnot, asuntolat ja vastaavat)	7	7	13	18
Palvelutalot, majoitusrakennukset, hotellit ja vastaavat	7	8	13	18
Varistorakennukset, parkkihallit, teollisuushallit, myymälä hallit, pysäköintitalot ja vastaavat	16	6	7	13
Sairaalat, hoitolaitokset ja vastaavat	16	13	20	23
Lasten päiväkodit, monitoimitalot, opetusrakennukset ja vastaavat	16	7	13	21
Liikerakennukset, myymälät, toimistorakennukset ja vastaavat	16	7	13	22
Muut rakennukset	16	7	13	22
Sellaisissa tapauksissa, joissa työ on verrattavissa uudisttyöhön	Rak.tyyppin mukaan	0	0	0
Suojelukohde	Rak.tyyppin mukaan	Suojelukohdeissa saneeraustalukkolisiin lisätään 5 %-yksikköä		

Haittalisä normaalitaloissa 7 % ja erikoistaloissa 16 %.

Kohta 8 Normiaikalisen valinta

A. Normaalitalojen normiaikalisiä sovelletaan seuraavissa rakennuksissa:

- 0 Asuinrakennukset
- 12 Majoitusliikerakennukset
- 13 Muut majoitusrakennukset
- 79 (Muut) varistorakennukset
- 911 Moottoriajoneuvosuojat
- 931 Asuinrakennusten saunarakennukset
- 941 Asuinrakennusten talousrakennukset

Kaikissa rakennuksen ulkopuolella tehtävissä asennuksissa.

Huomautus:

Rakennuksen tyypit määräytyvät talonrakennustilaston rakennusten käyttötarkoitukseluokituksen mukaan. Viranomaiset suorittavat luokitukset Väestörekisterikeskuksen ylläpitämän rakennus- ja huoneistorekisterin päivitystietojen antamisen yhteydessä. Epäselvissä tapauksissa työnantajan on pyynnöstä annettava selvitys luokituksista.

B. Erikoistalojen normiaikalisiä sovelletaan muissa kuin A-kohdassa mainituissa rakennuksissa.

Mom. 4. MITTAUS

Kohta 1 Putkien mittaus

Putkijohdot mitataan putken keskiviivan pituutena putkistovarusteineen. Putkistovarusteet, kuten venttiilit ja putkenosat, mitataan putkijohdon liitoskohdasta liitoskohtaan suoraviivaisesti koko rakennepituudeltaan. Kojeita ei oteta huomioon mittauksessa, ellei jäljempänä toisin määrätä.

Normiaikojen yhteydessä mainitut putkisuuruudet tarkoittavat nimellismittaa (DN), teoreettista ulkopuolista halkaisijaa (Du) tai teoreettista sisäpuolista halkaisijaa (Ds.) Putkiasennusta tai purkutyötä koskevat normiajat tarkoittavat metriä kohti kuluva normiaikaa.

Kohta 2 Kojeden mittaus

Kojeden normiaikoihin sisältyvät kojeiden asennusten tai purkutöiden lisäksi kojeiden putkikytkennät sekä venttiilien, hanojen ja varustimien asennukset tai purkutyöt riippumatta siitä, asennetaanko ne suoraan kojeisiin tai niihin liittyviin johtoihin tai puretaanko ne niistä (sekoittajien asennus tai purkutyö ei kuulu kojeiden normiaikoihin).

Niiden kojeiden, jotka on normiajoitettu painonsa perusteella, painoon otetaan mukaan kojeeseen valmiiksi asennetut normiajoitetut varusteet ja tällöin käytetään yhteispainoa kokonaisnormiajan määrittelyssä.

2 § PUTKIASENNUS

”Hallityömaat”

Rakennuksen käyttötarkoitukseluokituksen koodien 111 myymälärakennukset, 691 teollisuushallit, 79 muut varistorakennukset ja 91 liikenteen rakennukset osalta alennetaan kolmen (3) tai useamman rinnakkaisten vaakatasoon asennettujen johtojen osalta 2 §:n mom. 1–3 ja 10 mukaisia normiaikoja 5–30 %. Prosentti sovitaan työmaalla työnantajan ja etumiehen kesken. Jos em. prosentin suuruudesta ei päästä yksimielisyyteen, se on 5 %.

Mom. 1. METALLIPUTKET JA HITSATTAVAT TERÄSPUTKSET

Tähän ryhmään kuuluvat kaikki metalliputket ja hitsattavat teräsputket lukuun ottamatta putkia, jotka on normiajoitettu muissa 2 §:n momenteissa.

Sarake	1	2	3
Ulkohalkaisija Du	Hitsattavat NH/m	Kierrelitöksiin NH/m	Puristamalla NH/m
- 22	0,40	0,40	0,30
- 35	0,50	0,45	0,34
- 54	0,55	0,50	0,38
- 63	0,60	0,55	0,41
- 76,1	0,65	0,60	0,45
- 88,9	0,70	0,65	0,49
- 114,3	0,80	0,70	0,53
- 139,7	0,90	0,80	
- 168,3	1,10	0,90	
- 219,1	1,30	1,10	
- 273,0	2,00	1,80	
- 323,9	2,10	2,00	

Kattila, lämmönjako-, pumppu- ja ilmastointikonehuoneissa edellä mainittuja normiaikoja korotetaan 35 %:la. Victaulic liitostyyppin osalta vähennys – 5 % sarakkeen 2 normiajoista.

Mom. 2. KUPARIPUTKET JA KOMPOSIITTIPUTKET

Tähän ryhmään kuuluvat kaikki kupariputket lukuun ottamatta putkia, jotka on normiajoitettu muissa 2 §:n momenteissa.

Sarake	1	2	3
Ulkohalkaisija Du	Kupariputket Sisälle NH/m	Kupariputket puristamalla Sisälle NH/m	Komposiittiputket Sisälle NH/m
- 22	0,38	0,30	0,30
- 35	0,43	0,34	0,35
- 54	0,50	0,40	0,40
- 64	0,55	0,44	0,44
- 76,1	0,60	0,48	0,48
- 88,9	0,65	0,52	0,52
- 114,3	0,70	0,56	0,56
- 139,7	0,80	0,64	0,64
- 168,3	0,90	0,72	0,72

Du -22 asennus sisälle pinta-asennus 0,40 NH / m. Kattila, lämmönjako-, pumppu- ja ilmastointikonehuoneissa edellä mainittuja normiaikoja korotetaan 30 %:la.

Mom. 3. TAIPUISAT PUTKET (KIEPPEINÄ TOIMITETUT)

Muoviset putket (myös suojaputkessa toimitettuna)	6–28 mm
– Piiloon jäävän asennus	0,12 NH/m
– Näkyviin jäävän asennus	0,30 NH/m
– Kannakoituna tai aco-seinään asennettuina	0,18 NH/m
– Valmiiksi eristettynä holviin asennettuna	0,22 NH/m

Kupariputket ja ohutseinäiset teräsputket	6-28-mm
– Piiloon jäävä asennus	0,12 NH/m
– Piiloon jäävät kannakoituna	0,28 NH/m
– Näkyviin jäävä asennus	0,30 NH/m

Jakokaappien ja jakolaatikoiden kokoaminen, sekä jakotukkien tekeminen. Ei koske messinkisiä tai vastaavia valmiita jakotukkeja.

– Putkilukumäärä enintään 12	1,5 NH/ kpl
– Putkilukumäärä 13–30	2,5 NH/ kpl
– Putkilukumäärä yli 30	4,0 NH/ kpl

Jakokaappi tai jakolaatikko	0,30 NH/kpl
Suojaputket	0,10 NH/m

Mom. 4. VALURAUTAISET VIEMÄRIPUTKET JA PAINEMUHVI-PUTKET

Sarake	1	2
Nimellisuuruus DN	Sisälle NH/m	Ulos NH/m
- 70	0,40	0,17
- 100	0,45	0,20
- 150	0,60	0,22
- 200	0,80	0,30

Asennettaessa valurautaviemäreitä holvin alapuolelle siten, että viemäreiden kannakointi kiinnitetään holvin alaosaan, edellä mainittuja normiaikoja korotetaan 30 %:la.

Lukituspanta	0,15 NH/kpl
--------------	-------------

Viemäriin kytkentäjohdon lävistäessä holvin, käytetään em. asennuksissa korotusprosentin lisäksi seuraavia lisänormiaikoja:

Kytkentäjohdolta:

DN 70–100	0,8 NH/kpl
-----------	------------

Mom. 5. ERISTYSELEMENTIT JA SISÄPUTKET

Eristyskaivot

T-kaivo tai T-liitoskappale taipuisaan elementtiin		X-kaivo		Välikaivo	
-2 putkea	4,50 NH	-2 putkea	6,25 NH	-3 putkea	3,00 NH
3 putkea	6,45 NH	3 putkea	9,68 NH	4 putkea	5,40 NH
4 putkea	8,40 NH	4 putkea	12,60 NH	5 putkea	7,80 NH
5- putkea	10,35 NH	5- putkea	15,53 NH		

Putkella tarkoitetaan seuraavaa: kaivoon tulee 1 kpl LV-putki, joka haaroitetaan esim. X-kaivossa neljään suuntaan. Hinnoittelu koskee -54 putki putkien asennusta.

Valmiiksi eristetyt taipuisat putket (1 putki/elementti)

Sarake	1	2
Putken Du	Sisälle NH/m	Ulos NH/m
- 22	0,12	0,10
- 35	0,15	0,13
- 54	0,18	0,16

Valmiiksi eristetyt taipuisat putket (2 putkea/elementti)

Sarake	1	2
Putkien Du	Sisälle NH/m	Ulos NH/m
- 22	0,22	0,18
- 35	0,27	0,23
- 54	0,32	0,29

(normiaika määräytyy isoimman virtausputken Du:n mukaan)

Valmiiksi eristetyt jäykät putket (1 putki/elementti)

Sarake	1	2
Putken Du	Sisälle NH/m	Ulos NH/m
- 22	0,18	0,12
- 35	0,23	0,15
- 54	0,27	0,18
- 63	0,30	0,20
- 76,1	0,35	0,23
- 88,9	0,39	0,26
- 114,3	0,45	0,30
- 139,7	0,53	0,35
- 168,3	0,60	0,40
- 219,1	0,68	0,45
- 273,0	0,75	0,50

Valmiiksi eristetyt jäykät putket (2 putkea/elementti)

Sarake	1	2
Putkien Du	Sisälle NH/m	Ulos NH/m
- 22	0,32	0,22
- 35	0,41	0,27
- 54	0,49	0,32
- 63	0,54	0,36
- 76,1	0,63	0,41
- 88,9	0,70	0,47

***Avattavien elementtien asennus (AS-elementit tai vast.)**

Asennus 1,60 NH/m

Vaaka-asennuksen osalta normiaikaa korotetaan 25 %

Putkien asennus elementtiin 2 §:n taulukoiden mukaisista normiajoista – 3 %, silloin kun urakkakunnan jäsen on asentanut elementin.

Putkien asennus elementtiin 2 § taulukoiden mukaan, silloin kun elementin on asentanut muu kuin urakkakuntaan kuuluva asentaja.

Mom. 6. HST- JA RST-VIEMÄRIT MUHVILIITOKSIN SEKÄ MUOVISET VIEMÄRITLIITOSTAVASTA RIIPPUMATTA, PAINEMUHVIPUTKET JA *PÖLYNIMURIPUTKISTOT

Sarake	1	2
Ulkohalkaisija Du	Sisälle NH/m	Ulos NH/m
- 75	0,25	0,15
- 110	0,28	0,17
- 160	0,30	0,19
- 200	0,33	0,21
- 250	0,39	0,23
- 315	0,44	0,25
- 400	0,50	0,30
- 500	0,61	0,36
- 630	0,72	0,39

Muovinen tarkastusputki (normiajat 2 § mom. 6. sarake 2).

*Muovinen tarkastuskaivo 1,0 NH/kaivo.

Muoviviemärin palomansetti 0,15 NH/kpl.

HST- ja RST-viemärit muhviliitoksin; lisä + 10 %.

Db- viemäri + 18 % metrinormiaikoihin.

Muoviset viemärit hitsausliitoksin sisäasennuksessa; lisä + 30 %.

Mikäli työmääräyksen mukaiseen työhön sisältyy ainoastaan pohja- viemärien asennus; lisä rakennuksen sisäpuolisten pohjaviemärien asennuksessa + 15 %.

Asennettaessa Hst- ja Rst- tai muoviviemäreitä holvin alapuolelle siten, että viemäreiden kannakointi kiinnitetään holvin alaosaan, edellä mainittuja normiaikoja korotetaan 25 %:lla.

Asennettaessa Hst- ja Rst- tai muoviviemäreitä holvin betonivaluun kiinnitettynä, edellä mainittuja normiaikoja korotetaan 25 %:la.

Asennettaessa Hst- ja Rst- tai muoviviemäreitä alapohjan alle maahan tai ilmaan siten, että viemäreiden kannakointi kiinnitetään alapohjan ala- tai yläpuolelle, edellä mainittuja normiaikoja korotetaan 35 %:lla.

HST- RST ja muoviset viemärit lukituspanta 0,10 NH/kpl

Lattiakaivo 0,25Nh

Lattiakaivo valumisaltain (kiinteä) 0,60NH

Lattiakaivo valumisaltain (irrationaalinen) 0,75NH

Viemärin pohjakulma koko -110 = 1,5NH (malli Uponor desibel pohjakulma tai vastaava).

Mom. 7. *MUOVIPUTKET EI VIEMÄRIKÄYTTÖÖN EIKÄ PÖLYNIMURIKÄYTTÖÖN

Sarake	1	2
Putken Du	Sisälle NH/m	Ulos NH/m
- 20	0,30	0,08
- 32	0,35	0,10
- 50	0,40	0,12
- 75	0,45	0,13
- 110	0,55	0,17
- 125	0,60	0,20
- 140	0,70	0,23
- 160	0,80	0,27
- 180	0,90	0,29
- 200	1,00	0,30
- 225	1,05	0,31
- 250	1,10	0,32
- 280	1,20	0,34
- 315	1,30	0,37
- 355	1,40	0,41
- 400	1,50	0,45
- 450	1,65	0,50
- 500	1,80	0,55
- 560	2,05	0,65
- 630	2,35	0,70

Pöytäkirjamerkintä:

Näitä putkia ovat esim. PEL, PEH ja liimaliitosputkistot

Kattila, lämmönjako-, pumppu- ja ilmastointikonehuoneissa edellä mainittuja normiaikoja korotetaan 35 %:lla.

Mom. 8. RAUTARAKENNETYÖT

Putkistoja varten tehtävien rakenteiden ja kojeiden kannakkeiden teko ja asennus sekä valmiiden savupiippujen ja savuhormien asennus.

*Teko ja asennus	0,10 NH/kg
*Valmiina toimitetun asennus	0,02 NH/kg

Kiinto- ja ohjauspisteet

Teko ja asennus muualle kuin nousulinjoihin

Putken ulkohalkaisija Du	Putkelta NH
- 35	0,80
- 36 - 60,2	1,00
60,3 -	1,20
114,4 -	1,40

Teko ja asennus nousulinjoihin

Putken ulkohalkaisija Du	Putkelta NH
- 35	0,20
- 36 - 60,2	0,40
60,3 -	0,60
114,4 -	0,70

Palo-osastoinnista johtuva, suunnitelma-asiakirjoissa esitetty kannakointi 0,1 NH/putki.

3 § KOJEIDEN ASENNUS

Mom. 1. *LÄMMINVESI- JA HÖYRYKATTILAT, LÄMMINILMA-KEHITTIMET SEKÄ LAUHDUTTIMIT

Paino kg	NH/kpl
- 150	3,00
- 200	3,50
- 250	4,00
- 300	4,50
- 400	5,00
- 500	6,00
- 700	7,00
- 1 000	8,00
- 1 500	9,00
- 2 000	10,00
- 3 000	11,00
- 4 000	12,00
- 5 000	13,00
- 6 500	14,00
- 8 000	15,00
- 10 000	16,00
- 18 000	20,00
- 20 000	21,00
- 25 000	22,00

Huomautus:

Muista 3 §:n kohdista poiketen edellä mainitut normiajat koskevat kokonaisina toimitettujen kattiloiden ja lämmintilakehittimien asennuksissa.

Erillisenä toimitettujen höyrykattilan ja höyrykuvun liittäminen yhteen sisältyy kuitenkin normiaikoihin, samoin kuin 1 §:n mom. 4 kohta 2:n mukaiset työt.

Mom. 2. LÄMMÖNSIIRTIMET JA VALMIIT LÄMMÖNJAKO- KESKUKSET

Lämmönsiirtimet

Paino kg	NH/kpl
- 100	3,50
- 150	4,00
- 200	4,50
- 250	5,00
- 300	5,50
- 400	6,00
- 500	7,00
- 700	8,00
- 1 000	9,00
- 1 500	10,00

Valmiit lämmönjakokeskukset

Paino kg	NH/kpl
- 100	4,50
- 150	5,00
- 200	5,50
- 250	6,00
- 300	6,50
- 400	7,00
- 500	8,00
- 700	9,00
- 1 000	10,00
- 1 500	11,00
- 2 000	12,00
- 3 000	13,00

Mom. 3. PAISUNTA-ASTIAT

Paino kg	NH/kpl
- 35	0,90
- 50	1,00
- 70	1,50
- 100	2,00
- 150	2,50
- 200	3,00
- 250	3,50
- 300	4,00
- 400	4,50
- 500	5,00
- 700	6,00
- 1 000	7,00

Mom. 4. LÄMMITYSPATTERIT, KIERTOILMAKOJEET JA LATTIALÄMMITYS

Paino kg	1 NH/kpl	2 NH/kpl	3 NH/kpl
- 15	0,90	1,10	0,15
- 35	1,00	1,20	0,25
- 60	1,50	1,70	0,75
- 100	2,00	2,20	1,25
- 150	2,50	2,70	1,75
- 200	3,00	3,20	2,25

1. Yhteen virtauspiiriin kytkettävät
2. Useampaan kuin yhteen virtauspiiriin kytkettävät
3. Tyhjennys, irrotus, uudelleen kiinnitys ja täyttö

*Normiajat lattialämmityspotkistoille

Kiinnitys ja asennus raudoitukseen, kiinnikkeellä lämmöneristykseen, asennuslevyyn, lämmönjohtolamelliin tai kiinnityskiskoon

Putken Du	Asuinrakennukset	Muut rakennukset
- 17	0,038	0,035
- 20	0,040	0,038
Yli 20	0,075	0,060

Muovisen asennuslevyn, metallisen lämmönjohtolamellin tai kiinnityskiskon asennus normiaikoja korotetaan + 30 %.

Pienten yksittäisten kokonaisjärjestelmään kuulumattomien kosteiden ti-
lojen lattialämmitysten asennusten normiaika 0,12 NH/m 40 metriin asti.
40 metriä ylittäviltä osin normiajat taulukon mukaan.

Mom. 5. *PANEELIT (SÄTEILIJÄT) JA PALKIT

Paneelit (säteilijät)

Pituus mm	NH/kpl
- 1500	1,16
- 2000	1,48
- 2500	1,71
- 3000	1,94
- 3500	2,17
- 4000	2,48
- 4500	2,79
- 5000	3,02
- 5500	3,25
- 6000	3,48

Palkit

Paino kg	NH/kpl
- 15	0,90
- 35	1,00
- 60	1,50
- 100	2,00
- 150	2,50
- 200	3,00

Talotekniikkapalkit

Pituus mm	NH/kpl
- 1500	1,29
- 2000	1,64
- 2500	1,90
- 3000	2,16
- 3500	2,41
- 4000	2,76
- 4500	3,10
- 5000	3,36

Talotekniikkapalkin pituus = palkin pituus + suoja Pellin pituus

Palkkien ja paneelien asennuksen normiaikoja korotetaan + 15 %, mikäli
käytössä ei ole kanavanostinta tai muuta vastaavaa apulaitetta.

6-tieventtiili kannakoituna

1,0 NH/kpl

Mom. 6. PUMPUT, *KOMPRESSORIT JA *KESKUSPÖLYNIMURILAITTEET

Paino kg	NH/kpl
- 35	1,20
- 50	1,50
- 70	2,00
- 100	2,50
- 150	3,00
- 200	3,50
- 250	4,00
- 300	4,50
- 400	5,00
- 500	6,00
- 700	7,00
- 1 000	8,00

Mom. 7. SÄÄTÖJÄRJESTELMÄT (SEKOITUSRYHMÄT)

Tässä mainittuihin säätöjärjestelmien normiaikoihin sisältyvät kaikki tarvittavat säätöjärjestelmään kuuluvat asennukset lukuun ottamatta:

- putkien asennuksia (normiajat: 2 §)
- pumppujen asennuksia (normiajat 3 § mom. 6)
- kojeiden kytkentöjä (normiajat: 1 § mom. 3 kohta 3)

Säätöjärjestelmät, joihin kuuluu sekä moottorikäyttöinen säätöventtiili että pumppu, kuuluvat tässä mainittuihin normiaikoihin.

Säätöjärjestelmän normiaika riippuu säätöjärjestelmään kuuluvan suurimman putken koosta.

Putken DU	Järjestelmän NH/kpl
- 22	2
23 - 54	11
55 - 114,3	15
114,4 -	19
219,1 -	22

Valmiina toimitettujen säätöjärjestelmien asennusten normiaika määräytyy 3 §:n mom. 2-kohdan ”lämmönsiirtimet” mukaan.

Säätöjärjestelmät, joihin kuuluu 3-tieventtiili, kuuluvat seuraaviin normiaikoihin. Säätöjärjestelmän normiaika riippuu 3-tieventtiiliin liittyvän suurimman putken koosta.

Putken DU	Järjestelmän NH/kpl
23 - 54	4
55 - 114,3	5
114,4 -	6
219,1 -	8

Magneettiventtiili ohituksineen 1 NH/kpl

Paineentasausventtiili ohituksineen 1 NH/kpl

**Mom. 8. *LAUHDEVESISÄILIÖT, LÄMMINVESISÄILIÖT, LÄMMIN-
VESIVARAAJAT, LÄMMINVESIKOJEET, SUURTEHO-
VARAAJAT, KYLMÄVESISÄILIÖT, VEDEN SUODATTIMET,
PAINESÄILIÖT**

Paino kg	NH/kpl
- 35	0,90
- 50	1,00
- 70	1,50
- 100	2,00
- 150	2,50
- 200	3,00
- 250	3,50
- 300	4,00
- 400	4,50
- 500	5,00
- 700	6,00
- 1 000	7,00
- 1 500	8,00
- 2 000	9,00
- 3 000	10,00

KALUSTEET

Mikäli LVI-suunnitelmien mukaisesti sekoittajien kytkentäjohdot (LV, KV, BIDE, PKH) joudutaan kannakoimaan, maksetaan niistä taulukon mukainen normiaika/metri.

Mikäli LVI-suunnitelmien mukaisesti pesuallaiden, kaatoallaiden, astianpesupöytien ym. poistoputket joudutaan kannakoimaan, maksetaan niistä taulukon mukainen normiaika/metri.

Mom. 9. KAATOALTAAT

Kaatoaltaat	1,00 NH/kpl
Tasapohja-altaat	1,00 NH/kpl
Pöytään upotettavat laboratorioaltaat	0,60 NH/kpl

Mom. 10. ASTIANPESUPÖYDÄT

Vesilukon asennus ja kytkentä	0,60 NH/kpl
Astianpesukoneen täyttö – ja poistoletkun asennus ja kytkentä	0,60 NH/kpl

Mom. 11. PESUALTAAT

Pesuallas	1,00 NH/kpl
Pöytään upotettava pesuallas	0,60 NH/kpl
*Sarjapesuallas 4:llä altaalla	1,50 NH/kpl
*Sarjapesuallas 6:lla altaalla	2,00 NH/kpl
*Ryhmäpesuallas 8:lla sekoittajalla	1,70 NH/kpl
Invapesuallas laatikolla varustettu malli	1,50 NH/kpl
Piilopesualltaan seinäasennusteline	2,00 NH/kpl

Mom. 12. WC-LAITTEET JA KAATOKULHOT

WC	1,00 NH/kpl
Kaatokulho	1,10 NH/kpl
Inva WC, lattia tai muin käsituin varustettu	1,50 NH/kpl
Piilo WC:n seinäasennusteline	2,50 NH/kpl

Mom. 13. KYLPYAMMEET JA SUIHKUALTAAT

Kylpyamme	1,10 NH/kpl
*Suihkuallas	0,70 NH/kpl
*Suihkukaappi	1,30 NH/kpl

Mom. 14. PESUISTUIMET

Pesuistuin	0,70 NH/kpl
------------	-------------

Mom. 15. VIRTSALOT

Seinävirtsallo	0,70 NH/kpl
Pylväsvirtsallo	1,00 NH/kpl
Virtsalokourut	1,10 NH/kpl

Mom. 16. JUOMA-ALTAAT

Juoma-allas	0,60 NH/kpl
-------------	-------------

Mom. 17. PESUKONEHANAT

Pesukonehana	0,20 NH/kpl
Pesukoneen poistokulma	0,10 NH/kpl

Mom. 18. SEKOITTAJAT

Sekoittaja (allas)	0,60 NH/kpl
Sekoittaja (seinä)	0,70 NH/kpl
Sekoittaja suihkuineen (allas tai seinä)	0,90 NH/kpl
Sekoittaja suihkuineen tai suihkutankoineen	1,30 NH/kpl
Elektronisten sekoittajien ohjausyksikkö pinta-asennusmalli	0,50 NH/kpl

**Mom. 19. VESIMITTARIT, ENERGIAMITTARIT, VUODON-
ILMAISIMET, VESI JA PALOPOSTIT SEKÄ VARUSTEET**

Huoneistokohtainen vesimittari	0,50 NH/kpl
Huoneistokohtainen vesimittari jälkiasennuksena	0,80 NH/kpl
*Pikapalopostikela	0,90 NH/kpl
*Palopostikaappi	1,30 NH/kpl
Seinävesiposti	0,60 NH/kpl
Letkuhyllä	0,40 NH/kpl
Vuodonilmaisimien asennus:	
Muovinen jälkiasennusmalli	0,10 NH/kpl
Muut muoviset	0,20 NH/kpl
Kupariset	0,30 NH/kpl
Energiamääramittareiden asennus -114,3	1,0 NH/kpl

Mom. 20. ”ALCUTERM” TAI VASTAAVA

Lämpöelementti	0,90 NH/kpl
Lämpöelementti läpivirtauksella	1,10 NH/kpl
Lämpöelementti suihkusetillä	2,00 NH/kpl

**Mom. 21. SAIRAALAKAASURASIOIDEN ULOSOTTOPISTEET
JA PIKASULKULAATIKKO**

Sairaalakaasurasioiden ulosottopisteet	1,00 NH/kpl
Hälytys- ja sulkuventtiilikotelo	1,50 NH/kpl

**Mom. 22. *EROTUS- JA VENTTIILIKAIVOT, PUMPPAAMOT
KAIVOINEEN, SAKOKAIVOT JA LOKASÄILIÖT**

Paino kg	NH/kpl
- 35	0,60
- 50	0,80
- 70	1,00
- 100	1,50
- 150	2,00
- 200	2,50
- 250	3,00
- 300	3,50
- 400	4,00
- 500	5,00
- 700	6,00

Mom. 23. ÖLJYLÄMMITYSLAITTEET

Öljypolttimot

Paino kg	NH/kpl
- 35	1,20
- 50	1,50
- 70	2,00
- 100	2,50
- 150	3,00
- 200	3,50
- 250	4,00
- 300	4,50
- 400	5,00
- 500	6,00

*Öljysäiliöt

Paino kg	NH/kpl
- 35	0,60
- 50	0,80
- 70	1,00
- 100	1,50
- 150	2,00
- 200	2,50
- 250	3,00
- 300	3,50
- 400	4,00
- 500	5,00
- 700	6,00
- 1 000	7,00

ÖLJYLÄMMITYS JA PUMPPAUSASEMAT

Normiajat 3 mom. 2-kohdan ”valmiit lämmönjakokeskukset” mukaan.

PUTKIERISTYSALA, Liite 4

1 § SUORITUSPALKAT

Ulosmaksu- ja takuupalkat

Normiajoitetut putkieristysalan urakkatyöt

Normiajoitettujen putkieristysalan urakkatöissä on jäljempänä mainittu perustuntipalkka taattu ja se maksetaan ennakkona tilikausittain.

Palkkaryhmässä S ja 1 on ulosmaksu- ja takuupalkka on taulukon mukaan, 2–4 palkkaryhmissä 3 palkkaryhmän mukaan

Perustuntipalkat 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta:

Pr	€/h
S	11,62
1	14,00
2	16,56
3	17,41
4	18,37

Muut työt (huolto- ja korjaustyöt, varastotyöt yms.)

Mikäli muita kuin normiajoitettuja (hinnoiteltuja) töitä tehdään suorituspalkkauksella, käytetään takuupalkkana työntekijän henkilökohtaista kokonaisansiota, jollei muuta ole sovittu.

Putkieristysalan urakkayksikön rahakerroin

1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta, urakkayksikön rahakerroin on 3,89 €/yks.

PUTKIERISTYSALA

Urakkatyömääräykset

1. Työ suoritetaan joko urakka- tai tuntipalkalla. Kaikki hinnoitellut työt suoritetaan etupäässä urakkatyönä, lukuun ottamatta jäljempänä olevia poikkeuksia. Aikatyön käyttämiseen hinnoitelluissa töissä tulee olla perusteltu syy. Sellaisista töistä, joista sopimukseen liittyvissä hinnoiteluissa ei ole mainintaa, saavat työnantaja ja -tekijät keskenään sopia, mutta on urakkahinnan oltava sellainen, että se antaa hinnoiteltujen urakoiden kanssa yhdenmukaisen tason.

Tässä kohdassa jäljempänä mainitut työt suoritetaan aikatyönä ja niistä maksetaan henkilökohtainen kokonaisansio. Työnantaja ja työntekijä voivat kuitenkin sopia jonkin jäljempänä mainitun työn suorittamisesta urakkapalkkausta käyttäen.

- Rakennustyömaalla suoritettavat hinnoittelemattomat työt, joita ei ole sovittu tehtäväksi urakkatyönä.
 - Tehtäessä laskutöitä aikatyönä.
 - Mikäli muita kuin em. kohdissa mainittuja putkieristystöitä sovitaan suoritettavaksi aikapalkalla.
2. Urakkatyössä on 6. kohdan mukaan laskettu takuupalkka taattu ja se maksetaan ulos tilikausittain.
 3. Jos työnantaja ja työntekijä toteavat urakan kestävän yli kaksi kuukautta, suoritetaan välimittaus neljän viikon väliajoin. Välimittauksen perusteella maksetaan 3/4 saadusta urakkavoitosta seuraavan palkanmaksun yhteydessä, ellei urakkaennakosta toisin sovita.
 4. Jollei muusta ole sovittu, valmistunut urakka on pyrittävä mittaamaan välittömästi urakan valmistuttua ja viimeistään viiden työpäivän kuluttua siitä. Urakkavoitto maksetaan samassa palkanmaksussa, jossa työntekijälle maksetaan palkka mittausajalta. Mittaus sisältyy urakkaan, ellei työntekijää ole ennen mittausta siirretty toiselle työmaalle.

Muistutukset palkkio- tai urakkalaskelman suhteen on tehtävä kahden kuukauden kuluessa palkkio- tai urakkavoiton maksamisesta lukien, ellei työntekijä voi todistettavasti osoittaa, ettei hänellä sairauden tai muun laillisen esteen vuoksi ollut mahdollisuutta tehdä muistutustaan määräajassa.

5. Mikäli työ joudutaan keskeyttämään vähintään 4 viikoksi ja se on vähäiseltä osin kesken (esim. seinänvierihelat, vesimittariliitos) mitataan työ. Työnantajan ja -tekijän tulee tällöin sopia keskenään jäljellä olevan työn vaatima aika, jota vastaavan palkan ja urakkavoiton työnantaja pi-

dättää, kunnes työ on tehty kokonaan valmiiksi, jolloin urakka lasketaan uudelleen ja urakkasumma jaetaan lopullisesti urakkaan osallistuneiden kesken. Urakan loppuuntekijän tulee ensisijaisesti olla työntekijä, joka on osallistunut urakan pääosan tekemiseen.

PUTKIERISTYSALAN URAKKAHINNOITTELU

I LVI-alan lämpöeristystyöt

II Yleiset määräykset

1. Kattila-, lämpö-, lämmönjako-, pumppuhuoneissa sekä ilmastointikeskuksissa korotetaan pistearvoja 25 %:lla.

Pöytäkirjamerkintä:

Em. korotukset koskevat myös erillisten IV-kojeiden yhteydessä olevia pump-puryhmiä.

2. Saneerattavissa rakennuksissa suoritettavissa urakatöissä korotetaan pistearvoja alla olevan taulukon mukaisesti lukuun ottamatta kohdan I Y 1, 6 ja 8 kohtien tiloja.

Asuinrakennukset	Korotus
Asukkaat ja/tai asukkaan huonekalut asunnossa	26 %
Asunto tyhjennetty	20 %

Muut rakennukset	Korotus
Rakennus käytössä	23 %
Rakennus poistettu käytöstä	17 %

Edellä tässä kohdassa mainitut korotukset eivät koske tapauksia, joissa rakennus ulkoseiniä ja vähäisiä kantavia rakenteita lukuun ottamatta rakennetaan uudestaan.

3. Urakkahinnaston pistearvoihin sisältyy korvaus enintään kolmen (3) metrin asennuskorkeudella telineen pystytasosta mitaten olevan työkohteen vaatiman, koottavan telineen pystytyksistä ja siirrosta tai pyörätelineiden siirrosta, asennuskorkeuden ollessa enintään noin viisi (5) metriä. Edellä mainittujen telineiden tulee olla kevytrakenteisia.
4. a) Eristettäessä putkia tai laitteita, joiden alin pinta lattia- tai vastaavasta tasosta on neljä (4) metriä, korotetaan urakkahintoja 5 %. Korkeuden kasvaessa tästä maksetaan kultakin täydeltä kahdelta (2) metriltä 5 %:n korotus urakkahintoihin.

- b) Käytettäessä ajettavia henkilönostimia kuuden (6) metrin korkeudessa, korotetaan urakkahintoja 5 %. Korkeuden kasvaessa tästä maksetaan kultakin täydeltä kahdelta (2) metriltä 5 % korotus urakkahintoihin.
5. Urakkahinnoittelu edellyttää, että tarvikkeet on varastoitu työmaalla rakennuksen sisälle tai rakennuksen ulkopuolelle enintään 30 metrin päähän rakennuksen perusmuurista mitattuna. Mikäli tavarat on varastoitu 30 metrin rajan ulkopuolelle rakennuksen perusmuurista mitattuna, pistearvoja korotetaan 5 %.
 6. Eristettäessä kellaritiloissa tai kanavissa, joissa vapaan työskentelytilan korkeus on alle 1,8 m tai kanavassa, jonka leveys on alle 0,6 m ja syvyys yli 1,2 m, korotetaan pistearvoja 25 %:lla.
 7. Valmiiden ulkokanavaelementtien kaivojen ja pakettitalojen alla olevien liitäntöjen eristyksestä korotetaan yksikköarvoja 50 %:lla.
 8. Tehtäessä eristystöitä kuiluissa siten, että eristäminen on mahdollista suorittaa ainoastaan eristäjän ollessa itsekin kuilun hoitotasolla, korotetaan pistearvoja 25 %:lla.
 9. Puhtausluokkaa P1 vaativammissa tiloissa tehtävien töiden hinnoittelu-perusteista sovitaan paikallisesti. Mikäli sopimukseen ei päästä, tehdään eristystyöt em. tiloissa aikatyönä.
 10. Mikäli eristystyö tilaajan vaatimuksesta edellyttää, että eristeiden leikkaus tehdään muissa tiloissa tai tavaran varastointiin kuuluu erityisiä vaatimuksia, näiden vaikutuksesta yksikköarvoihin sovitaan paikallisesti. Mikäli sopimukseen ei päästä, näistä aiheutuva haitta korvataan aikatyönä.
 11. Työnantaja on velvollinen hankkimaan kaikki tarvittavat työvälineet ja valaistuksen työntekijälle. Jos työntekijä käyttää omia työkalujaan, työnantaja on velvollinen suorittamaan niistä silloin työkalukorvausta seuraavasti:
1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta:
1,89 €/päivä
 12. Edellytyksenä työkalukorvauksen saamiselle ensimmäisen työvuoden jälkeen on, että putkieristäjällä on seuraavat työkalut:
 - linjapihdit
 - villapuukko
 - puukko kumille
 - sakset 1 kpl
 - metrimitta (tallmeter)
 - otsalamppu
 - liimakannu ja suti
 - naskali
 - villasakset
 - peltisakset
 - popniitti pihdit

Työnantaja hankkii kustannuksellaan otsalamppuun paristot.

Mineraalivillakouruilla tehdyt eristystyöt

I A 1 Valmiiksi päällystettyjen kourujen kiinnitys langalla ja teippaamalla

Putken ulko Ø mm	Mineraalivillakourujen paksuus, mm			
	50	60	80	100
0 - 36	0,34	0,35	0,38	0,41
37 - 54	0,35	0,37	0,42	0,44
55 - 76	0,40	0,41	0,45	0,48
77 - 114	0,44	0,46	0,49	0,54
115 - 146	0,47	0,49	0,54	0,57
147 - 178	0,52	0,53	0,58	0,62
179 - 220	0,58	0,59	0,66	0,69
245	0,60	0,64	0,68	0,74
273	0,65	0,68	0,74	0,78
324	0,73	0,77	0,80	0,87
365	0,79	0,81	0,89	0,95
406	0,85	0,89	0,96	1,03
508	0,93	0,99	1,04	1,12

Näkyviin jäävistä käyristä ja T-kappaleista maksetaan (piiloon jäävistä ei makseta) 0,5 metrin hinta putkikoon ja eristysvahvuuden mukaan.

Eristettäessä päällystämättömillä mineraalivillakouruilla taulukon yksikköarvoja korotetaan + 20 %.

Teippaus 0,15 yks./eristetty metri, mikäli kourun oma lieveteippi puuttuu. Kulmien ja t-haarojen teippaus sisältyy hintaan.

Tätä hinnastoa sovelletaan uudisasuinrakennuksissa 10 % korotettuna, lukuun ottamatta tapausta, jossa sovelletaan IY 1:n tai IY 2:n korotuksia.

Eristettäessä muhullisia tai pannallisia viemäreitä taulukon yksikköarvoja korotetaan +50 %, kyseiseen työtapaan ei sovelleta IY 1:n tai IY 2:n mukaisia korotuksia.

Päätyjen teippaus tilaajan vaatimuksesta ei sisälly yksikköarvoihin.

I A 2 Mineraalikourut, päällystettynä ohuella (enintään 0,7 mm) muovilevyllä, julkiset- ja teollisuusrakennukset

Putken ulko Ø mm	Mineraalivillakourujen paksuus, mm						
	20	30	40	50	60	80	100
0 - 36	0,53	0,53	0,53	0,53	0,61	0,74	0,86
37 - 54	0,54	0,54	0,54	0,62	0,74	0,80	0,92
55 - 76	0,58	0,58	0,65	0,76	0,76	0,87	1,05
77 - 114	0,62	0,72	0,80	0,84	0,88	1,02	1,18
115 - 146	0,70	0,81	0,87	0,95	1,02	1,13	1,21
147 - 178	0,88	0,92	0,99	1,05	1,13	1,22	1,39
179 - 220	1,09	1,12	1,18	1,21	1,23	1,50	1,58
245		1,20	1,24	1,24	1,42	1,58	1,77
273		1,29	1,43	1,43	1,53	1,77	1,80
324		1,56	1,62	1,62	1,80	1,96	2,01
365		1,67	1,82	1,82	1,97	2,04	2,21
406		1,86	1,99	1,99	2,04	2,22	2,42
508		2,18	2,31	2,31	2,35	2,44	2,60

Tätä hinnastoa sovelletaan uudisasuinrakennuksissa 10 %:lla korotettuna, lukuun ottamatta tapauksia, joissa sovelletaan I Y 1:n tai I Y 2:n mukaisia korotuksia.

Käyristä ja ohituksen leikkauksesta maksetaan 0,5 metrin hinta putkiin ja eristysvahvuuden mukaan.

Leikatut ja upotetut t-haarat 0,75 metrin hinta. Päätehelan kiinnitys 0,25 yks./kpl.

Erillinen eristyksen saumaus teippaamalla 0,20 yks./eristetty metri. Edellä mainittu hinta sisältää kannakereikien kittaukset. Mikäli kannakereikien kittaukset suoritetaan työnantajan määräyksestä eri yhteydessä kuin teippaukset, kittaukset ovat hinnoittelematonta työtä.

Eristettäessä muhvollisia tai pannallisia viemäreitä taulukon yksikköarvoja korotetaan + 25 %, kyseiseen työtapaan ei sovelleta I Y 1:n tai I Y 2:n mukaisia korotuksia.

I B Mineraalivillamatoilla tehdyt eristystyöt

I BY Yleiset määräykset

Käytettäessä mattoja, joihin on verkko valmiiksi kiinnitetty, maksetaan työstä kuten maksettaisiin kiinnitettäessä matto ja verkko erikseen.

I B 2 Mineraalivillaverkkomatton kiinnitys Bb/Bc, kuutiopaino 100 kg/m³ saakka

Kanavan ulkohalkaisija D	Mattoeristysten valmis paksuus mm				
	40	50	60	80	100
mm					
100	0.78	0.80	0.83	0.87	0.93
125	0.84	0.86	0.87	0.94	1.05
160	0.87	0.89	0.91	1.02	1.15
200	0.92	0.96	1.02	1.15	1.25
250	1.03	1.08	1.15	1.27	1.42
315	1.22	1.27	1.36	1.53	1.66
400	1.53	1.58	1.69	1.85	2.00
500	1.64	1.70	1.84	1.97	2.20
630	2.02	2.08	2.24	2.38	2.63
800	2.52	2.58	2.77	2.90	3.18
1000	3.11	3.18	3.40	3.53	3.83
1250	3.81	3.89	4.16	4.26	4.63

- Kulmista ja T-haaroista maksetaan 1 metrin lisähinta
- Kartioista maksetaan 0,5 metrin lisähinta
- Määrämitta verkkomatot -10 %
- Päällystämätön verkkomatto +20 %
- Eristettäessä ullakoilla, joissa vapaan työskentelytilan korkeus on alle 1,8 m, pistearvoja korotetaan 25 %:lla

I B 3 Ilmastointialumiinifoliomaton kiinnitys Ba/Be

Kanavan ulkohalkaisija D	Mattoeristyksen valmis paksuus mm				
	20	30	50	80	100
mm					
100	0.74	0.77	0.79	0.97	1.03
125	0.76	0.79	0.81	0.99	1.05
160	0.78	0.81	0.83	1.01	1.07
200	0.88	0.91	0.97	1.15	1.25
250	0.98	1.01	1.06	1.23	1.42
315	1.14	1.18	1.24	1.45	1.58
400	1.44	1.48	1.54	1.78	1.92
500	1.57	1.62	1.72	1.98	2.06
630	1.76	1.81	1.95	2.24	2.33
800	1.99	2.05	2.19	2.52	2.62
1000	2.62	2.70	2.89	3.32	3.46
1250	3.23	3.33	3.57	4.11	4.28

- Kulmista ja T -haaroista maksetaan 1 metrin lisähinta
- Kartioista maksetaan 0,5 metrin lisähinta
- Eristettäessä ullakoilla, joissa vapaan työskentelytilan korkeus on alle 1,8 m, pistearvoja korotetaan 25 %:lla

I C a Eri pintakäsittelystä maksettavat yksiköt

Käsittävän eristeen ulko-Ø	Sarake 1 Ohut (enintään 0,7 mm muovilevy)	Sarake 2 Ohut (enintään 0,7 mm muovilevy)
133	0,33	0,36
160	0,39	0,43
170	0,42	0,46
202	0,49	0,54
214	0,52	0,57
223	0,55	0,61
230	0,56	0,62
238	0,58	0,64
248	0,61	0,67
256	0,63	0,69
270	0,66	0,73
285	0,70	0,77
305	0,75	0,83
320	0,78	0,86
350	0,86	0,95
375	0,92	1,01
400	0,98	1,08
425	1,04	1,14
475	1,16	1,28
526	1,29	1,42
575	1,41	1,55
625	1,53	1,68

- Käyristä ja ohituksista 0,5 jm
- Leikatut ja upotetut t-haarat 0,75 jm
- Sarake 2 pinnoitettaessa talotekniikka RYL:n tarkoittamia Ef-eristyksiä

ID ERILLISHINTOJA

ID a Laippaventtiilin eristys:

Venttiiliin lasketaan kuuluvan 3 helaa ja maksetaan venttiilistä heloineen:

NS	50 - 80	1,52 yks./kpl
NS	100	1,64 yks./kpl
NS	125	1,85 yks./kpl
NS	150 - 200	2,11 yks./kpl

Mikäli eristäjä suorittaa rakenteen läpäisykohdan (välipohja, -seinä tms.) eristämisen erillisenä tai muun putken eristämisessä käytetystä aineesta poikkeavalla aineella, maksetaan tästä työstä seuraavasti:

– valmis kouru sidottuna 0,30 yks./kpl

Valmiin kylpyhuone-elementin kytkennän eristäminen:

– 0,3 yksikköä/kourulla eristettävä putki tai

– 0,5 yksikköä/paloeristettävä putki.

Hinnoittelu edellyttää, että eristettävä putki on korkeintaan 120 cm/putki.

II Jäähdytyseristystyöt

IIY Yleiset määräykset

1. Eristettäessä solukumilla talotekniikka RYL tunnuksella Ef.
2. Mikäli kannakkeiden, muhvien sekä varusteiden kittaukset suoritetaan työnantajan määräyksestä eri yhteydessä, kittaukset ovat hinnoittelema-tonta työtä.
3. Kuiluissa tehtävistä töistä on kyse silloin, kun eristäminen on mahdollis-ta suorittaa ainoastaan eristäjän ollessa itsekin hoitotasolla.

IIA1 Solukumieristys suljetuissa kuiluissa ja konehuoneissa letkusta tai levystä liimattuna

Putken ulko Ø mm	Solukumieristysten paksuus, mm					
	6	10	13	19	25	32
0 - 36	0,42	0,42	0,42	0,55	0,55	0,55
37 - 54	0,42	0,42	0,42	0,55	0,55	0,59
55 - 76	0,42	0,42	0,44	0,56	0,59	0,66
77 - 114	0,51	0,54	0,57	0,69	0,75	0,82
115 - 146	0,69	0,72	0,75	0,87	0,93	1,00
147 - 178	0,80	0,83	0,86	1,00	1,06	1,13
179 - 220	1,02	1,05	1,08	1,24	1,30	1,37
245	1,18	1,21	1,24	1,41	1,47	1,54
273	1,31	1,34	1,37	1,55	1,61	1,68
324	1,55	1,58	1,61	1,81	1,87	1,94
365	1,69	1,72	1,75	1,97	2,03	2,10
406	1,92	1,95	1,98	2,22	2,28	2,35
508	2,39	2,42	2,45	2,73	2,79	2,86

Putken solumuovieristys liimattuna: Taulukon yksikköhinnat korotettuna 20 %:lla.

Mikäli eristys tehdään Styrox-kourulla, käytetään siihen taulukon II A 1 yksikköhintoja.

Suurempien putkien sekä säiliöiden eristyshinta määräytyy seuraavasti:

	mm	yks./m ²
Eristysvahvuus	6 - 15	1,61
Eristysvahvuus	15 - 32	1,87

II A 1 -taulukon solueristystä koskevat lisähinnoittelut

Kulma, mikäli se tehdään taivuttaen ilman leikkauksia, 0,75 jm. Kulma, mikäli se tehdään letkua tai levyä leikkaamalla, 2 jm.

Haara, sisältää tarpeelliset leikkaukset 0,5 jm haaraputken mukaan. Mikäli 3. -kohdassa haaraputken koko on yli 70 mm, kokonaishinta 1,20 yks.

Mikäli 3. -kohdassa haaraputken koko on yli 115 mm, lisähinta 3. -kohdan lisäksi 0,80 yks.

Supistuskartion teko levystä leikkaamalla 0,60 yks.

Putkipäätyjen eristys

	mm	yks.
halkaisija	0 - 100	0,30
halkaisija	101 - 250	0,45
halkaisija	yli 250	0,60

II A 2 Solukumieristys suljettujen kuilujen ja konehuoneiden ulkopuolella

Putken ulko Ø mm	Eristyspaksuus mm	yks./m
0 - 89	6, 9, 13	0,65
0 - 89	19	0,85

Putken solumuovieristys liimattuna: Taulukon yksikköhinnat korotettuna 20 %:lla.

Mikäli eristys tehdään Styrox-kourulla, käytetään siihen taulukon II A 1 yksikköhintoja.

Hinnoittelu sisältää:

- Kulmat (leikattu / taivutettu)
- T-haarat
- Kannakkeiden eristys pannalla
- Supistukset
- Muhvit ja kittaukset
- Putkipäädty

Putken ulkohalkaisija 90 mm ja suuremmissa putkissa noudatetaan taulukon II A 1 hintoja.

II B

II A 1- ja II A 2 -taulukoiden solueristystä koskevat lisähinnoittelut

Kuperien säiliöpäätyjen eristys; lisähinnat m²-hintojen lisäksi:

- 8.1 Säiliön päädyn levitys 1,0 yks.
- 8.2 Pumpun eristys 0 - 100 mm 4 yks./kpl
Pumpun eristys 101 - 200 mm 6 yks./kpl
Pumpun eristys 201 - 300 mm 8 yks./kpl
KytKentälaipat sisältyvät pumpun hintaan

Kannakkeiden eristys

Kannakkeen kohdalla eristys liimataan kiinni putkipidikkeeseen, tämä sisältyy metrihintaan.

- 9.2 Kannakkeen heilurin eristäminen 150 mm:n pituuteen asti 0,15 yks.
- 9.3 Eristeen leikkaus tai kovertaminen sekä kannakekohtaan liimattavat erilliset erityssuikaleet, yhteensä 0,15 yks.
- 9.4 Luistikannake 2,0 yks.
- 9.5 Sankakannake 1,6 yks./kpl
- 9.6 Sprinkler-liitin (esim. Victaulic) 1,2 yks./kpl
- 9.7 Muhvi 0,40 yks./kpl

Laippojen ja venttiilien eristys

Putken koko mm	Venttiili yks.	Venttiili laipalla yks.	Laippa yks.
0 - 60	1,65	2,90	1,6
61 - 100	2,05	3,60	2,0
101 - 150	2,50	4,40	2,4
151 - 200	2,80	4,90	2,8
201 - 300	3,30	5,80	3,2

Solukumieristystä koskevat hinnoittelut edellyttävät:

1. että kontaktiliimaus suoritetaan putkea varten kaikissa ympäriiliitoksissa ja saumoissa sekä lisäksi suuremmissa putkissa tarpeelliset kohdeliimaukset
2. että eristys suoritetaan letkulla putkikoon ollessa korkeintaan 115 mm
3. että eristäjä suorittaa tarvittaessa kourun halkaisun
4. että työssä noudatetaan työturvallisuutta koskevia määräyksiä.

Miesluukun eristys Ø mm

- 0 - 300 mm 4 yks.
- 301 - 500 mm 5 yks.

1 § Suorituspalkat

1. Suora urakka

Urakkasumma (US) saadaan kertomalla normituntien summa (NHS) normituntikertoimella (NHK).

$$US = NHS \times NHK$$

Tähän sopimukseen liittyvä työmaiden IV-töiden normitunti (NH) kerrotaan seuraavalla normituntikertoimella (NHK).

1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta, suoran urakan normituntikerroin on 17,56 €/NH

2. Suora palkkio

Palkkiosumma muodostuu työnantajan ja työryhmän etumiehen yhteisestä sopimuksesta. Sopimus tehdään ennen ko. työn aloittamista. Sovittua palkkiosummaa ei jälkikäteen muuteta, ellei työmääräysten muutosten johdosta työn laajuus muutu.

Pöytäkirjamerkintä:

Liitot suosittelevat, että sovittaessa suoran palkkion sopimuksia (ns. könttäura-koita) sopimusosapuolilla on riittävän pitkä aika perehtyä sopimusasiakirjoihin.

3. Muut palkkiot

Työnantaja ja etumies tai etumiehen puuttuessa työntekijä voivat sopia myöskin muista palkkiotavoista ja -perusteista.

4. Ulosmaksu- ja takuupalkka

Normiajoitetut IV-työt

Normiajoitettujen IV-töiden suorituspalkkaustyössä on jäljempänä mainittu perustuntipalkka taattu ja se maksetaan ennakkona tilikausittain,

Palkkaryhmissä S ja 1 on ulosmaksu- ja takuupalkka taulukon mukaan, 2–4 palkkaryhmissä 3 palkkaryhmän mukaan.

Perustuntipalkat 1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta:

Pr	€/h
S	11,62
1	14,00
2	16,56
3	17,41
4	18,37

IV-ala

Normiajoitettuja urakatöitä koskevat lisämääräykset

Jollei muuta ole sovittu, 2–4 palkkaryhmien osalta maksetaan tilikausittain ulosmaksuna 3 palkkaryhmän perustuntipalkka + 1,7 €/ tunnilta.

Muut työt (huolto – ja korjaustyöt, varastotyöt yms.)

Mikäli muita kuin normiajoitettuja (hinnoiteltuja) töitä tehdään suorituspalkkauksella, käytetään takuupalkkana työntekijän henkilökohtaista kokonaisansiota, jollei muuta ole sovittu.

2 § Suorituspalkkaustyömääräykset

IV-ala

A. Suorituspalkkaustyötä koskevat yleiset määräykset

1. Suorituspalkkaustavat

- suora urakka
- suora palkkio
- muut palkkiot

2. Suorituspalkkojen valinnat

1. kohdassa mainittujen palkkaustapojen valinta perustuu työnantajan ja työryhmän etumiehen sopimukseen.

Jollei muusta ole sovittu, suoritetaan normiajoitettu työmääräyksen mukaan vähintään 24 NH:n työ pientalotyömaalla ja 100 NH:n työ muulla rakennustyömaalla suorituspalkkauksella. Ellei em. töiden suorituspalkkaustavasta päästä yksimielisyyteen käytetään a) – kohdan mukaista suoraa urakkapalkkausta. (Pientalotyömaat: rakennusluokituksen 01, 02 ja 04 pääluokat).

Henkilökohtainen kokonaisansio maksetaan seuraavista töistä:

- Työnantajan antaman työmääräyksen perusteella suoritettavista muutos- ja lisätöistä, jotka eivät kuulu urakkasopimukseen ja joita ei voida järjestää suorituspalkkaustoina suoritettaviksi.
 - Mikäli normiajoittamatonta työtä ei sovitettu suorituspalkkaustyönä, suoritetaan se aikatyönä. Tämä määräys ei koske normiajoitettujen töiden yhteydessä olevien yksittäisten osien tai kappaleiden hinnoitteluerimielisyyksiä.
 - Ellei muiden töiden suorituspalkkauksesta päästä yksimielisyyteen, työ suoritetaan työehtosopimuksessa määritellyllä ko. työn mukaisella aikapalkalla.
3. Suorituspalkkaustyön perusteena ovat sovitun palkkaustavan lisäksi mahdollisesti työtä varten laaditut piirustukset ja työselitykset.
 4. Muutostöitä, lisätöitä ja työmääräykseen kuulumattomia töitä saadaan tehdä vain työnantajan määräyksestä.
 5. Suorituspalkkauksen sisältö ja työmääräyksen laajuus on ennen työn alkamista kirjattava käyttämällä tätä varten vahvistettuja lomakkeita. Lomake laaditaan kaksin kappalein, ja se on etumiehen ja työnantajan allekirjoitettava.
 6. Työntekijä tai työryhmä voidaan määrätä keskeyttämään jo aloitettu suorituspalkkaustyö, mikäli suoritettu työ ei vastaa sitä summaa, mikä työstä on maksettu tai jos työntekijä rikkoo työmääräyksiä tahi laiminlyö sen, mikä kuuluu hyvään järjestykseen.
 7. Milloin suorituspalkkaustyöryhmä työnantajan määräyksestä joutuu keskeyttämään aloittamansa suorituspalkkaisen työn ja mikäli tällaista työtä ei aloiteta viimeistään 4 kuukauden kuluttua keskeytyksestä, maksetaan mahdollinen ylijäämä kokonaisuudessaan suorituspalkkaustyöryhmälle. Tämän kohdan tavalla keskeytynyt työ on tarjottava niiden työntekijöiden jatkettavaksi, jotka sen aloittivat ja nämä ovat velvolliset siihen ryhtymään, ellei uusi suorituspalkkaussopimus tai muu laillinen este heitä siitä estä.
 8. Jollei muuta ole sovittu, viimeistään 7 vuorokauden kuluessa suorituspalkkaustyön valmistumisesta on loppulaskenta suoritettava ja mahdollinen ylijäämä maksettava seuraavana palkanmaksupäivänä.

Suorituspalkkaustyö katsotaan valmistuneeksi silloin kun työnantajan edustajan ja etumiehen toimesta on suoritettu nk. itselle luovutus, ja mahdolliset viat ja puutteet on korjattu. Itselle luovutuksessa tarkastetaan, että työt on suoritettu oikein ja suunnitelmien mukaisesti valmiiksi saakka. Mahdolliset puutteet todetaan ja korjataan viipymättä.

Itselle luovutus tehdään viipymättä kun etumies on ilmoittanut työnantajan edustajalle suorituspalkkaustyön valmistumisesta. Mikäli itselle luovutus työnantajan edustajasta johtuvasta syystä siirtyy yli 7 kalenteripäivää etumiehen tekemästä ilmoituksesta, katsotaan suorituspalkkaustyö valmistuneeksi

9. Työntekijälle, jonka työsuhte päättyy suorituspalkkaustyön ollessa kesken, maksetaan hänelle mahdollisesti tuleva jäljellä oleva suorituspalkkausosuutensa samaan aikaan kuin 8. kohdassa on mainittu, edellyttäen, että hän on jättänyt palkanmaksuun tarvittavat tiedot.

B. Normiajoitettuja urakatöitä koskevat lisämääräykset

1. Urakan välimittaus suoritetaan sovittuna aikana ennen asennuksen piiloon jäämistä.
2. Jollei muusta ole sovittu, suoritetaan välimittaus sopivien työvaiheiden valmistuttua noin 2–3 kuukauden välein ja työntekijöille maksetaan mittaustuloksesta 90 %. Kunkin työntekijän osuus em. summasta lasketaan 5. kohdan mukaan. Tarkastelujaksoon sisältyy aina laskelma työn alusta mittaushetkeen.

Pöytäkirjamerkintä:

Liitot kehottavat urakan välimitauksissa kiinnittämään huomiota siihen, että mittaustulos on oikeassa suhteessa työn valmiusasteeseen.

3. Mikäli jokin pieni osa työmääräyksen mukaisesta urakasta puuttuu sen kuitenkaan estämättä laitoksen käyttöön ottoa ja sen valmistuminen siirtyy yli 30 vrk:lla on urakkaryhmällä oikeus, jos niin haluaa, vaatia urakka katkaistavaksi ja mitattavaksi tehdyn työn osalta ja urakkaylijäämää maksettavaksi kokonaisuudessaan.
4. Sen jälkeen kun urakkatyömääräyksen mukaisesti mahdollisine lisä ja muutostöineen on loppuun suoritettu on sovittuna aikana työpaikalla suoritettava urakan mittaaminen, elleivät asianomaiset sovi siitä, että työ mitataan piirustusten perusteella.

Suorituspalkkaustyö todetaan valmistuneeksi kohdan 8. (itselle luovutus) määräysten mukaan. Lisätöiden, jotka käynnistyvät alkuperäisen urakan jo valmistuttua, palkkaustavoista sovitaan erikseen työehtosopimuksessa määritellyin keinoin.

Mittauksen tulos on oleva urakkahinnan laskemisen perusteena. Jos toinen osapuoli jää pois sovittuista mittauksista, pätee toisen osapuolen mittaustulos. Selvitys urakkalaskentaan liittyvistä laskelmista, tunneista sekä urakkapohjien jaosta annetaan kaikille, jotka ovat urakkakunnassa työskennelleet.

5. Urakkavoiton jakaminen

Jollei muusta ole sovittu, palkkaryhmien 2–4 työntekijä saa suorituspalkkasummasta osan, jonka suuruuden määrää palkkaryhmän 3 mukainen perustuntipalkka kerrottuna hänen työhön käyttämällään tuntimäärällä. Kunkin työntekijän kohdalla vähennetään hänen osuudestaan se summa, mikä on hänelle aiemmin jo ko. suorituspalkkaustyöstä maksettu (ulosmaksetut palkat ja välipohjat).

Jollei muuta ole sovittu, palkkaryhmän 1 työntekijä saa suorituspalkkasummasta osan, jonka suuruuden määrää osuus, joka on 50 % palkkaryhmä 3 perustuntipalkasta. Kunkin työntekijän kohdalla vähennetään hänen osuudestaan se summa, mikä hänelle aiemmin on jo ko. suorituspalkkaustyöstä maksettu (ulosmaksetut palkat ja välipohjat).

Jollei muuta ole sovittu, palkkaryhmän S työntekijät eivät ole jakamassa urakkavoittoa.

a. Normiajoitettujen töiden urakkasopimus on kokonaisuus, eikä tähän työehtosopimukseen sidottu työnantaja saa erottaa eri työvaiheita rakennustyömaalla erilaisiksi urakoiksi seuraavia poikkeuksia lukuun ottamatta:

- työt, jotka suoritetaan muualla kuin rakennustyömaalla,
- työnantajan palveluksessa ei ole kaikkiin työvaiheisiin pystyviä työntekijöitä,
- kun ”IV-alan normiajat rakennustyömaiden IV-töille” – osassa on merkitty *:lla, työ voidaan antaa muun kuin urakkaryhmän suoritettavaksi,
- erikoislaitteet ja niiden asennukseen liittyvät IV-työt,
- vaihteittain suoritettavat urakat,
- laskutyöt,
- eristystyöt,
- eri rakennukset useiden uudisrakennusten muodostamalla rakennustyömaalla.

6. Urakanottajan on suoritettava ottamansa urakkatyö loppuun saakka, ellei hänellä ole pätevää estettä. Milloin työntekijä työnantajan määräyksestä joutuu keskeyttämään aloittamansa sovittu urakan ja hänet siirretään pois ko. urakkatyömaalta, eikä keskeytyksen aiheuttanutta työtä voida järjestää suorituspalkalla, maksetaan keskeytyksen ajalta, kuitenkin enintään kuudelta työpäivältä, työehtosopimuksen 8§ mukainen keskituntipalkka.

3 § Etumieslisä

IV-ala

Mikäli IV-työhön sisältyy ennakkoarvion mukaan yli 100 normituntia, on rakennuksella tai yhtenäisellä rakennusryhmällä yksi etumies. Mikäli työryhmään kuuluu etumiehen lisäksi vähintään viisi muuta työntekijää, etumiesten lukumäärä on kaksi. Mikäli IV-työhön sisältyy ennakkoarvion mukaan 24–100 normituntia, on siinä yksi etumies.

IV-asentajalle, joka toimii rakennustyömaalla etumiehenä, maksetaan etumiestuntien suhteessa etumieslisänä 5,3 % suorituspalkkasumman ja maksetun työehtosopimuksen mukaisen takuupalkkasumman erotuksesta niissä työkohteissa, jotka tehdään suorituspalkkauksella. Mikäli työmaalla on kaksi etumiestä, jaetaan em. lisä näiden kesken etumiestuntien suhteessa.

1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeisen alkavan palkanmaksukauden alusta: Kullekin etumiehelle taataan etumieslisänä työtuntia kohti 0,39 €/h.

Taattu etumieslisä maksetaan enakkona tilikausittain. Etumieslisää ei vähennetä sovitusta suorituspalkkasummasta.

Tämän pykälän määräyksistä voidaan 4§ mukaisesti jäsenyrityksissä paikallisesti sopia toisin.

Etumiehen tehtävät työmaalla

1. Ottaa vastaan ja välittää työnjohdolle vastaavan rakennusmestarin antamat tiedotukset.
2. IV-asennustyön alkaessa ovat asennusliikkeen työnjohto, sekä työmaan etumies velvollisia neuvottelemaan rakennustyömaan vastaavan johdon kanssa IV-asennustyöhön liittyvien tarpeellisten pukeutumis-, ruokailu-, työ- ja varastotilojen sekä purkutavaroiden kokoamispaikan järjestämisestä.
3. Etumiehen tulee valvoa työn alkaessa, että työmaalle saapuneet tarvikkeet toimitetaan asennuskohteitten välittömään läheisyyteen sekä huolehtia, että tarvikkeet varastoidaan niille varattuihin paikkoihin sekä käsitellään huolellisesti.
4. Tarkastaa saapuneet tarvikkeet hänelle luovutetun tavaraluettelon, kuormakirjan tai muiden työhön liittyvien asiakirjojen mukaan, sekä epäselvyyksien sattuessa ilmoittaa viipymättä asennusliikkeeseen tai lähetyspaikkaan.

5. Työn kuluessa tarpeelliseksi havaittujen työkalujen, kanavien, osien ja varusteiden, joita tarvikeluetteloa laadittaessa ei ole voitu edellyttää tarvittavan, lisätilaus liikkeen varastosta. Etumiehen tulee riittävän ajoissa, mikäli työ suoritetaan liikkeen sijaintipaikkakunnalla vähintään 8 työtuntia ennen ja mikäli työ suoritetaan muulla kotimaan paikkakunnalla vähintään 16 työtuntia ennen, tehdä edellä mainittu tilaus.
6. Valvoa, että ylijäämä tarvikkeet toimitetaan asennusliikkeen varastoon ja tehdä ilmoitus kuljetusta varten varastolle. Toimittaa välittömästi rikkoutuneet ja vialliset pois asennustyömaalta, ettei niitä vahingossa asennettaisi sekä valvoa, että purettavat tarvikkeet kootaan niille varattuun paikkaan.
7. Tarkistaa urakkaryhmään kuuluvien työntekijöiden tunti- ja vuorokauslistat.
8. Huolehtia siitä, että kannakkeiden ja reikien merkitseminen suoritetaan oikein.
9. Huolehtia siitä, että asennustyö suoritetaan annettujen piirustusten mukaan. Hoitaa työnantajan määräämien ylimääräisten töiden suoritus siten, että laskutyölapulle merkitään käytetyt tarvikkeet ja työtunnit oikein sekä palauttaa ko. lomakkeet tilaajan hyväksymänä työnjohdolle.

Erikoisetumies

Tämän kohdan tarkoittamasta erikoisetumiestehtävästä sovitaan kirjallisesti erikseen työmaan alkaessa. Tässä tarkoitetut erikoisetumiestehtävät ovat vaativampia ja laajempia kuin muualla tässä työehtosopimuksessa tarkoitetut etumiestehtävät. Tehtävät ovat myös sellaisia, etteivät ne sisälly normiaikoihin.

Erikoisetumiehen tehtävät voivat olla mm. seuraavia

- osallistuminen tilaajan ja urakoitsijan välisiin työmaakokouksiin yrityksen edustajana tai yhdessä työnjohdon kanssa
- osallistuminen tavanomaista laajemmin sovittavalla tavalla erilaisiin viranomaistarkastuksiin. Näitä voivat olla mm. rakennusvalvontaviranomaisten, kaukolämpölaitoksen tai Tukes:n tarkastukset
- osallistuminen työmaalla tapahtuviin katselmuksiin tai tarkastuksiin suorituspalkkausmääräysten ylittävässä määrin
- osallistuminen työmaalla pidettäviin urakoitsija-, aikataulu-, reikä- ja risteyspalavereihin ja kokouksiin suorituspalkkausmääräysten ylittävässä määrin

Tämän kohdan tarkoittamat erikoisetumiestehtävät edellyttävät erillistä sopimista ja niihin ryhtymisen tulee olla vapaaehtoista. Erikoisetumie-

hen tehtävistä tehtävässä sopimuksessa tulee mainita ainakin tehtävien pääkohdat ja valtuudet, joilla erikoisetumiehen tehtävään sitoutunut työntekijä toimii. Jollei muusta ole sovittu, maksetaan erikoisetumiehen tehtävien hoidosta työntekijälle henkilökohtaisen keskituntiansion mukainen palkka.

Erikoisetumiehen tehtäviin siirtyminen tai niissä toimiminen voi edellyttää ennakkokoulutusta tai tehtävän jatkuessa täydennyskoulutusta. Yrityksen tulee ottaa nämä koulutustarpeet huomioon.

IV-ALAN NORMIAJAT RAKENNUSTYÖMAIDEN IV-TÖILLE

1 § Yhteiset määräykset

Mom. 1 URAKKASUMMA SUORASSA URAKKAPALKKAUKSESSA

Tämä kirja koskee mittaukseen perustuvia suoralla suoritettavia IV-töitä rakennustyömailla. Kirja määrittelee ne perusteet, joiden mukaan suoritettu työ mitataan ja muutetaan normiajoiksi.

Urakkasumma saadaan kertomalla tämän työehtosopimuksen perusteella määräytyvällä urakkatöiden normituntikertoimella normiaikojen summa.

Mom. 2 YLEISET NORMIAIKARAJAT

Kohta 1 Normiaikoihin sisältyvät työt

- A) normiajat sisältävät kaikki kanavien ja koneiden sekä niiden varusteiden asennukseen tarvittavat työvaiheet työmääräyksen mukaisen työn valmiiksi suorittamista varten suunnitelmien ja Talotekniikka RYL:n edellyttämällä tavalla.
- B) Niiden työn kuluessa tarpeelliseksi havaittujen työkalujen, kanavien, osien ja varusteiden, joita tarvikeluetteloa laadittaessa ei ole voitu edellyttää tarvittavan lisätilaus liikkeen varastosta. Urakkamiehen tulee riittävän ajoissa, mikäli työ suoritetaan liikkeen sijaintipaikkakunnalla, vähintään 8 tuntia ennen ja mikäli työ suoritetaan muulla kotimaan paikkakunnalla vähintään 16 tuntia ennen, tehdä edellä mainittu tilaus.
- C) Muutostöitä, lisätöitä ja työmääräykseen kuulumattomia töitä saadaan tehdä vain työnantajan määräyksestä.

Kohta 2 Normiaikoihin eivät sisälly seuraavat työt

- A) Tarvikkeiden ja työkalujen haku kauempaa kuin 30 metrin etäisyydeltä siitä kulkuaukosta, josta tarvikkeet kuljetetaan.
- B) Jos työntekijän täytyy odottaa tarvikkeita, jotka hän on 1b-kohdan mukaisesti tilannut tai jos muutoin ilmaantuu esteitä urakkatyön jatkamiselle ja asiasta on hyvissä ajoin ilmoitettu työnantajalle eikä muuta työtä järjestetä, on näin menetetty työaika korvattava odotusajan palkan mukaan.
- C) Telineiden teko ja purkaus
- D) Kanavien läpimenoja varten tarvittavien reikien teko ja niiden paikkaaminen.
- E) Eristystyöt
- F) Kaivantojen teko ja täyttö
- G) Merkitsemistyö silloin, kun viranomaisten vaatimat reikäkuvat puuttuvat tai ovat puutteelliset, tai kun asentaja varta vasten lähetetään työmaalle ainoastaan merkitsemistööhön.
- H) Maalaustyöt, lukuun ottamatta paikkamaalauksia pohjamaalilla yhteen kertaan.
- I) Varsinaiset talonrakennustyöt.
- J) Palautus luettelon laatiminen
- K) Työselityksessä vaadittujen kanavien, osien ja laitteiden pesu puhdistusnesteellä ennen asennustyötä.
- L) Säätoimitukset ja pöytäkirjan teko.
- M) Lisätilaus liikkeen varastosta, milloin tarvikeluettelo puuttuu tai on oleellisesti puutteellinen.
- N) Ilmastointikanavien nuohous työt.
- O) Tiiveys kokeet
- P) Kulkeminen taukotiloihin, jotka sijaitsevat yli 100m kulkuaukosta (Viranomais määräyksen mukaan taukotilassa on oltava vähintään yksi neliometri rakennustyömaan kunkin työvuoron työntekijää kohden. Taukotila on kalustettava asianmukaisilla pöydillä ja selkänajallisilla istuimilla siten, että työntekijöillä on esteettömään ruokailuun. Jollei taukotilassa ole mahdollisuutta lämpimän aterian saantiin, tila on varustettava laitteilla mukana tuodun ruuan ja juoman säilyttämistä varten. Taukotilassa on tällöin oltava jääkaappi.)

Mom. 3 YLEISET MÄÄRÄYKSET

Kohta 1 Uudet ja vanhat rakennukset

Normiajat ovat voimassa, kun työ tehdään uudisrakennustyömaalla tai vanhan rakennuksen työmaalla. Taulukosta valitsemasi rakennustyyppin kohdalta löydät saneerauslisän rakennuksen käytön mukaisesti. Saneerauslisän osalta prosentti voi vaihdella samassa kohteessa käytön mukaisesti.

Taulukosta valitsemasi rakennustyyppin kohdalta löydät saneerauslisän rakennuksen käytön mukaisesti. Saneerauslisän osalta prosentti voi vaihdella samassa kohteessa käytön mukaisesti.

SANEERAUSLISÄ			
Rakennustyyppi	Rakennus poistettu käytöstä	Rakennus käytössä, työalue ei	Työalue käytössä
Asuinrakennukset (kerros, rivi- ja pientalot, vapaa-ajan asunnot, asuntolat ja vastaavat) majoitusrakennukset, hotellit ja vastaavat	7	13	18
Sairaalat, palvelutalot, hoitolaitokset ja vastaavat	13	20	23
Muut kohteet (Varistorakennukset, parkkihallit, teollisuushallit, myymälä hallit, pysäköintitalot ja vastaavat Lasten päiväkodit, monitoimitalot, opetusrakennukset ja vastaavat Liikerakennukset, myymälät, toimistorakennukset ja vastaavat)	6	7	13
Sellaisissa tapauksissa, joissa työ on verrattavissa uudisttyöhön	0	0	0

Suojelukohteissa saneeraustaulukkoliisiin lisätään 5 % - yksikköä

Kohta 2 Vaativuus- ja olosuhteelliset

Vaativuuslisät

Kuululisiä	+ 20 %
RST – HST – tai pinnoitettu materiaali	+ 10 %
Asennukset laboratorioissa ja erityistä puhtautta vaativa työt, vaativampi kuin P1-luokka	+ 30 %
Yli 1 mm pellistä tehty kanava	+ 20 %

Savunpoistokanavat

pyöreäkanava	+ 15 %
suorakaidekanava	+ 30 %

Olosuhdelisät

Konehuonelisä, koskee kanavistoja + 30 %

Vapaan työskentelytilan korkeus 0,90 m + 50 %

Vapaan työskentelytilan korkeus 1,8 m + 25 %

Työskentelykorkeus lattiasta tai maasta kanavaan yli 5.0 m + 25 % Työskentelykorkeus lattiasta tai maasta kanavaan yli 8,0 m + 50 %

Työskentely korkeus mitataan kanavan keskikorkeuteen tai kojeen alapintaan siitä lattian, katon tai maan pinnasta, jolle teline on pystytetty paitsi kuilujen kohdalla siitä tasosta, josta kuiluun voidaan siirtyä.

IV-URAKAN NORMITUNTITAUUKKO

Mom. 1. PYÖREÄT KANAVAT JA OSAT

Sarake	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Halkaisija		- 50 mm	50 - mm							
D cm	NH	NH	NH	NH	NH	NH	NH	NH	NH	NH
- 125	0,18	0,37	0,58	0,18	0,48	1,98	0,37	0,28	0,70	0,23
- 200	0,21	0,40	0,63	0,30	0,53	1,98	0,40	0,30	0,75	0,26
250	0,25	0,48	0,75	0,35	0,58	1,98	0,48	0,36	0,90	0,31
315	0,28	0,60	0,93	0,44	0,75	1,98	0,60	0,45	1,13	0,35
400	0,32	0,68	1,06	0,53	0,96	2,84	0,68	0,51	1,28	0,40
500	0,41	0,84	1,34	0,67	1,03	2,84	0,85	0,63	1,58	0,51
630	0,54	1,08	1,69	0,80	1,46	2,84	0,96	0,80	2,00	0,68
800	0,60	1,30	2,04	1,07	1,98	3,97	1,30	0,97	2,43	0,75
1000	1,02	1,60	2,48	1,34	2,65	3,97	1,59	1,18	2,90	1,28
1250	1,34	1,98	2,92	1,79	3,44	3,97	1,87	1,33	3,33	1,68

1. Eristämätön kanava
2. Eristetty kanava ÄE, LE, PE - 50 mm
3. Eristetty kanava ÄE, LE, PE 50 - mm
4. Eristämätön, MY, KY, TY, LKP, TULPPA, ulkoliitin kanavasta < 1 m, SP, YHDEPL, lämpölaajenemiskompensaattori, tarkastusluukku valmiiseen osaan
5. Eristetty KY, TY, MY, LKP, TP, EP, JATKO, kylmäkutistepantaliitos
6. Ulospuhallinhajoittaja, Esim. Eyma

Palo-osastoinnista johtuva, erityissuunnitelmassa esitetty ja etukäteen todettu lisäkannakointi 0,1 NH/kannake. Pöytäkirjaan: Ei koske palopellin yhteyteen asennettavia tai kanaviston normaaleja kannakkeita.

7. Äänenvaimennin
8. Eristämätön haara, saapasosa
9. Eristetty haara, saapasosa
10. Suutinkanava

TARKASTUSLUUKKU (kantikas ja pyöreä)

	Kanava	NH
Eristämätön	- 400	0,43
Eristetty	- 400	0,86
Eristämätön	500 -	0,55
Eristetty	500 -	1,01

ULKOSÄLEIKÖT *

Sarake	1
Koko	NH
- 125	0,38
- 200	0,48
250	0,54
315	0,61

Kantikas ulkosäleikkö *

Koko	NH/kpl
0,10 - 0,15	0,96
0,16 - 0,19	1,09
0,20 - 0,35	1,45
0,36 - 0,63	1,72
0,64 - 0,99	2,06
1,00 - 1,43	2,4
1,44 - 1,95	2,72
1,96 - 2,55	3,25
2,56 - 3,23	4,05
3,24 - 4,00	4,5

Mom. 2 SUORAKAIDEKANAVAT

VALMIIN KANAVAN JA OSIEN ASENNUS

Sarake	1	2	3	4
Piiri x m = m ²	NH/m	NH/m		
0 - 1 m ²	0,45	1,1	0,50	1,00
1,2 m ²	0,54	1,32	0,50	1,00
1,4 m ²	0,63	1,40	0,50	1,00
1,6 m ²	0,72	1,80	0,50	1,00
1,8 m ²	0,81	2,20	0,50	1,00
2 m ²	0,90	2,20	0,75	1,50
2,4 m ²	1,08	2,64	0,75	1,50
2,8 m ²	1,26	3,08	0,75	1,50
3,2 m ²	1,44	3,52	0,75	1,50
3,6 m ²	1,62	3,96	0,75	1,50
3,8 m ²	1,71	4,18	0,75	1,50
4 m ²	1,90	4,4	1,00	2,00
4,4 m ²	1,98	4,84	1,00	2,00
4,8 m ²	2,16	5,28	1,00	2,00
5 m ²	2,25	5,50	1,00	2,00
5,4 m ²	2,43	5,94	1,00	2,00
5,8 m ²	2,61	6,38	1,00	2,00
6 m ²	2,70	6,60	1,00	2,00
6,4 m ²	2,88	7,04	1,25	2,50
6,8 m ²	3,06	7,48	1,25	2,50
7,2 m ²	3,24	7,92	1,25	2,50
7,6 m ²	3,42	8,36	1,25	2,50
8,0 m ²	3,60	8,80	1,25	2,50

Eristämätön kanava
0,45 HN/m²

Eristetty kanava
1,10 NH/m²

1. Eristämätön kanava, KY, MY, LKT, TY, SY, päätte suuremman pään mukaan, ilmamääräsäätimet (IMS) ja palopellit, lämpölaajenemiskompensaattori
2. Eristetty kanava, KY, MY, LKT, TY, SY, päätte suuremman pään mukaan
3. Eristämätön kanava, Sovituspää, Kanavan katkaisu
4. Eristetty kanava, sovituspää, kanavan katkaisu, mitoitus ulkokuoren mukaan

Palo-osastoinnista johtuva, erityissuunnitelmassa esitetty ja etukäteen todettu lisäkannakointi 0,1 NH/kannake. Pöytäkirjaan: Ei koske palopellin yhteyteen asennettavia tai kanaviston normaaleja kannakkeita.

Suorakaidekanavataulukko Sivu a + Sivu b x 2 x 1m = m²

Sivu a mm	Sivu b mm											
	100	150	200	250	300	400	500	600	800	1000	1200	1500
200												
250												
300			1 m ²	1,1 m ²	1,2 m ²							
400	1 m ²	1,1 m ²	1,2 m ²	1,3 m ²	1,4 m ²	1,6 m ²						
500	1,2 m ²	1,3 m ²	1,4 m ²	1,5 m ²	1,6 m ²	1,8 m ²	2 m ²					4 m ²
600	1,4 m ²	1,5 m ²	1,6 m ²	1,7 m ²	1,8 m ²	2 m ²	2,2 m ²	2,4 m ²				
800	1,8 m ²	1,9 m ²	2 m ²	2,1 m ²	2,2 m ²	2,4 m ²	2,6 m ²	2,8 m ²	3,2 m ²			
1000			2,4 m ²	2,5 m ²	2,6 m ²	2,8 m ²	3 m ²	3,2 m ²	3,6 m ²	4 m ²		5 m ²
1200					3 m ²	3,2 m ²	3,4 m ²	3,6 m ²	4 m ²	4,4 m ²	4,8 m ²	5,4 m ²
1400							3,8 m ²	4 m ²	4,4 m ²	4,8 m ²	5,2 m ²	5,8 m ²
1600									4,8 m ²	5,2 m ²	5,6 m ²	6,2 m ²
1800									5,2 m ²	5,6 m ²	6 m ²	6,6 m ²
2000							5 m ²		5,6 m ²	6 m ²	6,4 m ²	7 m ²
2400										6,8 m ²	7,2 m ²	7,8 m ²
2800										7,6 m ²	8 m ²	8,6 m ²
3000							7 m ²			8 m ²	8,4 m ²	9 m ²
3200										8,4 m ²	8,8 m ²	9,4 m ²

Alue = 1 m²

Mom. 3 VENTTIILIT

KOKO mm	1	2	3	4	5	6	7
	NH	NH	NH	NH	NH	NH	NH
100	0,50	0,85	0,60	0,78	0,30	0,90	1,20
125	0,50	0,91	0,60	0,78	0,30	0,90	1,20
160	0,60	1,00	0,80	1,04	0,32	0,90	1,60
200	0,60	1,05	0,80	1,04	0,34	1,00	1,60
250	0,60	1,14	0,80	1,04	0,38	1,00	1,60
315	0,60	1,48	0,95	1,5	0,43	1,00	1,90
400	0,73	1,70	1,10	1,7	0,50	1,21	2,20
500	0,98	1,93	1,28	1,9		1,81	2,56
630	1,25	2,38	1,60	2,5		2,42	3,20
800	1,43		1,88	3,2			
1000	1,76		2,23	3,6			
1250	2,16		2,57	4			
1400	2,55		2,94				
1600	3,01		3,31				
1800	3,46		3,67				
2000	3,97		4,05				
2400	4,40		4,43				

1. Tulo ja poistosäleiköt
2. Piennopeusjakolaite
3. Palopelti, E-luokka, pyöreät ilmamääräsäätimet
4. Palopelti, EI-luokka
5. Tulo ja poistoventtiilit
6. Paineenalennus ja liitäntälaatikot
7. Tulo- ja poistoilmavirtasäädin, esim. Halton HHW

Mom. 4. ILMANVAIHTOKONEET

- 1 TULOILMAKOJE, sisältää 3 osaa
- 2 TULO- JA POISTOILMAKOJEPAKETTI, sisältää 6 osaa

Jos pyörivä LTO-yksikkö toimitetaan osina työmaalle, sen kokoaminen on hinnoittelematonta työtä

Sarake	1	2
m ³ /s	NH	NH
0 - 0,99	3,8	6,88
1,00 - 1,99	5,76	10,23
2,00 - 3,49	7,67	13,74
3,50 - 4,99	9,59	17,26
5,00 - 6,99	11,5	20,77
7,00 - 10,00	13,42	23,97

Päälleasennuksessa + 30 %, ei koske taulukon riviä 1

Tehdasvalmisteinen teline kojeille sisältyy asennustapaan

Työnormit sisältävät haalauksen nosturin ulottuvilta iv-konehuoneeseen

Pakettiin erikseen liitettävät koneosat hinnoitellaan koneosien normituntitaulukon mukaan

Pöytäkirjamerkintä:

Ilmanvaihtokoneiden hinnoittelussa 30 % suuruinen päälle asennus lisä koskee kaikkia niitä ilmanvaihtokoneita, jotka asennetaan jonkin muun ilmanvaihtokoneen päälle.

Ilmanvaihtokone alkaa sulkupellistä (raitisilma- ja / tai poistoilmapellistä) ja sitä ennen tai jälkeen asennettuihin kanavistoihin tulee sovellettavaksi 30 % suuruinen osuudellista siltä osin kun kanavistot sijaitsevat IV-konehuoneessa.

KONEOSIEN NORMITUNTITAUUKKO

KOJEEN TUOTTO m ³ / s	
1	0 - 0,99
2	1,00 - 1,99
3	2,00 - 3,49
4	3,50 - 4,99
5	5,00 - 6,99
6	7,00 - 10,00

Jälkilämmityspatteri ja jäähdytyspatteri hinnoitellaan kanavassa kulkevan ilmamäärän mukaan taulukosta.

Sarake	1	2	3	4	5	6
Rivi	NH	NH	NH	NH	NH	NH
1.	1,11	1,32	2,04	2,36	2,68	3,01
2.	1,41	1,69	2,69	3,06	3,49	3,94
3.	1,66	1,96	2,95	3,35	3,74	4,14
4.	1,66	1,96	2,95	3,35	3,74	4,14

OSAT

1. Sälepeltili, väliosa, kostutin
2. Patteri
3. Äänenvaimennin
4. Puhallin

Mom. 5 PIENKOJEET

Laite	NH/kpl
Talotuuletin, Liesikupu, Tuuletin	2,28
VSS iv-koje. Kanavat hinnoitellaan taulukon mukaan	3,70
Tuulikaappikoje	3,40
Pientalo LTO kone seinämälli, alle 40 kg	5,00
Äänieristyspatja asennettuna kaikki koot	1,99
Jäähdytyskoje	1,92
Kanavapuhallin 100 - 160	0,48
Kanavapuhallin 200 - 315	0,64
Kohdepoistopuhallin kone	1,75
Kohdepoistopuhaltimen ”kärsä”	2,50
Rautarakenteet teko ja asennus hinnoittelematon työ.	

***KIERTOILMAKOJEET, JÄÄHDYTYSPALKIT, TALOTEKNIKKAPALKIT JA PASSIIVIPANEELIT**

Kiertoilmakojeet ja jäähdytyspalkit

Paino kg	1 NH/kpl	2 NH/kpl
- 15	1,04	1,28
- 35	1,16	1,39
- 60	1,74	1,97
- 100	2,32	2,55
- 150	2,90	3,13
- 200	3,48	3,71

1. Yhteen virtauspiiriin kytkettävät
2. Useampaan kuin yhteen virtauspiiriin kytkettävät

Talotekniikkapalkit

Pituus mm	NH/kpl
- 1500	1,50
- 2000	1,90
- 2500	2,20
- 3000	2,50
- 3500	2,80
- 4000	3,20
- 4500	3,60
- 5000	3,90

Talotekniikkapalkin pituus = palkin pituus + suojaepellin pituus

Talotekniikkapalkilla tarkoitetaan palkkia, joka sisältää jäähdytys/lämmitysjärjestelmän lisäksi muutakin tekniikkaa, kuten sähkötekniikkaa.

Passiivipaneelit

	Majoitus- ja hotelli- rakennukset	Muut rakennukset
Pituus mm	NH/kpl	NH/kpl
- 1500	1,24	1,35
- 2000	1,58	1,72
- 2500	1,83	1,98
- 3000	2,08	2,25
- 3500	2,32	2,52
- 4000	2,65	2,88
- 4500	2,99	3,24
- 5000	3,23	3,50
- 5500	3,48	3,77
- 6000	3,72	4,04

Jäähdytys- ja talotekniikkapalkkien sekä passiivipaneelien asennuksen normiaikoja korotetaan + 15 %, mikäli käytössä ei ole kanavanostinta tai muuta vastaavaa apulaitetta.

Elpotek hormien kytkentä

Mikäli ilmastointiasentaja kytkee nk. elpotek hormit toisiinsa liitosyhteellä, maksetaan siitä kytkentähintana 0,25 NH/kpl

Ilmanvaihtolaitteet omakotitaloihin, toimitiloihin yms.

Paino	kg	NH/kpl
1.	40 - 99	6
2.	100 - 210	8

Mom. 6 AKSIAALIPUHALTIMET

Sarake	Liitântäkkö
1.	0 - 250
2.	315 - 400
3.	500 - 630
4.	800 - 1000
5.	1250 -

Sarake	1	2	3	4	5
Rivi	NH	NH	NH	NH	NH
1.	0,17	0,29	0,37	0,46	0,57
2.	0,17	0,29	0,37	0,46	0,57
3.	0,29	0,37	0,46	0,57	0,66
4.	0,37	0,57	0,74	0,94	1,11
5.	0,37	0,57	0,74	0,94	1,11
6.	0,57	0,74	0,94	1,11	1,31
7.	0,57	0,74	0,94	1,11	1,31
8.	0,74	0,94	1,11	1,31	1,45
9.	0,74	0,94	1,11	1,31	1,45
10.	1,11	1,31	1,48	1,68	1,87

1. Tärinän eristimet
2. Suojaverkko
3. Jalat
4. Kangasliitin
5. Johtosiivistö
6. Imukartio
7. Puhalluskartio
8. Ääniloukku, Suodatinosa
9. Moottoripelti
10. Puhallin

Huippuimuri

Koko kg	Imuri	LV-Piippu
	NH	NH
- 12	1,22	1,22
- 23	1,92	1,92
- 40	2,44	2,44
- 56	2,88	2,88
- 71	4,28	4,28

Mom. 7 OSIEN TEKO

Urakan ulkopuolinen työ jolla on olemassa kattava hinnoittelu liitetään urakkaan vain työkunnan niin halutessa

Hinnoittelun käyttö edellyttää asialliset verstaskoneet:

Kiljotiini, Kaarisakset, Kantti, Lokkari, Mankeli, Pistehitsi, Sikkikone sähkökäyttöinen.

OSIEN TEKO

Eristetty osa / kanava mitataan ulkokuoren mukaan

Yksinkertainen kanavan teko		0,42 NH / m ²
Yksinkertainen MY keskeinen / KY 90-45-30		0,68 NH / m ²
Yksinkertainen MY ja KY epäkeskeinen		0,84 NH / m ²
Eristetty kanava	- 50 mm	0,82 NH / m ²
Eristetty kanava	51 - 100 mm	1,15 NH / m ²
Eristetty MY keskeinen KY / 90-45-30	- 50 mm	1,31 NH / m ²
Eristetty MY ja KY epäkeskeinen	- 50 mm	1,64 NH / m ²
Eristetty MY keskeinen KY / 90-45-30	51 - 100 mm	1,84 NH / m ²
Eristetty MY ja KY epäkeskeinen	51 - 100 mm	2,30 NH / m ²

ITSETEHTYJEN JA VALMIIDEN OSIEN ASENNUS ITSETEHTYIHIN KANAVIIN JA OSIIN

Yksinkertainen	LKT	Hinnoittelu taulukon mukaan	
Yksinkertainen	TL	> 0,59 m ²	0,73 NH / kpl
Yksinkertainen	TL	< 0,6 m ²	1,10 NH / kpl
Eristetty	LKT	Hinnoittelu taulukon mukaan	
Eristetty	TL	> 0,59 m ²	1,40 NH / kpl
Eristetty	TL	< 0,6 m ²	1,74 NH / kpl
Putkituki / Kulmatuki			0,09 NH / kpl
Tehdasvalmisteiset		Hinnoittelu taulukon mukaan	
yli 1 mm pellille korotus		50 %	
ÄE-Kanavan muovitus		10 %	

IV-LYHENTEET

PK6025-ZN05	P-kanava 250 s=0,5 l=6
PKT6025-ZN05	P-kanava tulpattu 250 s=0,5 l=6
PKL6050025	Lämpöeristetty kanava 250 Le=50 l=6
PKÄ6050025	Äänieristetty kanava 250 Äe=50 l=6
PKP6050025	Paloeristetty kanava 250 Pe=50 l=6
PK2300x200 ZN05	Kantikas kanava 300x200 s=0,5 l=2
KYK90025	Kulmayhde 90 250
KYK45025	Kulmayhde 45 250
LKTK025	Lähtökaulus tasopinnasta 250
LKPK025-025	Lähtökaulus putkelle 250-250
POK025	Pohja 250
LYPK025	Liitin putkelle 250
TLPP025	Tarkastusluukku pyöreälle 250
TLTP040x020	Tarkastusluukku tasopintaan 400x200
TLPP025-A30	Tarkastusluukku paloluokka A30 E=60
MYK025-0200	Muuntoyhde 250-200
MYE025-0200	Muuntoyhde epäkeskeinen 250-200
SP025	Säätöpelti 250 Esim: PRA,liris, MRS
PP025	Palopelti 250
THPK04003150250	T-Haara 400/315/250
USAV250	Ulkosäleikkö 250
ÄV02501200	Äänenvaimennin 250 l=1200

SPRINKLERALA

Sprinkleralan hinnoittelu astuu voimaan kokeiluna ja se tulee käyttöön kohteissa, joissa tilaajan ja urakoitsijan välinen urakkasopimus perustuu 1.7.2020 jälkeen annettuun ensimmäiseen urakkatarjoukseen. Sprinkleralan hinnoittelu on voimassa kokeiluna sopimuskauden loppuun asti, mutta kuitenkin siten, että määräys koskee ennen sopimuksen loppumista alkaneita työmaita niiden päättymiseen saakka. Saatujen työaikamittausten perusteella sopijaosapuolet tekevät mahdolliset muutokset hinnoitteluun.

1 § Suorituspalkat

1. Suora urakka

Urakkasumma (US) saadaan kertomalla normituntien summa (NHS) normituntikertoimella (NHK).

$$US = NHS \times NHK$$

Tähän sopimukseen liittyvä työmaiden sprinklertöiden normitunti (NH) kerrotaan seuraavalla normituntikertoimella (NHK).

1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta, suoran urakan normituntikerroin on 17,56 €/NH

2. Suora palkkio

Palkkiosumma muodostuu työnantajan ja työryhmän etumiehen yhteisestä sopimuksesta. Sopimus tehdään ennen ko. työn aloittamista. Sovittua palkkiosummaa ei jälkikäteen muuteta, ellei työmääräysten muutosten johdosta työn laajuus muutu.

Liitot suosittelevat, että sovittaessa suoran palkkion sopimuksia (ns. könttäurakoita) sopimusosapuolilla on riittävän pitkä aika perehtyä sopimusasiakirjoihin.

3. Muut palkkiot

Työnantaja ja etumies tai etumiehen puuttuessa työntekijä voivat sopia myös muista palkkiotavoista ja perusteista.

4. Ulosmaksu- ja takuupalkat

Normiajoitettujen sprinklertöiden suorituspalkkaustyössä on jäljempänä mainittu perustuntipalkka taattu ja se maksetaan ennakkona tilikausittain.

Palkkaryhmässä S ja 1 on ulosmaksu- ja takuupalkka taulukon mukaan, 2–4 palkkaryhmissä 3 palkkaryhmän mukaan.

1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta:

Pr	€/h
S	11,62
1	14,00
2	16,56
3	17,41
4	18,37

Jollei muusta ole sovittu, 2–4 palkkaryhmien osalta maksetaan tilikausittain ulosmaksuna 3 palkkaryhmän palkka + 1,7 €/tunnilta.

Mikäli muita kuin normiajoitettuja (hinnoiteltuja) töitä tehdään suorituspalkkauksella, käytetään takuupalkkana työntekijän henkilökohtaista kokonaisansiota, jollei muuta ole sovittu.

2 § Suorituspalkkausmääräykset

Sprinklerala

A. Suorituspalkkaustyötä koskevat yleiset määräykset

1. Suorituspalkkaustavat

- a. suora urakka
- b. suora palkkio
- c. muut palkkiot

2. Suorituspalkkojen valinta

1. – kohdassa mainittujen palkkaustapojen valinta perustuu työnantajan ja työryhmän etumiehen sopimukseen.

Jollei muusta ole sovittu, suoritetaan normiajoitettu työmääräyksen mukaan vähintään 100 NH:n työ rakennustyömaalla suorituspalkkauksella. Ellei em. töiden suorituspalkkaustavasta päästä yksimielisyyteen käydetään a) – kohdan mukaista suoraa urakkapalkkausta.

Hinnoittelu ei koske teollisuuden prosesseihin liittyviä sprinklerasennuksia.

Henkilökohtainen kokonaisansio maksetaan seuraavista töistä:

Työnantajan antaman työmääräyksen perusteella suoritettavia muutos ja lisätöitä, jotka eivät kuulu urakkasopimukseen ja joita ei voida järjestää suorituspalkkaustyönä suoritettavaksi.

Mikäli normiajoittamatonta työtä ei sovi suorituspalkkaustyönä, suoritetaan se aikatyönä. Tämä määräys ei koske normiajoitettujen töiden yhteydessä olevien yksittäisten osien tai kappaleiden hinnoitteluerimielisyyksiä.

Ellei muiden töiden suorituspalkkauksesta päästä yksimielisyyteen, työ suoritetaan työehtosopimuksessa määritellyllä ko. työn mukaisella aikapalkalla.

3. Suorituspalkkaustyön perustana ovat sovitun palkkaustavan lisäksi mahdollisesti työtä varten laaditut piirustukset ja työselitykset.
4. Muutostöitä, lisätöitä ja työmääräykseen kuulumattomia töitä saadaan tehdä vain työnantajan määräyksestä.
5. Suorituspalkkauksen sisältö ja työmääräyksen laajuus on ennen työn alkamista kirjattava käyttämällä tätä varten vahvistettuja lomakkeita. Lomake laaditaan kaksin kappalein, ja se on etumiehen ja työnantajan allekirjoitettava.
6. Työnantajalla on, keskusteltuaan asiasta ensin urakkatyökunnan etumiehen kanssa, oikeus tarvittaessa lisätä tai vähentää työvoimaa urakkatyökohteeseen määriteltyään ensin työn valmiusasteen. Lomanaikaisesta menettelystä työmaalla keskustellaan ennen etumiehen vuosilomaa.
7. Työntekijä tai työryhmä voidaan määrätä keskeyttämään jo aloitettu suorituspalkkatyö, mikäli suoritettu työ ei vastaa sitä summaa, mikä työstä on maksettu tai jos työntekijä rikkoo työmääräyksiä tahi laiminlyö sen, mikä kuuluu hyvään järjestykseen.

8. Milloin suorituspalkkaustyöryhmä työnantajan määräyksestä joutuu keskeyttämään aloittamansa suorituspalkkaisen työn ja mikäli tällaista työtä ei aloiteta viimeistään 4 kuukauden kuluttua keskeytyksestä, maksetaan mahdollinen ylijäämä kokonaisuudessaan suorituspalkkaustyöryhmälle. Tämän kohdan tarkoittamalla tavalla keskeytynyt työ on tarjottava niiden työntekijöiden jatkettavaksi, jotka sen aloittivat ja nämä ovat velvolliset siihen ryhtymään, ellei uusi suorituspalkkaussopimus tai muu laillinen este heitä siitä estä.
9. Jollei muusta ole sovittu, viimeistään 7 vuorokauden kuluessa suorituspalkkaustyön valmistumisesta on loppulaskenta suoritettava ja mahdollinen ylijäämä maksettava seuraavana palkanmaksupäivänä.

Suorituspalkkaustyö katsotaan valmistuneeksi silloin kun työnantajan edustajan ja etumiehen toimesta on suoritettu nk. itselle luovutus, ja mahdolliset viat ja puutteet on korjattu. Itselle luovutuksessa tarkastetaan, että työt on suoritettu oikein ja suunnitelmien mukaisesti valmiiksi saakka. Mahdolliset puutteet todetaan ja korjataan viipymättä.

Itselle luovutus tehdään viipymättä kun etumies on ilmoittanut työnantajan edustajalle suorituspalkkaustyön valmistumisesta. Mikäli itselle luovutus työnantajan edustajasta johtuvasta syystä siirtyy yli 7 kalenteripäivää etumiehen tekemästä ilmoituksesta, katsotaan suorituspalkkaustyö valmistuneeksi.

Muistutukset palkkio- tai urakkalaskelman suhteen on tehtävä kahden kuukauden kuluessa palkkio- tai urakkavoiton maksamisesta lukien, ellei työntekijä voi todistettavasti osoittaa, ettei hänellä sairauden tai muun laillisen esteen vuoksi ollut mahdollisuutta tehdä muistutustaan määräajassa.

10. Työntekijälle, jonka työsuhde päättyy suorituspalkkatyön ollessa kesken, maksetaan hänelle mahdollisesti tuleva jäljellä oleva suorituspalkkaosuutensa samaan aikaan kuin 8. kohdassa on mainittu, edellyttäen, että hän on jättänyt palkanmaksuun tarvittavat tiedot.

B. Normiajoitettuja urakatöitä koskevat lisämääräykset

1. Urakan välimitaus suoritetaan sovittuna aikana ennen asennuksen piiloon jäämistä tai purkutyöhön ryhtymistä, ellei purkutyötä voida mitata piirustuksista.
2. Jollei muusta ole sovittu, suoritetaan välimitaus sopivien työvaiheiden valmistuttua noin 2–3 kuukauden välein ja työntekijöille maksetaan mitaustuloksesta 90 %. Kunkin työntekijän osuus em. summasta lasketaan 5-kohdan mukaan. Tarkastelujaksoon sisältyy aina laskelma työn alusta mittaushetkeen.

3. Mikäli jokin pieni osa työmääräyksen mukaisesta urakasta puuttuu sen kuitenkin estämättä laitoksen käyttöön ottoa ja sen valmistuminen siirtyy yli 30 vrk:lla on urakkaryhmällä oikeus, jos niin haluaa, vaatia urakka katkaistavaksi ja mitattavaksi tehdyn työn osalta ja urakkaylijäämä maksettavaksi kokonaisuudessaan.
4. Sen jälkeen kun työ urakkatyömääräyksen mukaisesti mahdollisine lisä- ja muutostöineen on loppuun suoritettu, on sovittuna aikana työpaikalla suoritettava urakan mittaaminen, elleivät asianomaiset sovi siitä, että työ mitataan piirustusten perusteella.

Suorituspalkkaustyö todetaan valmistuneeksi kohdan 9. (itselle luovutus) määräysten mukaan. Lisätöiden, jotka käynnistyvät alkuperäisen urakan jo valmistuttua, palkkaustavoista sovitaan erikseen työehtosopimuksessa määritellyin keinoin.

Mittauksen tulos on oleva urakkahinnan laskemisen perusteena. Jos toinen osapuoli jää pois sovittuun mittaukseen, pätee toisen osapuolen mittauksen tulos. Selvitys urakkalaskentaan liittyvistä laskelmista, tunneista sekä urakkapohjien jaosta annetaan kaikille, jotka ovat urakkakunnassa työskennelleet.

5. Urakkavoiton jakaminen

Jollei muuta ole sovittu, palkkaryhmien 2-4 työntekijä saa suorituspalkkasummasta osan, jonka suuruuden määrää palkkaryhmän 3 mukainen perustuntipalkka kerrottuna hänen työhön käyttämällään tuntimäärällä. Kunkin työntekijän kohdalla vähennetään hänen osuudestaan se summa, mikä on hänelle aiemmin jo ko. suorituspalkkaustyöstä maksettu (ulosmaksetut palkat ja välipohjat).

Jollei muuta ole sovittu, palkkaryhmän 1 työntekijä saa suorituspalkkasummasta osan, jonka suuruuden määrää osuus, joka on 50 % palkkaryhmä 3 perustuntipalkasta. Kunkin työntekijän kohdalla vähennetään hänen osuudestaan se summa, mikä hänelle aiemmin on jo ko. suorituspalkkaustyöstä maksettu (ulosmaksetut palkat ja välipohjat).

Jollei muuta ole sovittu, palkkaryhmän S työntekijät eivät ole jakamassa urakkavoittoa.

a) Normiajoitettujen töiden urakkasopimus on kokonaisuus, eikä tähän työehtosopimukseen sidottu työnantaja saa erottaa eri työvaiheita rakennustyömaalla erillisiksi urakoiksi seuraavia poikkeuksia lukuun ottamatta:

- Työnantajan palveluksessa ei ole kaikkiin työvaiheisiin pystyviä työntekijöitä, työt, jotka suoritetaan muualla kuin rakennustyömaalla, erikseen laskutettavat työt, pumppaamot.
 - Pumppaamoiden osalta rajana pidetään pumppaamon sisäseiniä. Jos rajauksessa on epäselvyyttä, määritellään rajat tarkemmin työmaan suorituspalkkaussopimuksessa. Pumppaamo sisältää sitä palvelevat putket ja laitteet.
 - Urakka voidaan paikallisesti sopien jakaa erillisiin osiin. Jakamisesta sovitaan yhdessä eri urakkatyökuntien etumiesten ja työnantajan edustajan kesken.
6. Urakanottajan on suoritettava ottamansa urakkatyö loppuun saakka, ellei hänellä ole pätevää estettä. Milloin työntekijä työnantajan määräyksestä joutuu keskeyttämään aloittamansa sovitun urakan ja hänet siirretään pois ko. urakkatyömaalta, eikä keskeytyksen aiheuttanutta työtä voida järjestää suorituspalkalla, maksetaan keskeytyksen ajalta, kuitenkin enintään kuudelta työpäivältä, palkka keskituntiansion mukaan.

3 § Etumieslisä

Mikäli sprinklertyyöhön sisältyy ennakoarvion mukaan yli 100 normituntia, on rakennuksella tai yhtenäisellä rakennusryhmällä yksi etumies. Mikäli työryhmään kuuluu etumiehen lisäksi vähintään viisi muuta työntekijää, etumiesten lukumäärä on kaksi.

Asentajalle, joka toimii rakennustyömaalla etumiehenä, maksetaan etumiestuntien suhteessa etumieslisänä 5,3 % suorituspalkkasumman ja maksetun työehtosopimuksen mukaisen takuupalkkasumman erotuksesta. Mikäli työmaalla on kaksi etumiestä, jaetaan em. lisä näiden kesken etumiestuntien suhteessa.

1.6.2022 tai lähinnä sen jälkeen alkavan palkanmaksukauden alusta: Kullekin etumiehelle taataan etumieslisänä työtuntia kohti 0,39 €/h

Taattu etumieslisä maksetaan ennakkona tilikausittain.

Etumieslisää ei vähennetä sovitusta suorituspalkkasummasta.

Tämän pykälän määräyksistä voidaan 4 §:n mukaisesti jäsenyrityksissä paikallisesti sopia toisin.

Etumiehen tehtävät työmaalla

1. Ottaa vastaan ja välittää työnjohdolle vastaavan rakennusmestarin antamat tiedotukset.
2. Sprinklerasennustyön alkaessa ovat asennusliikkeen työnjohto sekä työmaan etumies velvollisia neuvottelemaan rakennustyömaan vastaavan johdon kanssa sprinklerasennustyöhön liittyvien tarpeellisten pukeutumis-, ruokailu-, työ- ja varastointitilojen sekä purkutavaroiden kokoa-
mispaikan järjestämisestä.
3. Etumiehen tulee valvoa työn alkaessa, että työmaalle saapuneet tarvikkeet toimitetaan asennuskohteitten välittömään läheisyyteen sekä huolehtia, että tarvikkeet varastoidaan niille varattuihin paikkoihin sekä käsitellään huolellisesti.
4. Tarkastaa saapuneet tarvikkeet hänelle luovutetun tavaraluettelon, kuormakirjan tai muiden työhön liittyvien asiakirjojen mukaan, sekä epäselvyyksien sattuessa ilmoittaa viipymättä asennusliikkeeseen tai lähetyspaikkaan.
5. Työn kuluessa tarpeelliseksi havaittujen työkalujen, putkien, osien ja varusteiden, joita tarvikeluetteloa laadittaessa ei ole voitu edellyttää tarvittavan, lisätilaus liikkeen varastosta. Etumiehen tulee riittävän ajoissa, mikäli työ suoritetaan liikkeen sijaintipaikkakunnalla vähintään 8 työtuntia ennen ja mikäli työ suoritetaan muulla kotimaan paikkakunnalla vähintään 16 työtuntia ennen, tehdä edellä mainittu tilaus.
6. Valvoa, että ylijäämatarvikkeet toimitetaan asennusliikkeen varastoon ja tehdä ilmoitus kuljetusta varten varastolle. Toimittaa välittömästi rikkoutuneet ja vialliset tarvikkeet pois asennustyömaalta, ettei niitä vahingossa asennettaisi sekä valvoa, että purettavat tarvikkeet kootaan niille varattuun paikkaan.
7. Tarkistaa urakkaryhmään kuuluvien työntekijäin tunti-
listat.
8. Huolehtia siitä, että kannakkeiden ja reikien merkitseminen suoritetaan oikein.
9. Huolehtia siitä, että asennustyö suoritetaan annettujen piirustusten ja työnantajan ohjeiden mukaan. Hoitaa työnantajan määräämien ylimääräisten töiden suoritus siten, että laskutyöläpulle merkitään käytetyt tarvikkeet ja työtunnit oikein sekä palauttaa ko. lomakkeet tilaajan hyväksymänä työnjohdolle.

Erikoisetumies

Tämän kohdan tarkoittamasta erikoisetumiestehtävästä sovitaan kirjallisesti erikseen työmaan alkaessa. Tässä tarkoitettujen erikoisetumiestehtävien ovat vaativampia ja laajempia kuin muualla tässä työehtosopimuksessa tarkoitettujen etumiestehtävien. Tehtävät ovat myös sellaisia, etteivät ne sisälly normiaikoihin.

Erikoisetumiehen tehtävät voivat olla mm. seuraavia

- osallistuminen tilaajan ja urakoitsijan välisiin työmaakokouksiin yrityksen edustajana tai yhdessä työnjohdon kanssa
- osallistuminen tavanomaista laajemmin sovittavalla tavalla erilaisiin tarkastuksiin. Näitä voivat olla mm. rakennusvalvontaviranomaisten, pelastusviranomaisten tai Tukes:n tarkastukset
- osallistuminen työmaalla tapahtuviin katselmuksiin tai tarkastuksiin suorituspalkkausmääräysten ylittävässä määrin
- osallistuminen työmaalla pidettäviin urakoitsija-, aikataulu-, reikä- ja risteyspalavereihin ja kokouksiin suorituspalkkausmääräysten ylittävissä määrin

Tämän kohdan tarkoittamat erikoisetumiestehtävät edellyttävät erillistä sopimista ja niihin ryhtymisen tulee olla vapaaehtoista. Erikoisetumiehen tehtävistä tehtävässä sopimuksessa tulee mainita ainakin tehtävien pääkohdat ja valtuudet, joilla erikoisetumiehen tehtävään sitoutunut työntekijä toimii. Jollei muusta ole sovittu, maksetaan erikoisetumiehen tehtävien hoidosta työntekijälle henkilökohtaisen keskituntiansion mukainen palkka.

Erikoisetumiehen tehtäviin siirtyminen tai niissä toimiminen voi edellyttää ennakkokoulutusta tai tehtävän jatkuessa täydennyskoulutusta. Yrityksen tulee ottaa nämä koulutustarpeet huomioon.

SPRINKLERASENNUSALAN URAKKAHINNOITTELU

SPRINKLERALAN NORMIAJAT RAKENNUSTYÖMAIDEN SPRINKLERTÖILLE

1 § Yhteiset määräykset

Mom. 1 URAKKASUMMA SUORASSA URAKKAPALKKAUKSESSA

Tämä hinnoittelu koskee mittaukseen perustuvia suoralla urakkapalkalla suoritettavia sprinklertöitä rakennustyömailla. Hinnoittelu määrittelee ne perusteet, joiden mukaan suoritettu työ mitataan ja muutetaan normiajoiksi.

Urakkasumma saadaan kertomalla tämän työehtosopimuksen perusteella määräytyvällä urakatöiden normituntikertoimella normiaikojen summa.

Mom. 2 YLEISET NORMIAIKARAJAT

Kohta 1 Normiaikoihin sisältyvät työt

- a. Normiajat sisältävät kaikki sprinklerlaitteiden, kojeiden, suuttimien ja putkien sekä niiden varusteiden asennuksiin tarvittavat työvaiheet työn valmiiksi suorittamista varten suunnitelmien ja ohjeiden mukaan.
- b. Työn kuluessa tarpeelliseksi havaittujen työkalujen, putkien, osien ja varusteiden, joita tarvikeluettelo laadittaessa ei ole voitu edellyttää tarvittavan, lisätilaus liikkeen varastosta. Urakkatyöntekijän tulee riittävän ajoissa, mikäli työ suoritetaan liikkeen sijainti paikkakunnalla, vähintään 8 työtuntia ennen ja mikäli työ suoritetaan muualla kotimaan paikkakunnalla vähintään 16 tuntia ennen, tehdä edellä mainittu tilaus.
- c. Muutostöitä, lisätöitä ja työmääräykseen kuulumattomia töitä saadaan tehdä vain työnantajan määräyksestä.

Kohta 2 Normiaikoihin eivät sisälly seuraavat työt

- a. Tarvikkeiden, veden ja työkalujen haku kauempaa kuin 30 metrin etäisyydeltä siitä kulkuaukosta, josta tarvikkeet kuljetetaan.
- b. Jos työntekijän täytyy odottaa tarvikkeita, jotka hän on 1 b kohdan mukaisesti tilannut tai jos muutoin ilmaantuu esteitä urakkatyön jatkamiselle ja asiasta on hyvissä ajoin ilmoitettu työnantajalla eikä muuta työtä järjestetä, on näin menetetty työaika korvattava odotusajan palkan mukaan.

- c. Telineiden teko ja purku.
- d. Putkien läpimenoja varten tarvittavien reikien teko ja niiden paikkaaminen.
- e. Merkitsemistyö silloin, kun viranomaisten vaatimat reikäkuvat puuttuvat tai ovat puutteelliset, tai kun asentaja varta vasten lähetetään työmaalle ainoastaan merkitsemistyöhön.
- f. Maalaustyöt, lukuun ottamatta paikkamaalauksia pohjamaalila yhteen kertaan.
- g. Varsinaiset talonrakennustyöt
- h. Palautusluettelon laatiminen
- i. Työselityksissä vaadittu putkistojen putkenosien ja laiteiden pesu puhdistusnesteellä ennen asennustyötä.
- j. Lisätilaus liikkeen varastosta, milloin tarvikeluettelo puuttuu tai on oleellisesti puutteellinen.

Mom. 3 YLEISET MÄÄRÄYKSET

Kohta 1 Uudet ja vanhat rakennukset

Normiajat ovat voimassa kun työ tehdään uudisrakennustyömaalla.

SANEERAUSTYÖT

Saneeraustöissä työtä hidastavat tai nopeuttavat seikat kompensoidaan käyttämällä saneerausprosentteja, jotka lisätään tai vähennetään normituntien summasta.

Sovittavissa olevan lisän tai vähennyksen suuruus on $\pm 20 \%$. Prosentti sovitaan ennen työn aloittamista työnantajan ja etumiehen kesken.

Kohta 2 Vaativuus- ja olosuhdelisät

Vaativuuslisät

Luokkahitsattavat teräsputket + 20 %

Olosuhdelisät

Matalantilanlisä

Vapaan työskentelytilan korkeus 0,9 metriä + 50 %

Vapaan työskentelytilan korkeus 1,8 metriä + 25 %

Korkeuslisä

a) Asennettaessa putkia tai laitteita, joiden alin pinta lattia- tai vastaavasta tasosta on neljä (4) metriä, korotetaan normiaikoja 5 %. Korkeuden kasvaessa tästä maksetaan kultakin täydeltä kahdelta (2) metriltä 5 %:n korotus normiaikoihin.

b) Käytettäessä ajettavia henkilönostimia kahdeksan (8) metrin korkeudessa, korotetaan normiaikoja 5 %. Korkeuden kasvaessa tästä maksetaan kultakin täydeltä kahdelta (2) metriltä 5 % korotus urakkahintoihin.

Kohta 3 Esivalmistelut

Jos putkiston osia toimitetaan esivalmistettuina, tällaisten putkiston osien normiajat ovat:

- Esivalmisteen asennustyön normiaika on tavallisen työn normiajasta 50 %.
- Esivalmisteiksi ei katsota täysiä putkikankia eikä valmiiksi uritettuja putkia.

Esivalmistettuna toimitettavien putkiston osien laajuus todetaan työsuunnitelmista ennen asennustyön aloittamista. Esivalmistuksen prosenttiosuus esivalmistevalueittain kirjataan työmaasopimukseen. Osuutta määritettäessä huomioidaan runko- ja haaraputkien esivalmisteosuudet. Jos osuus muuttuu projektin kuluessa, päivitetään uusi prosentti työmaasopimukseen.

SPRINKLERURAKAN NORMIAJAT

Mom. 1. SUUTTIMET

Suutin	Kierreputki NH/kpl	Uraputki NH/kpl	Puristamalla NH/kpl
Normaalisuutin vapaa – asennus koko > 50	1,2	1,0 1,3	0,96
Normaalisuutin nousu tai laskuputkelle	1,3	1,1	1,04
Suutin peiteprikalla tai asennuskehyksellä kiinteä asennus	1,6		1,28
Suutin peiteprikalla tai asennuskehyksellä joustava putki	1,3	1,2	1,04
Väli tilasuutin	0,8	0,8	0,64
Suutin gridijärjestelmään koko >50	1,0	0,8 1,2	0,8
Kuivajärjestelmäsuutin	1,3	1,1	1,04

Suuttimien normiajat sisältävät suutinputkistojen asennukset runkoiheen, pois lukien syöttörunkoputket ja Mom. 3 tarkoittamat kojeet ja varusteet.

Palo-osastoinnista johtuva, suunnitelma-asiakirjoissa esitetty kannakointi 0,1 NH/putki.

Mom. 2 SYÖTTÖRUNKOPUTKET

Syöttörunkoputkiksi katsotaan vesilähteeltä keskukselle ja keskukselta suojattavan alueen ensimmäiselle haaralle asennettavat putket.

Sarake	1	2	3	4
Ulkohalkaisija Du	Hitsattavat NH/m	Kierrelitöksiin NH/m	Puristamalla NH/m	Uralitöksiin NH/m
63	0,60	0,55	0,41	0,41
76,1	0,65	0,60	0,45	0,45
88,9	0,70	0,65	0,49	0,49
114,3	0,80	0,70	0,53	0,53
139,7	0,90	0,80		0,76
168,3	1,10	0,90		0,86
219,1	1,30	1,10		1,05

Palo-osastoinnista johtuva, suunnitelma-asiakirjoissa esitetty kannakointi 0,1 NH/putki.

Mom. 3 KOJEET JA VARUSTEET

1. Märkähälytysventtiili varusteineen

Koko DN	NH
- 65	8
- 100	9
- 150	11
- 200	13

2. Kuivahälytys-, kuivajatke- tai Delugeventtiili

Koko DN	NH
- 65	10
- 150	12
- 200	15

3. Glycoliasema 7 NH

4. Talojohdon liitântävarusteet

Koko DN	NH
- 80	6
- 100	8
- 150	11

5. Hälytyskello putkistoineen 4 NH

– Sisältää 5 metrin pituisen putkiasennuksen

6. Virtauskytkin kokeiluventtiileineen 4 NH

– Sisältää 3 metrin pituisen putkiasennuksen

7. VHE – pumppu putkistoineen 4 NH

– Sisältää yhden hälytysventtiilin kytkennän.

Ylimeneviltä 1 NH/venttiili.

8. Kompressorit putkistoineen 5 NH

– Sisältää yhden hälytysventtiilin kytkennän.

Ylimeneviltä 1 NH/venttiili.

9. Koestuslaite

Koko DN	NH
- 80	4
- 100	6
- 150	8

10. Palokunnan syöttöliitin 4 NH

– Sisältää 6 metrin pituisen putkiasennuksen

11. Paineenkorotuspumppu DN 100 asti 8 NH

12. Vesitysastia kuivajärjestelmään

a) valmiina toimitettu 3 NH

b) itse tehty 5 NH

PAIKKAKUNTAKOHTAISET NOLLAPISTEET, Liite 7

Heinola	Juna-asema
Pääkaupunkiseutu	Helsingin päärautatieasema, eteläisen sisäänkäynnin edessä
Hämeenlinna	Hallituskadun ja Linnakadun kulma
Hyvinkää	Rautatieasema, pääsisäänkäynnin edessä
Imatra	Jukankadun ja Koskenpartaan risteys
Joensuu	Siltakadun ja Kauppakadun kulma
Jyväskylä	Matkakeskus, pääsisäänkäynnin edessä
Kajaani	Linja-autoasema, pääsisäänkäynnin edessä
Kemi	Rautatieasema, pääsisäänkäynnin edessä
Kokkola	Rautatieasema, pääsisäänkäynnin edessä
Kotka	Tori, eteläinen kulma
Kouvola	Rautatieasema, pääsisäänkäynnin edessä
Kuopio	Tori, kaupungintalon pääoven edessä
Lahti	Torikadun ja Aleksanterinkadun kulma
Lappeenranta	Oksasenkadun ja Toikankadun kulma
Mikkeli	Maaherrankadun ja Hallituskadun kulma
Nokia	Rautatieasema, pääsisäänkäynnin edessä
Oulu	Rotuaarin pallo
Pieksämäki	Rautatieasema, pääsisäänkäynnin edessä
Pori	Gallen-Kallelankadun ja Antinkadun risteys
Raahe	Rautatieasema, pääsisäänkäynnin edessä
Rauma	Linja-autoasema, pääsisäänkäynnin edessä
Riihimäki	Linja-autoasema, pääsisäänkäynnin edessä
Rovaniemi	Koskikadun ja Rovakadun risteys
Savonlinna	Olavinkadun ja Kauppatorin risteys
Seinäjoki	Rautatieasema, pääsisäänkäynnin edessä
Tampere	Tori, kaupungintalon pääoven edessä
Tornio	Linja-autoasema, pääsisäänkäynnin edessä
Turku	Yliopistonkadun ja Kauppiaskadun risteys
Vaasa	Kauppapuistikon ja Vaasanpuistikon risteys
Varkaus	Rautatieasema, pääsisäänkäynnin edessä
Ylivieska	Kartanotien ja Rautatiekadun risteys

LVI-ALAN AAKKOSELLINEN ASIAHAKEMISTO

A

Aikatyö, palkkaustapa	39
Ammatillinen koulutus	46
Ansionmenetyksen korvaus	
– koulutusaika.....	83, 84
– kunnalliset luottamustehtävät	66
– kutsuntapäivä	66
– luottamushenkilöille	75, 76
– lääkärintarkastus.....	64
– reservinharjoitusaika.....	66
Arkipyhäkorvaus.....	33
Ay-jäsenmaksut.....	70
Ay-koulutus.....	84

E

Ennakot	
– lomarahasta	57
Erilliset palkanlisät	
– näyttötutkintotutkintolisät.....	47
– etumieslisä urakatyössä....	93, 137, 159
– etumieslisä aikatyössä.....	49
– erityistyölisä.....	48
– ilta- ja yötyölisä	29
Erimielisyydet ja menettelytavat	70
Erinäisiä korvauksia.....	66
Etumiehen tehtävät	94, 137, 160

H

Harjannostajaistilaisuudet.....	67
Henkilökohtainen merkkipäivä.....	66
Henkilökohtainen aikapalkka	39
Henkilökohtainen kokonaisansio.....	39
Henkilötiedot, työsopimus.....	25
Hinnoittelematon työ	97, 121, 140, 162
Hälytysluontoinen työ.....	36

I

Iltatyö.....	28
Iltatyölisä	29
Irtisanominen	27
Isyysvapaa.....	63
Itsenäisyyspäivän palkka	34

K

Karenssi (sairausaika).....	61
Kehityskeskustelu	37, 44
Keskituntiansio	47
– lomapalkka.....	56, 59
Koeaika	26
Kunnalliset luottamustehtävät	66
Kutsuntapäivän palkka.....	66
Kuukausipalkka	40
– muunnettu	40
– sovittu.....	40

L

Lakisääteinen lääkärintarkastus.....	64
– muut lääkärintarkastukset.....	64
Lomaraha	57
Loma keskituntiansio.....	59
Lomapalkka	56
– tuntipalkka	39
– kuukausipalkka	40
Lomapalkkasopimus.....	59
Lomapäivien kerroin.....	59
Lomautus	26
Luottamushenkilöiden ansion-	
menetyksen korvaus.....	75
Luottamusmiehelle annettavat	
tiedot	80
Luottamusmiehen tehtävät.....	75
Lääkärintarkastukset	64

M

Majoituskorvaus.....	51
Matkustusaika.....	35
– palkka työaikana.....	35
– palkka työajan ulkopuolella.....	51
Matkalippukorvaus.....	50
Matka-aikakorvaus.....	50
Matkatyöt ja päivärahat.....	51
Matkakustannusten korvaukset.....	49
– päiväraha.....	51
Merkkipäivät (50 v ja 60 v).....	66

N

Neuvottelujärjestys.....	83
Nuoret työntekijät.....	40

O

Odottamaton työ.....	36
Odotusajan palkka.....	47
Omaisten kuolemantapaukset.....	66

P

Paikallinen sopiminen.....	24
Paikallinen sopiminen työajoista.....	31
Palkkalaskenta-aika.....	56
Palkanmaksukausi.....	55
Palkanmaksupäivä.....	55
Palkankorotukset.....	12
Palkkataulukot.....	39, 41
Perustuntipalkka.....	39, 41
Peseytymiskorvaus.....	36
Poikkeava työaika.....	29
Putkieristysalan työkalukorvaus.....	123
Päivärahatyöt.....	51
– majoituskorvaus.....	51
– matkustusaika.....	51
– päiväraha.....	51
– vajaa vuorokausi.....	51
Päivätyö.....	28
Päätuottamismies.....	73, 74
– ajankäyttö.....	75

– annettavat tilastotiedot.....	80
– korvaukset.....	75
Päätuottamismiesten yhteismies.....	73

R

Reserviharjoitusten palkka.....	66
Ruokailutautot.....	30
Ryhmähenkivakuutus.....	69

S

Sairausaika.....	61
– ajanjaksot.....	61
– ilmoitusvelvollisuus.....	62
– karenssi.....	61
– sairauden toteaminen.....	62
– sairastumispäivä.....	61
– uusiutuminen.....	63
– vieraalla paikkakunnalla.....	62
Sopimuksen soveltamisala, yleissopimus.....	23
Sopimuksen voimassaoloaika.....	11
Sosiaalitulat.....	69
Suojavaatetus.....	69
Suorituspalkat (eristysala).....	120
Suorituspalkat (IV-ala).....	132
Suorituspalkat (putkiala).....	88
Suorituspalkat (sprinkleriala).....	154
Sunnuntaityö.....	35
– korotus.....	35
Säännöllinen työaika.....	28

T

Takuupalkat.....	88, 120, 132, 155
Tasaava palkanmaksu.....	31
Tauot.....	30
Tuntikortit.....	54
Työaika	
– säännöllinen työaika.....	28
– poikkeava työaika.....	29
Työajan lyhennys.....	37
Työajan siirtäminen.....	30

Työehtosopimuksen soveltamisala	23	– poikkeusluettelo	92, 136, 158
Työhönnötopaikka	27	– muutos ja lisätyöt	90, 134, 156
Työmatkat	51–54	– välimittaus	91, 135, 157
Työpalkat	39–40	Urakkaosuus	92, 136, 158
Työrauhavelvoite	24		
Työskentely ulkomailla	52	V	
Työsopimus	25	Vajaavuorokausi (päivärahat)	51
– määräaikainen	25	Vapaapäivät	29
– toistaiseksi voimassa oleva	25	Varallaolokorvaus	36
Työsuhde	25–27	Viikkolepo	35
– alkaminen	26	– korvaus	35
– päättyminen	27	Viikoittainen työaika	28
Työsuhdeturva	26	– ylityöt	34
Työsuojeluvaltuutettu	75	Vuorokautinen työaika	28
– ajankäyttö	75	– ylityö	34
– korvaukset	75	Vuorotyö	28
Työtapaturma	61	– lisä	29
Työtuntijärjestelmä, ulkomaan työt	53	Vuosilomamääräykset	56–58
– vuorokautinen	53	– lomapäivien lukumäärään perustuva	
– viikoittainen	53	kerroin	59
Työturvallisuusmääräykset	67	Vuosilomapalkat	59
Työviikko	28	– irtisanomisen yhteydessä	55
Työvuorokausi	28	– keskituntiansio	47
Työvuoroluettelot	30	Vähentämisyjärjestys	27
Työvälineet	69		
		Y	
U		Yhden päivän karenssi	61
Ulkomaantyöt	52–54	Yleissopimus	71
Ulkopuolinen työvoima	86	Ylityö	
Urakan keskeytyminen		– viikoittainen	34
– keskeyttäminen	90, 121, 134, 157	– vuorokautinen	34
– loppuselvitys	91, 121, 134, 158	Ylityölisät	34
– selvitysaika	91, 121, 134, 158	Yötyö	28
Urakkapalkka	91, 121, 136, 158	– lisä	29
Urakkatyö			
– urakkasopimus	89, 133, 156	Ä	
– urakan kokonaisuus	92, 136, 158	Äitiysloma	63